

ตารางที่ 3.1 การบริโภคเส้นใยรวมและเส้นใยประดิษฐ์ของไทยในปีพ.ศ. 2530-2538

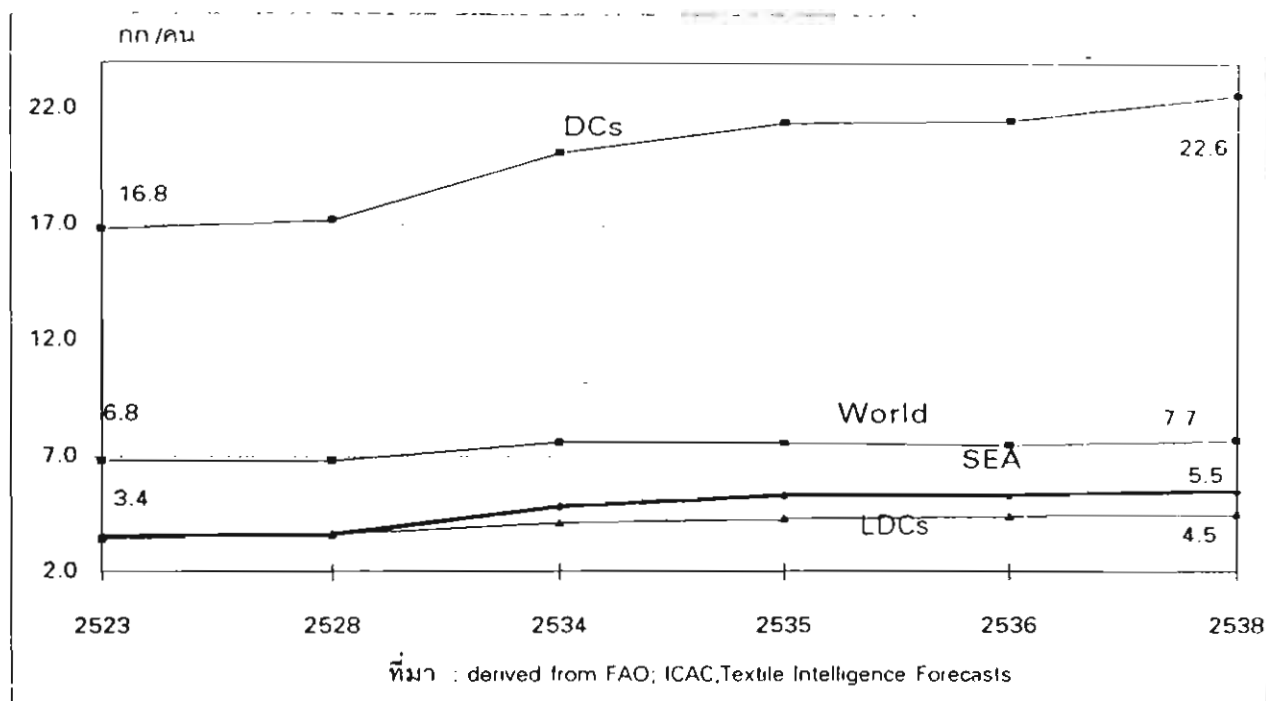
หน่วย พันตัน

ปี	2530	2531	2534	ขยายตัวเฉลี่ย 2530-2534	2535	2536	2537	2538	ขยายตัวเฉลี่ย 2535-2538	ขยายตัวเฉลี่ย 2530-2538
การบริโภคเส้นใยรวม	415.7	434.1	708.9	14.3%	785.1	776	742.8	784.7	-0.01%	7.3%
ขยายตัวเฉลี่ย		4.4%	63.3%		10.7%	1.2%	-4.3%	5.6%		
การบริโภคเส้นใยประดิษฐ์	167.3	180.9	326.1	18.2%	367.5	399.7	431.3	444.7	4.88%	11.5%
ขยายตัวเฉลี่ย		8.1%	80.3%		12.7%	8.8%	7.9%	3.1%		
การบริโภคเส้นใยฝ้าย	248.4	253.2	382.8	11.4%	417.6	376.3	311.5	340.0	-5.01%	3.5%
ขยายตัวเฉลี่ย		1.9%	51.2%		9.1%	-9.4%	-17.2%	4.1%		

ที่มา: สถิติสิ่งทอของอุตสาหกรรมสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตามจากการที่การขยายตัวของการบริโภคเส้นใยรวมนั้นมีการขยายตัวตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในประเทศ นั่นคือเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นย่อมมีผลให้มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย พิจารณาจากระดับการบริโภคเส้นใยต่อหัวของกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Souht East Asia : SEA) แล้วซึ่งใกล้เคียงกับระดับการบริโภคเส้นใยต่อหัวของไทยประมาณว่ามีการขยายตัวเฉลี่ยในช่วงปีพ.ศ.2528-2538 ในอัตราร้อยละ 4.3 ต่อปี คือมีการบริโภคเพิ่มขึ้นจาก 3.6 ก.ก.ต่อคน ในปีพ.ศ. 2528 เป็น 5.5 ก.ก. ต่อคนในปีพ.ศ. 2538 (ตารางที่ 3.6) และเมื่อเปรียบเทียบกับการบริโภคเส้นใยรวมเฉลี่ยต่อหัวของโลกและการบริโภคเส้นใยรวมเฉลี่ยต่อหัวของประเทศกำลังพัฒนาซึ่งมีการบริโภคเฉลี่ย 7.7 ก.ก. ต่อคน และ 4.5 ก.ก. ต่อคน ตามลำดับในปีพ.ศ 2538 แล้วระดับการบริโภคต่อหัวของไทยแม้ว่าจะสูงกว่าประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries :DCs) แล้วก็ตามแต่ยังต่ำกว่าระดับการบริโภคเส้นใยรวมเฉลี่ยต่อหัวของโลก (World) อยู่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริโภคสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยยังมีโอกาสขยายตัวได้อีก แต่ระดับการบริโภคเส้นใยเฉลี่ยต่อหัวอาจจะไม่สูงเท่าการบริโภคเส้นใยต่อหัวของประเทศที่พัฒนาแล้ว (Developed Countries:DCs) ซึ่งมีการบริโภคเส้นใยต่อหัวเฉลี่ย 21.5 ก.ก ต่อคนในปีพ.ศ 2538 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างกันทางภูมิประเทศที่มีลักษณะอากาศที่แตกต่างกัน ระดับรายได้ต่อหัวของประชากร ปริมาณสินค้าในประเทศที่แตกต่างกัน ฯลฯ มีผลให้การบริโภคผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มแตกต่างกันได้

แผนภาพที่ 4 การบริโภคเส้นใยรวมต่อหัวจำแนกเป็นกลุ่มประเทศปีพ.ศ. 2523-2538

3.1.1 ลักษณะตลาดสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศ

ลักษณะตลาดของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศมีความแตกต่างกันตามลักษณะสินค้าที่ผลิต แต่การเปลี่ยนแปลงของตลาดในแต่ละอุตสาหกรรมย่อยจะมีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกัน ดังเช่นในกรณีความต้องการในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มมีการขยายตัว หรือหดตัว ก็จะส่งผลให้ภาวะความต้องการในอุตสาหกรรม ผ้าผืน ฟอกย้อม ทิมพ์และแต่งสำเร็จ และเส้นด้าย ตลอดจนเส้นใยมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นพอที่จะจำแนกลักษณะตลาดของอุตสาหกรรมได้ดังนี้

ตลาดผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

ตลาดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอซึ่งประกอบด้วยเส้นใย เส้นด้ายและผ้าผืนนั้นส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการจำหน่ายต่อเนื่องให้กับผลิตภัณฑ์ขั้นต่อไป ดังนั้นลักษณะตลาดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอส่วนใหญ่จึงเป็นตลาดของผู้ซื้อ ซึ่งราคาจะถูกกำหนดโดยผู้บริโภคเป็นหลัก และมีภาวะการแข่งขันที่รุนแรง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ซึ่งในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา มีการขยายกำลังการผลิตอย่างมากจนส่งผลให้มีปริมาณผลิตส่วนเกิน (Excess Supply) ในประเทศค่อนข้างมาก ยิ่งไปกว่านั้นยังมีเส้นใยประดิษฐ์จากต่างประเทศเข้ามาขายตัดราคากับผู้ผลิตในประเทศ สำหรับช่องทางการจำหน่ายของผลิตภัณฑ์เส้นใยประดิษฐ์นั้นเป็นการจำหน่ายให้กับผู้ผลิตเส้นด้ายซึ่งเป็นผู้บริโภคเส้นใยโดยตรง

ส่วนในอุตสาหกรรมเส้นด้ายนั้นลักษณะตลาดยังคงเป็นตลาดของผู้ซื้อเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ ซึ่งความต้องการใช้ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดโดยผู้ผลิตผ้าผืนเป็นหลัก สำหรับช่อง

ทางการจำหน่ายนั้นเป็นการจำหน่ายเส้นด้ายให้กับผู้ประกอบการผ้าผืนเพื่อนำไปใช้ในการทอผ้าโดยตรง ส่วนใหญ่เป็นเส้นด้ายใยประดิษฐ์และเส้นด้ายใยผสม

สำหรับลักษณะตลาดในผลิตภัณฑ์ผ้าผืนนั้น แต่เดิมตลาดผ้าผืนเป็นตลาดของผู้ขาย กล่าวคือผู้ขายสามารถกำหนดราคาหรือเสนอราคาเองได้ เนื่องจากปริมาณความต้องการมีมากกว่าปริมาณการผลิตผ้าผืน แต่ในระยะหลังตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ผลจากการที่อุตสาหกรรมสิ่งทอมีการขยายการผลิตกันมากทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียนส่งผลให้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอมีมากเกินไป ความต้องการ ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลกในช่วงดังกล่าวอยู่ในช่วงถดถอยทำให้ปริมาณความต้องการโดยรวมลดลง มีผลให้ลักษณะตลาดผ้าผืนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์สิ่งทอมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นตลาดของผู้ซื้อมากขึ้น ผู้ผลิตผ้าผืนจึงต้องมีการปรับตัวให้มีความยืดหยุ่นพอที่จะสามารถผลิตสินค้าได้ตามคำสั่งซื้อของลูกค้ามากกว่าเดิม และยังมีการเพิ่มการให้บริการมากขึ้นเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของตน สำหรับช่องทางการของจำหน่ายของผลิตภัณฑ์ผ้าผืนนั้นพอจะจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบคือ

1. การจำหน่ายผ้าผืนผ่านทางตัวแทนจำหน่ายผ้าในตลาดสำเพ็ง ซึ่งเป็นแหล่งจำหน่ายผ้ารายใหญ่ที่จะจำหน่ายต่อไปให้กับลูกค้ารายย่อยทั่วไป หรือจำหน่ายให้ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปอีกทอดหนึ่ง

2. การจำหน่ายผ้าผืนให้กับผู้ผลิตเครื่องนุ่งห่ม โดยเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูปโดยตรง

3. การจำหน่ายตามแนวเขตชายแดนซึ่งมีความต้องการสินค้าที่มีคุณภาพไม่สูงมากนัก และราคาต่ำ

ช่องทางการจำหน่ายผ้าผืนของผู้ผลิตทั้ง 3 รูปแบบข้างต้นนั้น ช่องทางที่มีมูลค่าการซื้อขายมากที่สุดคือช่องทางที่หนึ่ง ซึ่งเป็นการจำหน่ายผ่านตัวแทนทางการค้า หรือ ผู้ค้าส่งอีกทอดหนึ่ง ส่วนการขายตรงระหว่างผู้ผลิตผ้าผืนกับผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปนั้นมีปริมาณไม่มากนัก โดยจะเกิดขึ้นในกรณีที่เป็นผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปรายใหญ่ต้องการผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมากจากผู้ผลิตผ้าผืนเอง

ตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม

ลักษณะตลาดในประเทศของผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยลักษณะของตลาดนั้นสามารถจำแนกได้ตามชนิดของสินค้า ดังนี้

1. ตลาดระดับบน เป็นตลาดของสินค้าที่มีคุณภาพดี มีการตัดเย็บที่ค่อนข้างประณีต เป็นสินค้ามีเครื่องหมายการค้าต่างประเทศ (Inter Brand) ทั้งเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่นำเข้าจากต่างประเทศที่ทยอยเข้ามาจะตลาดในประเทศโดยเฉพาะหลังการปรับลดภาษีนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อเข้าสู่การค้าเสรี ในปีพ.ศ. 2538 และเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตในประเทศภายใต้เครื่องหมายการค้าต่างประเทศ และสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าในประเทศ (Local Brand) ที่พยายามปรับตัวเพื่อแข่งขันในตลาด เป็นสินค้าที่มี

ระดับราคาค่อนข้างสูง ช่องทางการจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายโดยใช้ “เครื่องหมายการค้า” ที่เป็นที่รู้จักกันผ่านทางห้างสรรพสินค้าที่มีเคาน์เตอร์เครื่องหมายการค้านั้นตั้งอยู่

2 ตลาดระดับล่าง เป็นตลาดของสินค้าที่มีคุณภาพปานกลางถึงต่ำ การตัดเย็บไม่ค่อยมีความประณีต การผลิตเน้นการผลิตเป็นจำนวนมาก (Mass Production) มากกว่าคุณภาพ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าลักษณะเหมือนกัน โดยลักษณะตลาดเป็นการมุ่งขายสินค้าในปริมาณมาก ราคาต่ำ โดยช่องทางการจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นในรูปการขายส่งในตลาดโบว์เบี ตลาดโบหยก ตลาดประตูน้ำ และสำเพ็ง

แต่อย่างไรก็ตามหลังจากที่มีนโยบายการเปิดการค้าเสรีโดยการลดอัตราภาษีนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปในปีที่ผ่านมาเหลือร้อยละ 45 และผลจากการลดอัตราภาษีสินค้าฟุ่มเฟือยในกลางปี พ.ศ. 2539 ส่งผลให้ภาษีการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากต่างประเทศในสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ทำจากผ้าทอบางส่วนเหลือเพียงร้อยละ 30 มีผลให้ทั้งตลาดบนและตลาดล่างของไทยมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น เนื่องจากในตลาดบนสินค้ามีเครื่องหมายการค้าจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายมากขึ้น ส่วนในตลาดระดับล่างนั้นสินค้าจากจีน อินโดนีเซีย ฯลฯ เริ่มเข้ามามีส่วนแบ่งในตลาดมากขึ้น ผู้จำหน่ายส่วนใหญ่จึงหันมาใช้กลยุทธ์ทางการขายตัดราคา เนื่องจากต้องการระบายสินค้าที่มียอดตกค้าง ส่งผลให้ภาวะตลาดมีการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ส่วนผู้ผลิตสินค้าระดับปานกลางเริ่มหาช่องทางการจำหน่ายในรูปต่างๆ เช่น ในรูปของร้านดิสเคานต์สโตร์ ที่มุ่งขายสินค้าในราคาถูกมุ่งเจาะกลุ่มตลาดวัยรุ่น วัยทำงาน โดยการสร้างเครื่องหมายการค้าหรือตราให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นด้วยวิธีการส่งเสริมการขาย การโฆษณา การให้ส่วนลด การให้ของที่ระลึก เป็นต้น เนื่องจากเป็นช่องทางการจำหน่ายที่ยังมีแนวโน้มที่ดีสำหรับผู้ผลิตสินค้ามีเครื่องหมายการค้าในประเทศ สำหรับวิธีการดำเนินการทางการตลาดของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการจัดจำหน่ายผ่านทาง “ตัวกลางทางการค้า” มากกว่าการจัดจำหน่ายโดยตรงให้กับลูกค้า

3.1.2 ความต้องการใช้สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศ

ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา (ปีพ.ศ. 2531-2538) ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่เริ่มมีการชะลอตัวลงบ้างในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ ในช่วงแรกปี พ.ศ. 2531-2535 ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มแต่ละชนิดมีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น และในช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536-2538 ความต้องการใช้ในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยมีรายละเอียดในแต่ละผลิตภัณฑ์ดังนี้คือ

เส้นใยประดิษฐ์

จากการที่ความต้องการใช้เส้นใยประดิษฐ์ส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยการปั่นด้าย และทอผ้าตลอดจนถึงการผลิตเครื่องนุ่งห่ม มีผลให้ความต้องการใช้เส้นใยประดิษฐ์มีการผันแปรตามภาวะอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยในช่วงแรกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยค่อนข้างมากถึงร้อยละ

194 ต่อปีคือ เพิ่มขึ้นจาก 181 พันตันในปีพ.ศ. 2531 เป็น 368 พันตันในปีพ.ศ. 2535 ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงดังกล่าวอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มชั้นกลางและชั้นปลายมีการขยายตัว ส่งผลให้เกิดความต้องการต่อเนื่องในเส้นใยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นวัตถุดิบขั้นต้นที่สำคัญในการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอชั้นกลางตามมาด้วย ส่วนในช่วงปีพ.ศ. 2536-2538 ความต้องการใช้เส้นใยประดิษฐ์ในประเทศเริ่มมีการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 6.5 ต่อปี เนื่องจากตลาดเส้นใยเรยอง เส้นใยโพลีเอสเตอร์ใยยาวเริ่มมีการอิมพอร์ตโดยมีการขยายตัวไม่มากนักโดยในปีพ.ศ. 2538 ขยายตัวเพียงร้อยละ 0.5 ส่วนเส้นใยอะคริลิกและเส้นใยโพลีเอสเตอร์ใยสั้นยังคงเป็นตลาดที่ยังมีการขยายตัวอยู่ เนื่องจากสามารถนำมาใช้ทดแทนเส้นใยธรรมชาติได้ โดยความต้องการใช้เส้นใยประดิษฐ์ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยอยู่ในอัตราร้อยละ 13.7 ต่อปี (ตารางที่ 3.2)

เส้นด้าย

ความต้องการใช้เส้นด้ายในประเทศมีการขยายตัวตามการทอผ้า และการตัดเย็บเครื่องนุ่งห่ม เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ ดังนั้นความต้องการใช้เส้นด้ายในประเทศจึงมีการขยายตัวในลักษณะเดียวกันกับเส้นใยประดิษฐ์กล่าวคือ ในช่วงแรกการบริโภคเส้นด้ายมีการขยายตัวที่ติดมาตลอดจาก 398 พันตันในปีพ.ศ. 2531 เป็น 706 พันตันในปีพ.ศ. 2535 ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 15.4 ต่อปี แต่เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าในช่วงระยะหลังตั้งแต่ปีพ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ความต้องการใช้เส้นด้ายเริ่มมีการปรับลดลงตลอดเหลือเพียง 692 พันตันในปีพ.ศ. 2538 หรือลดลงร้อยละ 0.39 ต่อปี ตามภาวะอุตสาหกรรมทอผ้าที่เริ่มถดถอยส่งผลให้ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา มีการขยายตัวของความต้องการใช้เส้นด้ายในอัตราร้อยละ 8.2 ต่อปี (ตารางที่ 3.2)

ผ้าผืน

ความต้องการใช้ผ้าผืนในประเทศสามารถจำแนกตามชนิดของผ้าได้เป็น 2 ประเภท คือ ความต้องการผ้าผืนที่ได้จากการทอ (Woven Fabric) และผ้าผืนที่ได้จากการถัก (Knitted Fabric) โดยความต้องการผ้าผืนที่ได้จากการทอในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 13.5 ต่อปีใกล้เคียงกับปริมาณการผลิตผ้าผืนที่ได้จากการทอมีการขยายตัวเฉลี่ยในช่วงดังกล่าวในอัตราร้อยละ 13.3 ต่อปี ส่วนความต้องการผ้าถักในช่วงดังกล่าวมีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าเล็กน้อยคือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 11.2 ต่อปี แต่คาดว่าความนิยมในผ้าถักที่นำมาตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มโดยเฉพาะเสื้อยืด กางเกง ฯลฯ นั้นมีการขยายตัวตามแฟชั่น ทำให้ความต้องการใช้ผ้าถักจะเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ความต้องการใช้ การผลิตและสัดส่วนการใช้ในประเทศของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย

ปี	2531	2534	2535	2536	2537	2538	ขยายตัวเฉลี่ย
ความต้องการเส้นใยประดิษฐ์ในประเทศ (พันตัน)	181	326	368	400	431	445	13.7%
การผลิตในประเทศ (พันตัน)	152	314	373	436	497	521	19.3%
สัดส่วนผลิตเพื่อส่งออก	6.9%	16.7%	14.0%	13.8%	15.4%	21.0%	
-เพื่อใช้ในประเทศ	93.1%	83.3%	86.0%	86.2%	84.6%	79.0%	
ความต้องการเส้นด้ายในประเทศ (พันตัน)	398	643	706	688	639	692	8.2%
การผลิตในประเทศ (พันตัน)	399	649	754	757	754	779	10.0%
สัดส่วนผลิตเพื่อส่งออก	20.5%	16.6%	17.5%	17.4%	25.7%	21.2%	
-เพื่อใช้ในประเทศ	79.5%	83.4%	82.5%	82.6%	74.3%	78.8%	
ความต้องการผ้าผืนในประเทศ							
ผ้าทอ (ล้านต.ร. หลา)*	2,031	3,737	4,005	4,071	4,690	4,929	13.5%
ผ้าดก (พันตัน)	118	190	208	175	229	248	11.2%
การผลิตในประเทศ							
ผ้าทอ (ล้านต.ร. หลา)*	2,290	4,035	4,431	4,400	5,031	5,485	13.3%
ผ้าดก (พันตัน)	112	214	235	231	214	234	11.1%
ผ้าทอ							
สัดส่วนผลิตเพื่อส่งออก	26.0%	20.9%	21.3%	24.3%	27.9%	27.1%	
-เพื่อใช้ในประเทศ	74.0%	79.1%	78.7%	75.7%	72.1%	72.9%	
ผ้าดก							
สัดส่วนผลิตเพื่อส่งออก	0.4%	0.3%	0.6%	0.8%	1.6%	1.9%	
-เพื่อใช้ในประเทศ	99.6%	99.7%	99.4%	99.2%	98.4%	98.1%	
ความต้องการเครื่องนุ่งห่มในประเทศ (ล้านชิ้น)**	680	1,044	1,263	1,257	1,267	1,384	10.7%
การผลิตในประเทศ (ล้านชิ้น)	1,227	2,005	2,142	2,256	2,327	2,362	9.8%
สัดส่วนผลิตเพื่อส่งออก	44.9%	48.5%	41.7%	45.2%	46.0%	40.5%	
-เพื่อใช้ในประเทศ	55.1%	61.5%	58.3%	54.8%	54.0%	59.5%	

หมายเหตุ * ปีพ.ศ. 2536 กรมศุลกากร เปลี่ยนแปลงหน่วยของผ้าผืนจาก หลา เป็น ตัน แต่การศึกษานี้ปรับเป็นหลาแล้ว

**ปีพ.ศ. 2536 กรมศุลกากร เปลี่ยนแปลงหน่วยของเครื่องนุ่งห่มจาก ชิ้น เป็น ตัน แต่การศึกษานี้ปรับเป็นหน่วยเป็นชิ้นแล้ว

ที่มา กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กระทรวงอุตสาหกรรม

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

เครื่องนุ่งห่ม

ในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา ความต้องการใช้เครื่องนุ่งห่มในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมาตลอดคือ มีการเพิ่มขึ้นจาก 680 ล้านชิ้นในปีพ.ศ. 2531 เป็น 1,384 ล้านชิ้นในปีพ.ศ. 2538 หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ 10.7 ต่อปี ในขณะที่การผลิตเครื่องนุ่งห่มรวมในประเทศในช่วงดังกล่าวมีการขยายตัวเพียงร้อยละ 9.8 เท่านั้น โดยเป็นการบริโภคในเครื่องนุ่งห่มที่ทำจากผ้าดักต้อเครื่องนุ่งห่มที่ทำจากผ้าทอในสัดส่วนร้อยละ 40 ต่อ 60 แต่อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 เป็นต้นมา การขยายตัวของความต้องการใช้เครื่องนุ่งห่มมีการขยายตัวเพิ่มในอัตราที่ลดลง คือขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3 ต่อปีเท่านั้น ส่งผลให้ปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มในช่วงเวลาดังกล่าวมีการขยายตัวค่อนข้างคงที่หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 2,256 ล้านชิ้นในปีพ.ศ. 2536 เป็น 2,362 ล้านชิ้นในปีพ.ศ. 2538 (ตารางที่ 3.2)

3.1.3 การตอบสนองความต้องการในประเทศ

สำหรับการตอบสนองความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศนั้นส่วนหนึ่งมาจากผลผลิตที่ผลิตได้ในประเทศ และอีกส่วนหนึ่งเป็นสินค้าที่นำเข้า ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละผลิตภัณฑ์ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ผลิตได้ในประเทศ

ในระยะเวลาที่ผ่านมาผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่ผลิตได้ในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในประเทศเป็นหลัก โดยพิจารณาจากสัดส่วนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเพื่อใช้ในประเทศต่อผลิตเพื่อส่งออกในปีพ.ศ. 2538 นั้น เส้นใยประดิษฐ์ เส้นด้าย และผ้าผืน จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเพื่อใช้ในประเทศในสัดส่วนประมาณร้อยละ 70-80 เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผ้าผืนที่ได้จากการดักจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ในประเทศมากที่สุดถึงร้อยละ 98 รองลงมาเป็นเส้นใยประดิษฐ์ เส้นด้าย และผ้าผืนที่ได้จากการทอในสัดส่วนร้อยละ 79.79 และ 73 ตามลำดับ ส่วนเครื่องนุ่งห่มมีสัดส่วนผลิตเพื่อใช้ในประเทศประมาณร้อยละ 50-60 ซึ่งเมื่อสังเกตจะพบว่าสัดส่วนของตลาดในประเทศต่อตลาดส่งออกของผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มบางประเภทในช่วงปีพ.ศ. 2531-2538 มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้คือ

เส้นใยประดิษฐ์

แนวโน้มตลาดเริ่มปรับไปสู่ตลาดส่งออกมากขึ้น แต่เดิมนั้นตลาดในประเทศมีสัดส่วนสูงถึงกว่าร้อยละ 93 ในปีพ.ศ. 2531 และเริ่มลดลงเป็นร้อยละ 79 ในปีพ.ศ. 2538 ในขณะที่ตลาดส่งออกเริ่มมีแนวโน้มที่จะขยายตัวโดยขยายตัวเพิ่มจากร้อยละ 7 ในปีพ.ศ. 2531 เป็นร้อยละ 21 ในปีพ.ศ. 2538 แสดงให้เห็นว่าตลาดของเส้นใยประดิษฐ์เริ่มที่จะผลิตเพื่อส่งออกมากขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการขยายกำลังการผลิตอย่างรวดเร็วของผู้ผลิตส่งผลให้ปริมาณการผลิตในช่วงปีพ.ศ. 2531-2538 เพิ่มขึ้นเฉลี่ย

ร้อยละ 135 ต่อปี ในขณะที่ความต้องการในประเทศมีการขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 81 ทำให้ผู้ผลิตต้องเร่งหาตลาดใหม่ๆ เพื่อระบายสินค้าส่วนเกินนี้ ตลาดส่งออกจึงกลายเป็นเป้าหมายหลักของผู้ประกอบการเส้นใยประดิษฐ์ (ตารางที่ 3.2)

ผ้าผืน

ผ้าผืนที่ผลิตได้ในประเทศส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการในประเทศเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าผ้าผืนที่ได้จากการดักแต่เดิมนั้นเป็นการผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการในประเทศเกือบทั้งหมด แต่ในระยะหลังเริ่มมีการผลิตเพื่อส่งออกมากขึ้นแม้เพียงร้อยละ 2 ของการผลิตทั้งหมดในปีพ.ศ. 2538 ก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่มุ่งสู่ตลาดส่งออกมากขึ้นกว่าการที่จะพึ่งตลาดในประเทศเพียงอย่างเดียว (ตารางที่ 3.2)

เครื่องนุ่งห่ม

ตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มที่ผลิตได้ของไทยนั้น ตลาดส่งออกและตลาดในประเทศมีความสำคัญในระดับที่ใกล้เคียงกัน คือสัดส่วนร้อยละ 50 ต่อ 50 แต่แนวโน้มความต้องการใช้เครื่องนุ่งห่มในประเทศเริ่มมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นมาตลอดจากร้อยละ 55 ในปีพ.ศ. 2531 เป็นร้อยละ 59 ของปริมาณการผลิตเครื่องนุ่งห่มในปีพ.ศ. 2538 ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระดุมรายได้ของประชากรค่อนหัวในช่วงที่ผ่านมาเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับมีสินค้าให้เลือกหลากหลายมากขึ้นมีผลให้มีการบริโภคเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันตลาดส่งออกของเครื่องนุ่งห่มเริ่มประสบปัญหาในการแข่งขันทางด้านตลาดโดยเฉพาะในตลาดสินค้าระดับล่างซึ่งเป็นตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายมีผลให้การส่งออกเครื่องนุ่งห่มไทยมีแนวโน้มชะลอตัวลง (ตารางที่ 3.2)

2. ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่นำเข้า

ถึงแม้ว่าผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่มีการผลิตได้ในประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการในประเทศดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่เพียงพอับความต้องการทำให้ต้องมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เนื่องจากผลิตภัณฑ์บางประเภทเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษที่ยังไม่มีการผลิตในประเทศ หรือในกรณีที่มีสินค้ามีลักษณะเดียวกันหรือคุณภาพเท่าเทียมกันแต่อาจสืบเนื่องมาจากราคานำเข้าที่ต่ำกว่า หรือผลจากข้อตกลงทางธุรกิจ เช่นในกรณีที่ผู้ประกอบการเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ผลิตเพื่อส่งออกส่วนใหญ่จะนิยมนำเข้าผ้าผืนจากต่างประเทศเนื่องจากลูกค้ามีการกำหนด แบบ ชนิดของผ้ามาให้ นอกจากนี้ยังสามารถที่จะขอคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบตามมาตรา 19 ทวิได้อีกด้วย เป็นต้น มีผลให้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปีพ.ศ. 2535-2539) มูลค่าการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 44 ต่อปี โดยผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าการนำเข้า

มากที่สุดในช่วงปีพ.ศ. 2539 คือ สิ่งทอ มีมูลค่าการนำเข้าคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 96.8 ของมูลค่าการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม สำหรับผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุด คือ ผ้าผืน และเส้นด้ายคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.0 และ 9.9 ของมูลค่าการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวมตามลำดับ ส่วนผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มที่มีมูลค่าการนำเข้ามากที่สุดคือ เสื้อผ้าสำเร็จรูปในสัดส่วนร้อยละ 71.6 ของมูลค่าการนำเข้าเครื่องนุ่งห่มหรือร้อยละ 2.3 ของการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม แต่อย่างไรก็ตามจะสังเกตได้ว่าการนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปมีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ ค่อนข้างมาก โดยเฉลี่ยในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาอัตราการขยายตัวเฉลี่ยถึงร้อยละ 46.6 ต่อปี ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับลดอัตราภาษีนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปจากเดิมร้อยละ 100 ในปีพ.ศ. 2534 เหลือร้อยละ 45 ในปีพ.ศ. 2538 และมีบางส่วนปรับลดเป็นร้อยละ 30 ในปีพ.ศ. 2539 นี้ ส่งผลให้สินค้าที่มีคุณภาพสูงและสินค้าคุณภาพต่ำที่มีราคาถูกเข้ามาจำหน่ายในประเทศมากขึ้น ในขณะที่การนำเข้าเส้นด้าย และผ้าผืนมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 4.1 และ 2.8 ตามลำดับ ส่วนการนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์จากต่างประเทศเริ่มมีการชะลอตัวลงโดยเฉลี่ยลดลงร้อยละ 0.4 ต่อปี เนื่องจากการผลิตในประเทศสามารถสนองความต้องการในประเทศได้เพียงพอแล้วจึงชะลอการนำเข้า สำหรับในปีพ.ศ. 2539 มีการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มทั้งสิ้น 59,358.6 ล้านบาท ลดลงกว่าร้อยละ 2.0 เมื่อเทียบกับปีก่อน (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 มูลค่าการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในช่วงปีพ.ศ. 2535-2539

ผลิตภัณฑ์	2535	2536	2537	2538	2539	หน่วย ล้านบาท	
						เฉลี่ย (2535-2539)	สัดส่วนของ อุตสาหกรรม* (%)
เครื่องนุ่งห่ม	607.8	713.3	1,006.4	1,403.6	1,900.0	33.0%	3.2%
-เสื้อผ้าสำเร็จรูป	294.8	336.8	545.1	871.1	1,359.8	46.6%	2.3%
-อื่นๆ	313.1	376.5	461.3	532.5	540.2	14.6%	0.9%
สิ่งทอ	49,265.7	48,300.6	51,784.2	59,162.8	57,458.7	3.9%	96.8%
-เส้นใยประดิษฐ์	3,102.4	2,584.8	2,445.1	2,837.8	3,054.7	-0.4%	5.1%
-เส้นด้าย	5,003.4	4,669.2	5,161.3	6,616.2	5,868.8	4.1%	9.9%
-ผ้าผืน	20,183.9	22,307.7	22,812.0	24,396.1	22,558.0	2.8%	38.0%
-สิ่งทออื่นๆ	20,976.0	18,738.8	21,365.7	25,312.7	25,977.2	5.5%	43.8%
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	49,873.6	49,013.9	52,790.5	60,566.4	59,358.7	4.4%	100.0%

หมายเหตุ * สัดส่วนอุตสาหกรรมของปีพ.ศ. 2539

ที่มา : กรมศุลกากร, ธนาคารแห่งประเทศไทย, กรมการค้าต่างประเทศ, บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

แหล่งนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปเอเชียโดยเฉพาะกลุ่มเอเชียเหนือ ได้แก่ ไต้หวัน ญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ และฮ่องกง รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และปากีสถาน (ตารางที่ 3.4) โดยการนำเข้าเป็นรายผลิตภัณฑ์นั้นแหล่งนำเข้าที่สำคัญในปี พ.ศ. 2538 ของเส้นใยประดิษฐ์คือ สหรัฐอเมริกา ในสัดส่วนร้อยละ 23.3 ของการนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ทั้งหมด รองลงมาคือ ออสเตรเลีย และรัสเซีย สำหรับการนำเข้าเส้นด้ายและผ้าผืน ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากจีนมากที่สุดถึงร้อยละ 15.4 รองลงมาคือไต้หวัน สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ในสัดส่วนร้อยละ 12.9 12.2 และ 10.3 ตามลำดับ ส่วนเสื้อผ้าสำเร็จรูปเป็นการนำเข้าจากจีน ฮ่องกง อิตาลี และญี่ปุ่นในสัดส่วนร้อยละ 26 16.8 11 และ 11 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.4 สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในปีพ.ศ. 2535-2539

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2535	2536	2537	2538	2539
ไต้หวัน	14.3%	14.7%	16.0%	15.7%	15.7%
ญี่ปุ่น	12.7%	13.3%	13.1%	11.9%	11.0%
จีน	11.6%	14.2%	12.9%	12.8%	10.3%
สหรัฐอเมริกา	9.8%	6.2%	9.2%	11.8%	8.7%
เกาหลีใต้	11.8%	12.0%	9.8%	8.3%	7.8%
ออสเตรเลีย	3.5%	2.4%	3.6%	4.0%	4.8%
ปากีสถาน	7.8%	4.0%	2.1%	2.1%	4.4%
ฮ่องกง	5.1%	6.1%	5.2%	3.9%	4.3%
อื่นๆ	23.5%	27.0%	28.0%	29.5%	33.1%
รวม	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

ที่มา กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 3.5 แหล่งนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มแต่ละประเภทในปีพ.ศ. 2538

หน่วย ร้อยละ

เส้นใยประดิษฐ์		ด้ายและผ้าผืน		เสื้อผ้าสำเร็จรูป	
ประเทศ	สัดส่วน	ประเทศ	สัดส่วน	ประเทศ	สัดส่วน
สหรัฐ	23.3	จีน	15.4	จีน	26.0
ออสเตรเลีย	11.0	ไต้หวัน	12.9	ฮ่องกง	16.8
รัสเซีย	8.8	สหรัฐอเมริกา	12.2	อิตาลี	11.0
มาลี	5.5	ญี่ปุ่น	10.3	ญี่ปุ่น	11.0
อื่นๆ	51.4	อื่นๆ	49.2	อื่นๆ	35.2

ที่มา กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

3.2 ภาวะตลาดสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มต่างประเทศ

3.2.1 ภาวะสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโลก

การบริโภคและการผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโลก

จากการที่ความต้องการเส้นใยเป็นตัวชี้วัดการบริโภคสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงปีพ.ศ. 2528-2538 การบริโภคเส้นใยของโลกมีการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 1.3 ต่อปี โดยระดับการบริโภคต่อหัวในปีพ.ศ. 2538 อยู่ ณ ระดับ 7.7 กก.ต่อหัว โดยกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วเช่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มสหภาพยุโรป และญี่ปุ่น มีระดับการบริโภคเส้นใยรวมต่อหัวสูงกว่าระดับการบริโภคเส้นใยรวมเฉลี่ยต่อหัวของโลกค่อนข้างมากคืออยู่ ณ ระดับเฉลี่ย 22.6 กก.ต่อหัว ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีการบริโภคเส้นใยรวมต่อหัวโดยเฉลี่ยอยู่ใน ณ ระดับ 4.5 กก.ต่อหัวเท่านั้น ซึ่งยังต่ำกว่าการบริโภคเฉลี่ยต่อหัวของโลกค่อนข้างมาก (ตารางที่ 3.6) โดยสัดส่วนความต้องการใช้เส้นใยธรรมชาติต่อความต้องการในเส้นใยประดิษฐ์มีสัดส่วนใกล้เคียงคือประมาณร้อยละ 50 ต่อ 50 ในปีพ.ศ. 2538 เนื่องจากเส้นใยธรรมชาติโดยเฉพาะฝ้ายมีการผลิตไม่เพียงพอส่งผลให้มีการบริโภคเส้นใยประดิษฐ์ทดแทนมากขึ้น (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.6 การบริโภคเส้นใยของโลกจำแนกตามกลุ่มประเทศในปี 2528- 2538f

หน่วย: ก.ก ต่อหัว

ปี	2528	2534	2535	2536	2538f	ขยายตัวเฉลี่ย
ประเทศพัฒนาแล้ว						
ฝั่งตะวันตก	17.2	20.1	21.4	21.5	22.6	2.8%
สหรัฐอเมริกา	22.2	26.7	29.4	29.8	30.9	3.4%
สหภาพยุโรป	15.0	18.7	18.6	18.7	19.5	2.7%
ยุโรปตะวันตกอื่นๆ	14.6	14.1	8.9	9.1	9.5	-4.2%
ญี่ปุ่น	17.7	22.6	22.4	22.5	23.4	2.8%
อื่นๆ	12.8	13.7	14.6	13.6	16.1	2.3%
ฝั่งตะวันออก	13.9	13.1	8.3	7.3	7.6	-5.9%
ยุโรปตะวันออก	12.1	9.7	7.1	6.9	8.0	-4.1%
รัสเซีย	14.6	14.5	8.8	7.4	7.5	-6.4%
ประเทศกำลังพัฒนา	3.6	4.1	4.3	4.4	4.5	2.3%
จีน	5.0	5.6	5.6	5.6	6.0	1.8%
ละตินอเมริกา	5.0	5.8	5.9	6.1	6.0	1.8%
เอเชียใต้	2.1	2.8	2.9	3.0	2.9	3.3%
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	3.6	4.8	5.3	5.3	5.5	4.3%
อื่นๆ	3.1	3.0	3.0	3.2	3.3	0.6%
โลก	6.8	7.6	7.6	7.5	7.7	1.3%

หมายเหตุ: f = ประมาณการ

ที่มา: derived from FAO, ICAC; Textile Intelligence Forecasts

ซึ่งถ้าหากพิจารณาปริมาณการผลิตรวมของเส้นใยโลกในช่วงปีพ.ศ. 2528-2536 (ตารางที่ 3.8) จะเห็นได้ว่าการขยายตัวเฉลี่ยในระดับที่ใกล้เคียงหรือสูงกว่าการขยายตัวของ การบริโภคค่อนข้างมาก คือขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.0 ต่อปี โดยผู้ผลิตรายใหญ่ของโลกคือกลุ่มประเทศที่มีระดับการบริโภคมก คือ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ส่วนในทวีปเอเชียคือ ไต้หวัน และ จีน โดยจีนเป็นประเทศที่มีอัตราการขยายตัวของ การผลิตเฉลี่ยที่สูงถึงร้อยละ 11.2 ในช่วงเวลาดังกล่าว สืบเนื่องจากจีนเป็นประเทศที่มี ประชากรและทรัพยากรมาก ทำให้มีความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มได้เป็น ปริมาณมาก ประกอบกับรัฐก็ให้การส่งเสริมและมีตลาดสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศซึ่งมีมูลค่า ตลาดค่อนข้างสูงรองรับอยู่ ส่วนกลุ่มอาเซียนเป็นกลุ่มที่มีการขยายตัวของ การผลิตมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 14.2

ตารางที่ 3.7 สัดส่วนการบริโภคเส้นใยชนิดต่างๆของโลกปีพ.ศ. 2528-2537

หน่วย : ล้านตัน

ปี	2528	2534	2535	2536	2537
เส้นใยประดิษฐ์	15.37	17.7	18.24	18.36	20.05
กึ่งธรรมชาติ	2.93	2.43	2.33	2.28	2.33
เส้นใยสังเคราะห์	12.44	15.27	15.91	16.08	17.72
เส้นใยธรรมชาติ	18.35	20.41	20.52	20.24	20.30
ใยฝ้าย	16.57	18.41	18.72	18.49	18.60
ใยสัตว์	1.72	1.93	1.73	1.68	1.63
ใยไหม	0.06	0.07	0.07	0.07	0.07
รวมความต้องการเส้นใยโลก	33.72	38.11	38.76	38.60	40.35
สัดส่วนความต้องการเส้นใย (%)					
เส้นใยประดิษฐ์	45.6%	46.4%	47.1%	47.6%	49.7%
เส้นใยธรรมชาติ	54.4%	53.6%	52.9%	52.4%	50.3%
รวมความต้องการเส้นใยโลก	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

ที่มา : Fiber Organon and others

ตารางที่ 3.8 ปริมาณการผลิตเส้นใยของโลกจำแนกตามภูมิภาคในปี พ.ศ. 2528-2537

หน่วย : พันตัน ร้อยละ

ประเทศ	2528	2533	2535	2536	2537	ขยายตัวเฉลี่ย
ญี่ปุ่น	1,791	1,701	1,703	1,606	1,617	-1.1%
เกาหลี	825	1,286	1,465	1,588	1,680	8.2%
ไต้หวัน	1,146	1,769	2,183	2,253	2,445	8.8%
จีน	913	1,557	2,002	2,087	2,372	11.2%
อาเซียน	378	608	904	987	1,248	14.2%
รวมเอเชีย	3,650	5,957	7,481	7,836	8,844	10.3%
สหรัฐอเมริกา	3,117	3,115	3,205	3,247	3,419	1.0%
ยุโรปตะวันตก	3,131	3,168	3,218	2,932	3,282	0.5%
ยุโรปตะวันออก	2,561	2,455	1,617	1,598	1,380	-6.6%
อื่นๆ	2,961	2,894	3,103	2,997	3,118	0.6%
โลก	15,420	17,589	18,624	18,610	20,043	3.0%

ที่มา : Fiber Organon and others

แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากในอนาคตข้างหน้าระดับการผลิตยังคงมีการขยายตัวสูงกว่าการบริโภค จะมีผลให้เกิดปัญหาเส้นใยล้นตลาดได้ พิจารณาได้จากข้อมูลการศึกษาในเรื่องความต้องการในการใช้เส้นใยประดิษฐ์ในปี ค.ศ. 2000^{*} ที่คาดว่าภายในปีพ.ศ. 2543 จะมีปริมาณการผลิตส่วนเกินทั้งโลกกว่า 1 ล้านตัน โดยเฉพาะในบางประเทศที่มีการขยายกำลังการผลิตโดยไม่มีการวางแผนล่วงหน้า มีผลให้ผลผลิตมากกว่าการบริโภคในประเทศอาจประสบปัญหาค่อนข้างมาก ดังเช่น ไทย เกาหลีใต้ และไต้หวัน เป็นต้น จึงควรมีแนวทางการแก้ปัญหาโดยการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งระบบไม่ว่าการปั่นด้าย ทอผ้า ฟอกย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จไปจนถึงเครื่องนุ่งห่มเลยทีเดียวเพื่อรองรับส่วนเกินนี้ ซึ่งแตกต่างกับในประเทศที่มีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในระดับสูงแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา หรือ ญี่ปุ่น ได้มีทางออกเรื่องนี้ไว้นานแล้วเช่น มีการลงทุนในเครื่องจักรที่มีเทคโนโลยีในระดับที่สูง การผลิตสินค้าให้มีความหลากหลาย และมีคุณภาพในระดับหนึ่งเพื่ออุดช่องว่างและตอบสนองความต้องการในประเทศดังเช่นในญี่ปุ่น ได้เล็งเห็นถึงปัญหานี้จึงได้มีการพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้มีคุณสมบัติพิเศษมากขึ้นกว่าเดิม เช่นคิดค้นพัฒนาเส้นใยที่มีความเหนียว ทนทาน ยืดหยุ่นง่าย หรือสะท้อนแสง หรือทนไฟ หรือมีลักษณะเหมือนเส้นใยธรรมชาติ เช่น มีลักษณะเหมือนเส้นใยไหม เส้นใยสัตว์ มากขึ้น เพื่อขยายตลาดที่มีอยู่ให้เป็นตลาดอื่น ๆ มากขึ้นทั้งในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเองและอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น นำไปใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในตลาดโลก

การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในตลาดโลกส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งมีแหล่งผลิตจากทวีปเอเชียโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และจีน โดยเป็นสินค้าที่มีคุณภาพระดับปานกลางลงมา สำหรับการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโลกในปีพ.ศ. 2537 มีมูลค่าประมาณ 268,560 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นการส่งออกเครื่องนุ่งห่มเป็นส่วนใหญ่อ้อยละ 52 คิดเป็นมูลค่ากว่า 139,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยผู้ผลิตในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะ จีน เป็นผู้ส่งออกเครื่องนุ่งห่มที่มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดกว่าร้อยละ 17 ของมูลค่าการส่งออกรวมของโลก และเป็นประเทศที่มีอัตราการเพิ่มของมูลค่าการส่งออกเครื่องนุ่งห่มสูงสุดในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา (ปีพ.ศ. 2532-2537) เฉลี่ยร้อยละ 23.8 ต่อปี รองลงมาคือ ฮองกง อิตาลี เยอรมนี เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกา ตามลำดับ (ตารางที่ 3.9)

สำหรับสินค้าสิ่งทอนั้นมีมูลค่าการส่งออกสิ่งทอรวมในปีพ.ศ. 2537 ทั้งสิ้น 128,860 ล้านดอลลาร์สหรัฐมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาในอัตราร้อยละ 7.3 โดยฮองกงและเยอรมนีมีส่วนแบ่งตลาดใกล้เคียงกันคือร้อยละ 9.8-9.7 รองลงมา คือจีน เกาหลีใต้ ไต้หวัน และญี่ปุ่น สำหรับประเทศที่มี

^{*} เอกสารการประชุม "MAN MADE FIBRE 2000" ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ด้วยความอนุเคราะห์จากสมาคมอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เส้นใยสังเคราะห์

การขยายตัวของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอรวมในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาสูงที่สุดคือ อินโดนีเซีย ในอัตราร้อยละ 24.7 ต่อปี (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.9 มูลค่าส่งออกสินค้าเครื่องนุ่งห่มโลก 10 ประเทศแรกระหว่างปีพ.ศ. 2532-2537

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	2532	2533	2534	2535	2536	2537	ขยายตัวเฉลี่ย
เครื่องนุ่งห่ม							
โลก	92,670	106,880	115,710	130,560	128,400	139,700	8.6%
จีน	8,165	9,669	12,245	16,704	18,441	23,731	23.8%
ส่วนแบ่งตลาด	8.8%	9.0%	10.6%	12.8%	14.4%	17.0%	
ฮ่องกง	13,994	15,406	17,959	20,060	20,998	21,403	8.9%
ส่วนแบ่งตลาด	15.1%	14.4%	15.5%	15.4%	16.4%	15.3%	
อิตาลี	9,441	11,839	11,752	1,225	11,828	12,525	5.8%
ส่วนแบ่งตลาด	10.2%	11.1%	10.2%	0.9%	9.2%	9.0%	
เยอรมนี	5,632	7,882	7,490	8,354	6,610	6,639	3.3%
ส่วนแบ่งตลาด	6.1%	7.4%	6.5%	6.4%	5.1%	4.8%	
เกาหลีใต้	9,096	7,879	7,417	6,770	6,166	5,653	-9.1%
ส่วนแบ่งตลาด	9.8%	7.4%	6.4%	5.2%	4.8%	4.0%	
สหรัฐอเมริกา	2,211	2,565	3,315	4,211	4,952	5,616	20.5%
ส่วนแบ่งตลาด	2.4%	2.4%	2.9%	3.2%	3.9%	4.0%	
ฝรั่งเศส	3,626	4,671	4,772	5,266	4,560	4,974	6.5%
ส่วนแบ่งตลาด	3.9%	4.4%	4.1%	4.0%	3.6%	3.6%	
ไทย	2,458	2,817	3,673	3,767	4,179	4,660	13.6%
ส่วนแบ่งตลาด	2.7%	2.6%	3.2%	2.9%	3.3%	3.3%	
ตุรกี	2,741	3,331	3,478	4,179	4,339	4,582	10.8%
ส่วนแบ่งตลาด	3.0%	3.1%	3.0%	3.2%	3.4%	3.3%	
สหราชอาณาจักร	2,362	3,042	3,392	3,659	3,206	3,919	10.7%
ส่วนแบ่งตลาด	2.5%	2.8%	2.9%	2.8%	2.5%	2.8%	

ที่มา : Trends and Statistics International Trade, 1995

ตารางที่ 3.10 มูลค่าส่งออกสินค้าสิ่งทอโลก 10 ประเทศแรกระหว่างปีพ.ศ. 2532-2537

หน่วย ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	2532	2533	2534	2535	2536	2537	ขยายตัวเฉลี่ย
สินค้าสิ่งทอ							
โลก	90,530	105,060	109,310	117,420	112,670	128,860	7.3%
ฮ่องกง	7,574	8,213	9,770	10,979	11,212	12,574	10.7%
ส่วนแบ่งตลาด	8.4%	7.8%	8.9%	9.4%	10.0%	9.8%	
เยอรมนี	11,073	14,033	13,197	13,857	11,634	12,562	2.6%
ส่วนแบ่งตลาด	12.2%	13.4%	12.1%	11.8%	10.3%	9.7%	
จีน	7,215	7,219	8,014	8,583	8,699	11,818	10.4%
ส่วนแบ่งตลาด	8.0%	6.9%	7.3%	7.3%	7.7%	9.2%	
เกาหลีใต้	5,371	6,076	7,298	8,208	8,954	10,693	14.8%
ส่วนแบ่งตลาด	5.9%	5.8%	6.7%	7.0%	7.9%	8.3%	
ไต้หวัน	5,442	6,128	7,351	7,568	8,177	10,200	13.4%
ส่วนแบ่งตลาด	6.0%	5.8%	6.7%	6.4%	7.3%	7.9%	
ญี่ปุ่น	5,534	5,859	6,524	7,078	6,717	6,780	4.1%
ส่วนแบ่งตลาด	6.1%	5.6%	6.0%	6.0%	6.0%	5.3%	
สหรัฐอเมริกา	4,371	5,039	5,610	5,889	6,025	6,592	8.6%
ส่วนแบ่งตลาด	4.8%	4.8%	5.1%	5.0%	5.3%	5.1%	
ปากีสถาน	2,018	2,663	3,200	3,590	3,507	3,985	14.6%
ส่วนแบ่งตลาด	2.2%	2.5%	2.9%	3.1%	3.1%	3.1%	
เนเธอร์แลนด์	2,376	2,911	2,868	2,951	2,478	2,694	2.5%
ส่วนแบ่งตลาด	2.6%	2.8%	2.6%	2.5%	2.2%	2.1%	
อินโดนีเซีย	828	1,241	1,755	2,837	2,637	2,498	24.7%
ส่วนแบ่งตลาด	0.9%	1.2%	1.6%	2.4%	2.3%	1.9%	
สหราชอาณาจักร	3,064	4,379	4,150	4,313	3,800	4,366	7.3%
ส่วนแบ่งตลาด	3.4%	4.2%	3.8%	3.7%	3.4%	3.4%	
ไทย	805	928	1,126	1,266	1,365	1,590	14.6%

ส่วนทางด้านการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวมของโลกในปีพ.ศ. 2537 มีมูลค่ารวม 282,385 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่กว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวมของโลก รองลงมาคือ เยอรมนี ฮังการี และ ญี่ปุ่น สำหรับมูลค่าการนำเข้าสิ่งทอรวมของโลกในปีพ.ศ. 2537 มีมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 135,658 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาในอัตราร้อยละ 10.2 ต่อปี โดยฮังการี เยอรมนี ยังคงเป็นทั้งผู้ส่งออกและนำเข้าสิ่งทอรายใหญ่ของโลก รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา จีน และสหราชอาณาจักร ซึ่งจีน ยังคงเป็นประเทศที่มีการขยายตัวของมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาสูงที่สุดในอัตราร้อยละ 150 ต่อปี (ตารางที่ 3.11)

ส่วนการนำเข้าเครื่องนุ่งห่มรวมของโลกนั้น สหรัฐอเมริกา มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดกว่าร้อยละ 26.3 ในปีพ.ศ. 2537 รองลงมาคือ เยอรมนี ญี่ปุ่น และฮังการี โดยมูลค่าการนำเข้าเครื่องนุ่งห่มรวมของโลกรวมในปีพ.ศ. 2537 มีมูลค่าประมาณ 146,725 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยในอัตราร้อยละ 12.8 ต่อปี (ตารางที่ 3.12)

3.2.2 ภาวะตลาดสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในตลาดต่างประเทศ

ภาวะการส่งออก

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก ปีละกว่า 150,000 ล้านบาท โดยมูลค่าส่งออกในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.7 ต่อปีจาก 125,574.0 ล้านบาทในปีพ.ศ. 2535 เป็น 139,872.4 ล้านบาทในปีพ.ศ. 2539 และถ้าพิจารณาถึงการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกแล้วสินค้าเส้นด้ายเป็นสินค้าที่มีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกในช่วงปีพ.ศ. 2535-2539 มากที่สุดโดยเฉลี่ยร้อยละ 21.0 ต่อปีรองลงมาคือเส้นใยประดิษฐ์ ขยายตัวร้อยละ 19.9 ต่อปี ส่วนในหมวดเครื่องนุ่งห่มนั้นเริ่มมีการชะลอตัวโดยมูลค่าการส่งออกขยายตัวลดลงร้อยละ 1.5 ต่อปี โดยเฉพาะในสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 2.1 ต่อปี (ตารางที่ 3.13)

ตารางที่ 3.11 มูลค่านำเข้าสินค้าสิ่งทอโลก 10 ประเทศแรกระหว่างปีพ.ศ. 2532-2537

หน่วย ล้านบาทสหรัฐ

ปี	2532	2533	2534	2535	2536	2537	ขยายตัวเฉลี่ย
สินค้าสิ่งทอ							
โลก	83,491	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	135,658	10.2%
ฮ่องกง	9,218	10,182	12,068	13,091	12,784	15,294	10.7%
ส่วนแบ่งตลาด	11.0%					11.3%	
เยอรมนี	9,017	11,868	12,112	12,397	10,025	10,717	3.5%
ส่วนแบ่งตลาด	10.8%					7.9%	
สหรัฐอเมริกา	6,417	6,730	7,329	8,251	8,855	9,658	8.5%
ส่วนแบ่งตลาด	7.7%					7.1%	
จีน	4,603	5,292	6,751	7,560	7,645	9,347	15.2%
ส่วนแบ่งตลาด	5.5%					6.9%	
สหราชอาณาจักร	6,171	7,018	6,604	6,939	5,656	6,676	1.6%
ส่วนแบ่งตลาด	7.4%					4.9%	
ฝรั่งเศส	6,151	7,595	7,083	7,472	5,978	6,586	1.4%
ส่วนแบ่งตลาด	7.4%					4.9%	
อิตาลี	5,231	6,133	5,737	5,633	4,628	5,617	1.4%
ส่วนแบ่งตลาด	6.3%					4.1%	
ญี่ปุ่น	4,347	4,106	4,327	4,175	3,933	5,152	3.5%
ส่วนแบ่งตลาด	5.2%					3.8%	
เบลเยียม	2,921	3,579	3,558	3,573	3,086	3,621	4.4%
ส่วนแบ่งตลาด	3.5%					2.7%	
เกาหลีใต้	1,835	1,946	2,423	2,556	2,593	3,338	12.7%
ส่วนแบ่งตลาด	2.2%					2.5%	
ไทย	806	898	1,000	1,209	1,306	1,440	12.3%
ส่วนแบ่งตลาด	1.0%					1.1%	

ที่มา : Trends and Statistics International Trade, 1995

ตารางที่ 3.12 มูลค่านำเข้าสินค้าเครื่องนุ่งห่มโลก 10 ประเทศแรกระหว่างปีพ.ศ. 2532-2537

หน่วย : ล้านเหรียญสหรัฐ

ปี	2532	2533	2534	2535	2536	2537	ขยายตัวเฉลี่ย
สินค้าเครื่องนุ่งห่ม							
โลก	80,434	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	146,725	12.78%
สหรัฐอเมริกา	26,026	26,977	27,696	32,951	35,605	38,643	8.23%
ส่วนแบ่งตลาด	32.4%					26.3%	
เยอรมนี	14,639	20,411	24,051	24,848	22,191	22,449	8.93%
ส่วนแบ่งตลาด	18.2%					15.3%	
ญี่ปุ่น	8,972	8,737	9,396	11,191	12,588	15,265	11.21%
ส่วนแบ่งตลาด	11.2%					10.4%	
ฮ่องกง	5,700	6,913	8,600	10,345	11,806	12,457	16.93%
ส่วนแบ่งตลาด	7.1%					8.5%	
ฝรั่งเศส	6,406	8,381	8,828	9,761	8,627	9,121	7.32%
ส่วนแบ่งตลาด	8.0%					6.2%	
สหราชอาณาจักร	5,799	6,961	7,295	7,886	6,908	7,270	4.63%
ส่วนแบ่งตลาด	7.2%					5.0%	
เนเธอร์แลนด์	3,700	4,768	5,239	5,765	4,864	5,025	6.31%
ส่วนแบ่งตลาด	4.6%					3.4%	
เบลเยียม	2,693	3,590	3,835	4,162	3,856	3,847	7.39%
ส่วนแบ่งตลาด	3.3%					2.6%	
อิตาลี	2,027	2,580	3,418	4,294	3,800	3,967	14.37%
ส่วนแบ่งตลาด	2.5%					2.7%	
สวิตเซอร์แลนด์	2,800	3,437	3,545	3,562	3,326	3,465	4.35%
ส่วนแบ่งตลาด	3.5%					2.4%	

ที่มา : Trends and Statistics International Trade, 1995

โดยทางคณะผู้ศึกษาได้มีการปรับตัวเลขส่งออกที่คาดว่าจะเกินจริงในปี 2538 โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาของสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ พบว่ามูลค่าการนำเข้าเครื่องนุ่งห่มจากไทย (เฉพาะเสื้อ ผ้า ผ้าผืนและสิ่งทอของประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์มีมูลค่าเพียง 3,905 ล้านบาท ในขณะที่ตัวเลขการส่งออกของไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์มีมูลค่าสูงถึง 10,228 ล้านบาทในปีพ.ศ. 2538) ทำให้เห็นถึงแนวโน้มของการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยว่าเริ่มมีมูลค่าการส่งออกที่ชะลอตัวลงมาตั้งแต่ปี 2538 แล้วโดยเฉพาะในส่วนของเครื่องนุ่งห่มที่ขยายตัวลดลงกว่าร้อยละ 5.2 มีผลให้มูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวมขยายตัวเพียงร้อยละ 2.5 ในปี 2538

สำหรับในปีพ.ศ. 2539 มูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวมของไทยมีมูลค่าทั้งสิ้น 139,872.4 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 10.2 จากปีก่อน แตกต่างกับกรณีที่ไม่มีการปรับตัวเลขการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่มูลค่าการส่งออกลดลงกว่าร้อยละ 14.2 ซึ่งถ้าหากพิจารณาเป็นรายผลิตภัณฑ์แล้วจะเห็นได้ว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยนั้นชะลอตัวในแทบทุกผลิตภัณฑ์ กล่าวคือในส่วนของผลิตภัณฑ์สิ่งทอนั้นมูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวลดลงในอัตราร้อยละ 0.7 ส่วนเครื่องนุ่งห่มนั้นมีการชะลอตัวค่อนข้างมากโดยเฉพาะเสื้อสำเร็จรูปที่ปรับลดลงกว่าร้อยละ 21.0 และ 15.4 (กรณีปรับตัวเลข) เมื่อเทียบกับปีพ.ศ. 2538 แต่ถ้าหากพิจารณาถึงลักษณะตลาดแล้ว ตลาดส่งออกที่ชะลอตัวลงนั้นโดยเฉพาะตลาดเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่เป็นตลาดที่มีลักษณะเป็นตลาดที่นำเข้าสินค้าเพื่อนำไปจำหน่ายต่อ (Re export) และสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่มีคุณภาพต่ำ เช่น ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และโปแลนด์ เป็นต้น ซึ่งเป็นตลาดที่มีการขยายตัวมากในช่วงปี พ.ศ. 2538 ยกเว้นตลาดสหภาพยุโรปที่ระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาเริ่มขยายตัวลดลง แต่ตลาดหลักของไทยอื่นๆ ทั้งตลาดสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยังคงมีการขยายตัวอยู่ในอัตราร้อยละ 6.1-1.9 ในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2539 (ตารางที่ 3.14, 3.15)

สำหรับประเภทผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดคือ เครื่องนุ่งห่ม คิดเป็นกว่าร้อยละ 61.0 ของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม โดยเป็นการส่งออกเสื้อสำเร็จรูปมากที่สุดกว่าร้อยละ 57.0 ของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม ส่วนในกลุ่มสิ่งทอนั้น ผ้าผืน เป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.6 ของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม รองลงมาคือ เส้นด้าย และเส้นใยประดิษฐ์ (ตารางที่ 3.13)

* การศึกษาเรื่อง การจัดการกลยุทธ์และแผนงานการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย ของมูลนิธิพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย โดย ศูนย์วิชาการ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ หน้า 56-57

ตารางที่ 3 13 มูลค่าการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในช่วงปี พ.ศ. 2535-2539

ผลิตภัณฑ์	หน่วย ล้านบาท/ร้อยละ					
	2535	2536	2537	2538	2539	เฉลี่ย (2535-2539) อุตสาหกรรม*(%)
เครื่องนุ่งห่ม	90,465.9	93,892.1	106,458.3	108,013.8	85,314.4	61.0%
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	86,677.8	89,502.4	100,604.5	101,945.7	79,784.6	57.0%
อื่นๆ	3,788.1	4,389.8	5,853.8	6,068.1	5,529.8	4.0%
สิ่งทอ	35,108.1	37,789.3	45,600.2	54,921.1	54,558.0	39.0%
-เส้นใยประดิษฐ์	2,153.0	2,328.1	3,482.3	5,350.3	4,442.9	3.2%
-เส้นด้าย	6,605.9	7,259.6	10,935.3	12,375.7	14,170.4	10.1%
-ผ้าผืน	18,776.9	19,883.7	21,004.7	25,589.6	24,715.0	17.7%
-สิ่งทออื่นๆ	7,572.4	8,318.0	10,177.9	11,605.5	11,229.7	8.0%
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	125,574.0	131,681.5	152,058.5	162,934.8	139,872.4	100.0%

หมายเหตุ * สัดส่วนอุตสาหกรรมประจำปี พ.ศ. 2539

ที่มา กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.14 อัตราการขยายตัวของการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในปี พ.ศ. 2536-2539

ปี	สิ่งทอ	เครื่องนุ่งห่ม	สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
2536	7.6	3.8	4.9
2537	20.7	13.4	15.5
2538	20.4	1.5	7.2
2538*	-	-5.2	2.5
2539	-0.7	-21.0	-14.2
2539*	-	-15.4	-10.2

หมายเหตุ : * ปรับมูลค่าส่งออกที่คาดว่าจะเกินจริง

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตลาดส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญของไทย

การส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยไปยังตลาดต่าง ๆ นั้น สามารถแบ่งตลาดออกเป็นตลาดสำคัญ 2 กลุ่มหลัก คือ

ตลาดในข้อตกลง (Multi Fibre Arrangement : MFA) เป็นตลาดที่เกิดจากการตกลงทางการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของกลุ่มประเทศผู้นำเข้า 18 ประเทศได้แก่ สหภาพยุโรป (EU: มี 15 ประเทศ) นอร์เว สหรัฐอเมริกา และแคนาดา กับประเทศผู้ส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยตลาดในข้อตกลงนี้จะเป็นตลาดที่ไทยทำข้อตกลงควบคุมปริมาณการส่งออกเข้าไปประเทศนั้นๆ

ตลาดนอกข้อตกลง (Non-MFA) เป็นตลาดส่งออกทั่วไปที่ไม่มีข้อกำหนดในการควบคุมการส่งออก ไม่มีระบบโควตา ประเทศผู้ส่งออกสามารถส่งออกสินค้าเข้าไปในตลาดได้โดยเสรี

ดังนั้นถ้าหากพิจารณากลุ่มประเทศที่เป็นตลาดส่งออกหลักของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยจะเห็นได้ว่าสัดส่วนมูลค่าการส่งออกส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 60 เป็นตลาดนอกข้อตกลง และเป็นตลาดที่มีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การส่งออกไปยังตลาดข้อตกลงมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 38.3 ในปี พ.ศ. 2528 เป็นร้อยละ 55.8 ในปี 2534 และ เป็นร้อยละ 60 ในปี พ.ศ. 2538 (ตารางที่ 4.3) เนื่องจากการถูกจำกัดการนำเข้าในตลาดข้อตกลงทำให้ผู้ส่งออกหันมาให้ความสนใจกับตลาดนอกข้อตกลงมากขึ้น เช่น ตลาดอาเซียน ญี่ปุ่นและตะวันออกกลาง เป็นต้น

ตารางที่ 3.15 การขยายตัวของตลาดส่งออกเครื่องนุ่งห่มจำแนกตามสถานะภาพ MFA

ปี	2532-2538	2537	2538	2538*	2539(ม.ค.-พ.ย)	2539 *(ม.ค.-พ.ย)
ตลาดในข้อตกลง						
-สหภาพยุโรป	7.0%	-13.8%	-6.6%	-6.6%	-7.0%	-7.0%
-สหรัฐอเมริกา	16.9%	10.8%	10.6%	10.6%	6.1%	6.1%
ตลาดนอกข้อตกลง						
-ญี่ปุ่น	11.7%	12.9%	13.7%	13.7%	1.9%	1.9%
-ตะวันออกกลาง	16.7%	18.4%	86.1%	12.2%	-54.9%	-17.6%
-ยุโรปตะวันออก	63.8%	13.4%	-44.4%	-44.4%	-48.8%	-48.8%

หมายเหตุ : * ปรับมูลค่าส่งออกให้สอดคล้องเงินจริง

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

แต่เดิมนั้นตลาด EU เป็นตลาดส่งออกหลักของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย แต่ปัจจุบันจากตัวเลขการส่งออกในปี พ.ศ. 2538 พบว่าตลาดในกลุ่มประเทศแถบเอเชียด้วยกัน (ยกเว้นอาเซียน) และกลุ่ม NAFTA ได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทดแทนตลาด EU โดยไทยมีมูลค่าการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศในเอเชียและ NAFTA ในสัดส่วนร้อยละ 22.2 เท่ากันในทั้งสองกลุ่ม ในขณะที่ตลาด EU ลดลงจากร้อยละ 25.8 ในปี พ.ศ. 2534 เป็นร้อยละ 17.7 ในปี พ.ศ. 2538 (ตารางที่ 3.16)

ตารางที่ 3.16 ตลาดส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม จำแนกตามกลุ่มประเทศ

หน่วย : ร้อยละ

ตลาด	2534	2538
สหภาพยุโรป	25.8	17.7
อเมริกาเหนือ	18.1	22.2
เอเชียอื่นๆ	15.2	22.2
อาเซียน	4.7	6.5
อื่นๆ	35.2	31.4

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

สำหรับกลุ่มตลาดส่งออกที่สำคัญของสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยในแต่ละประเภะนั้น สามารถที่จะพิจารณาได้ดังนี้

เส้นใยประดิษฐ์

ตลาดส่วนใหญ่เป็นตลาดนอกข้อตกลง เป็นตลาดในแถบเอเชียแทบทั้งหมด โดยจีน เป็นผู้นำเข้าเส้นใยประดิษฐ์รายใหญ่ของไทย รองลงมาเป็นฮ่องกง อินโดนีเซีย อินเดีย และปากีสถาน ถ้าพิจารณาเป็นกลุ่มประเทศแล้วกลุ่มประเทศเอเชียใต้ เป็นตลาดหลักที่สำคัญ โดยในปี พ.ศ. 2538 มีมูลค่าการส่งออกเส้นใยไปยังกลุ่มประเทศนี้กว่าร้อยละ 27.3 ของมูลค่าการส่งออกเส้นใยประดิษฐ์รวม รองลงมาคือกลุ่มประเทศเอเชียเหนือ¹ จีนและ อาเซียน² มีสัดส่วนร้อยละ 24.7 18.4 และ 11.6 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.17)

เส้นด้าย

ตลาดเส้นด้ายของไทยยังคงเป็นตลาดในทวีปเอเชียเช่นเดียวกับเส้นใยประดิษฐ์โดยตลาดหลักยังคงเป็นประเทศในกลุ่มเอเชียเหนือ โดยเฉพาะฮ่องกง เป็นประเทศที่มีการนำเข้าเส้นด้ายจากไทยมากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2538 มูลค่าการส่งออกของไทยไปยังฮ่องกงคิดเป็นร้อยละ 21.7 ของมูลค่าการส่งออกเส้นด้ายรวม รองลงมาคือไต้หวัน และจีน หากพิจารณาเป็นกลุ่มประเทศแล้วไทยมีมูลค่าการส่งออกเส้นด้ายไปยังกลุ่มเอเชียเหนือมากที่สุดกว่าร้อยละ 40.7 ของการส่งออกเส้นด้ายรวม รองลงมาคือสหภาพยุโรป³ และกลุ่มอาเซียน สำหรับในปีพ.ศ. 2539 มีการส่งออกเส้นด้ายเป็นมูลค่าทั้งสิ้นกว่า 14,170.4 ล้านบาท เพิ่มขึ้นกว่าปีก่อนร้อยละ 14.5 (ตารางที่ 3.17)

ผ้าผืน

ตลาดส่งออกที่สำคัญของผ้าผืนของไทยนั้น ตลาดสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ เป็นตลาดที่ไทยมีการส่งออกมากที่สุด ถึงร้อยละ 11.3 ของมูลค่าการส่งออกผ้าผืนรวม ในปี พ.ศ. 2538 รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา ฮ่องกง และสิงคโปร์ ซึ่งประเทศผู้นำเข้าผ้าผืนจากไทยส่วนใหญ่จะนำเข้าไปเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศนั้น ๆ ถ้าหากพิจารณาเป็นกลุ่มประเทศแล้วจะเห็นได้ว่า กลุ่มสหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่มีการนำเข้าผ้าผืนจากไทยมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าผ้าดิบไปฟอกย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จอีกต่อหนึ่ง รองลงมาคือ อาเซียน กลุ่มตะวันออกกลาง และ สหรัฐอเมริกา ในสัดส่วนร้อยละ 19.4 14.8 14.5 13.5 และ 10.2 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.17)

¹ กลุ่มประเทศเอเชียเหนือในการศึกษานี้ ประกอบด้วย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฮ่องกง

² กลุ่มประเทศอาเซียน ในการศึกษานี้ ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย

³ กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ในการศึกษาตลาดส่งออกครอบคลุมเฉพาะประเทศที่มีข้อมูลสถิติ 9 ประเทศคือ เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมนี เบลเยียม ไอร์แลนด์ อิตาลี เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส และสหราชอาณาจักร

เครื่องนุ่งห่ม

ผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มที่มีการส่งออกมากที่สุดในนั้นคือ เสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยตลาดส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยนั้นในอดีตพึ่งพาตลาดในซีกดกกลางเป็นอย่างมากโดยพิจารณาได้จากสัดส่วนการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดซีกดกกลางและตลาดนอกซีกดกกลางในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมาจะเห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน โดยในปี พ.ศ. 2528 มีสัดส่วนเท่ากับ 72 ต่อ 28 แต่ในปีพ.ศ. 2536 สัดส่วนนี้เป็น 49 ต่อ 51 (ตารางที่ 3.18) แต่ถ้านหากพิจารณาเป็นกลุ่มประเทศแล้วตลาดในซีกดกกลางยังคงเป็นตลาดหลัก เช่นตลาดอเมริกาเหนือ¹ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดส่งออกรายใหญ่ของไทยที่มีสัดส่วนการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปในอัตราร้อยละ 28.5 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปรวมในปีพ.ศ. 2538 (ตารางที่ 3.17) และเป็นตลาดที่ยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องอยู่มีการขยายตัวเฉลี่ยในช่วงปี 2532-2538 ในอัตราร้อยละ 16.9 ต่อปี โดยในช่วง 11 เดือนแรกของปี 2539 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 6.1 นับว่าเป็นตลาดที่ยังสดใสอยู่ (ตารางที่ 3.15) ส่วนตลาดสหภาพยุโรปนั้นตลาดที่สำคัญคือ เยอรมัน สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส ไทยมีสัดส่วนการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปรวมไปยังกลุ่มสหภาพยุโรปในอัตราร้อยละ 10.3 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปรวมของไทยในปีพ.ศ. 2538 (ตารางที่ 3.17) และมีการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 7 ปีที่ผ่านมาเพียงร้อยละ 7.0 ต่อปี เนื่องจากในช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 เป็นต้นมาตลาดสหภาพยุโรปเริ่มหันไปนำเข้าเครื่องนุ่งห่มจากกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกมากขึ้น และในช่วง 11 เดือนแรกของปีพ.ศ. 2539 มูลค่าการส่งออกเครื่องนุ่งห่มไทยไปสหภาพยุโรปมีการขยายตัวลดลงจากปีก่อนถึงร้อยละ 7.0 (ตารางที่ 3.15)

ส่วนในกลุ่มตลาดนอกซีกดกกลางนั้น ตลาดที่สำคัญคือตลาดตะวันออกกลาง ได้แก่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ซาอุดีอาระเบีย และตลาดยุโรปตะวันออก มีสัดส่วนการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปในอัตราร้อยละ 17.3 และ 6.2 ของมูลค่าการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปรวมในปี พ.ศ. 2538 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.17) ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา อัตราขยายตัวของมูลค่าการส่งออกเครื่องนุ่งห่มในตลาดตะวันออกกลางและยุโรปตะวันออกสูงถึงร้อยละ 16.7 และ 63.8 ตามลำดับ แต่ในระยะหลังตลาดนี้เริ่มมีการขยายตัวลดลงเนื่องจากลักษณะตลาดเป็นตลาดของสินค้าระดับล่างและการนำเข้าสินค้าของกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าไปจำหน่ายต่อ (re-export) ทำให้สินค้าที่มีราคาถูกกว่าจากจีน อินเดีย และอินเดียนเริ่มเข้าไปตีตลาดแทนไทยมากขึ้น มีผลให้ในช่วง 11 เดือนของปีพ.ศ. 2539 มูลค่าการส่งออกไปยังตลาดตะวันออกกลาง และ ตลาดยุโรปตะวันออกลดลงร้อยละ 54.9 และ 48.8 ตามลำดับ และในกรณีปรับตัวเลขส่งออกที่คาดว่าจะเกินจริงโดยเฉพาะในตลาดตะวันออกกลางแล้วมูลค่าการส่งออกในตลาดนี้ลดลงประมาณร้อยละ 17.6 เท่านั้น ส่วนตลาดนอกซีกดกกลางที่สำคัญอีกตลาดหนึ่งของผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูป คือ ตลาดญี่ปุ่น ซึ่งในช่วงปี 7 ปีที่ผ่านมา มีการขยายตัวที่ค่อนข้างสูงอยู่ คือเฉลี่ยร้อยละ 11.7 ต่อปี แต่เริ่มชะลอตัวลงในปีพ.ศ. 2539 ตามภาวะการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่จะลดตัว

¹ กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ ในการศึกษาปี ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา แคนาดาและเม็กซิโก

ตารางที่ 3.17 กลุ่มตลาดส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มแต่ละประเภทในปีพ.ศ. 2538

หน่วย ร้อยละ

เส้นใยประดิษฐ์		ด้าย		ผ้าผืน		เสื้อผ้าสำเร็จรูป	
กลุ่มประเทศ	สัดส่วน	กลุ่มประเทศ	สัดส่วน	กลุ่มประเทศ	สัดส่วน	กลุ่มประเทศ	สัดส่วน
เอเชียใต้	27.3	เอเชียเหนือ	40.7	สหภาพยุโรป	19.4	สหภาพยุโรป	10.3
เอเชียเหนือ	24.7	สหภาพยุโรป	12.3	ตะวันออกกลาง	14.5	ญี่ปุ่น	9.2
จีน	18.4	อเมริกาเหนือ	8.9	อาเซียน	14.8	อเมริกาเหนือ	28.5
อาเซียน	11.6	อาเซียน	13.2	เอเชียเหนือ	13.5	ยุโรปตะวันออก	6.2
อื่นๆ	18.0	อื่นๆ	24.9	สหรัฐอเมริกา	10.2	ตะวันออกกลาง	17.3
				อื่นๆ	27.6	อื่นๆ	28.5

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

ตารางที่ 3.18 สัดส่วนมูลค่าการส่งออกเครื่องนุ่งห่มไทยจำแนกตามประเภทตลาด

หน่วย : ร้อยละ

ปี	ในข้อตกลง (MFA)	นอกข้อตกลง (Non MFA)
2528	72.2	27.8
2530	57.1	42.9
2532	49.9	50.1
2534	46.7	53.3
2535	51.4	48.6
2536*	49.3	50.7

หมายเหตุ : *หลังจากปี 2536 ไม่สามารถจำแนกข้อมูลได้

ที่มา : สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย

3.2.3 ส่วนแบ่งตลาดของสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในตลาดโลก

แนวโน้มส่งออกของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยในตลาดโลกในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา (ปีพ.ศ. 2532-2537) มีทิศทางที่ขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 15.0 ต่อปี โดยการส่งออกสิ่งทอไทยในปีพ.ศ. 2537 มีมูลค่าประมาณ 1,590 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 14.6 ต่อปี โดยมีส่วนแบ่งตลาดในผลิตภัณฑ์สิ่งทอโลกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.9 ในปีพ.ศ. 2532 เป็นร้อยละ 1.2 ในปีพ.ศ. 2537 ส่วนการส่งออกเครื่องนุ่งห่มของไทยในตลาดโลกในปีพ.ศ. 2537 มีมูลค่าทั้งสิ้นประมาณ 4,660 ล้านดอลลาร์

เหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจากเดิมในปี พ.ศ. 2532 ที่มีเพียง 2,458 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 13.6 ต่อปี ส่งผลให้ไทยมีส่วนแบ่งตลาดเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 33 ในปีพ.ศ. 2537 อยู่ในลำดับที่ 10 ของโลก (ตารางที่ 3.9)

ดังนั้นในการศึกษาส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยในที่นี้จึงพิจารณาส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นรายผลิตภัณฑ์ตามตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยได้ดังนี้

เส้นใยประดิษฐ์

กลุ่มประเทศเอเชียใต้⁵

ตลาดกลุ่มนี้เป็นตลาดหลักของผลิตภัณฑ์เส้นใยประดิษฐ์ไทยตลาดหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาถึงส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดกลุ่มนี้แล้วจะเห็นได้ว่าไทยมีส่วนแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2538 อยู่ในลำดับที่ 4 ในสัดส่วนร้อยละ 6.64 และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวได้ดีโดยเฉพาะในตลาดอินเดีย และปากีสถาน โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกจากไทยไปยังตลาดกลุ่มนี้เฉลี่ยในอัตราร้อยละ 52.60 ต่อปี สำหรับกลุ่มประเทศที่มีส่วนแบ่งในตลาดนี้มากที่สุดคือ กลุ่มประเทศเอเชียเหนือ โดยเฉพาะ เกาหลีใต้ และ ญี่ปุ่น เป็นประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดในสัดส่วนร้อยละ 31.30 และ 14.12 ในปี 2538 รองลงมาเป็นกลุ่มอาเซียน โดย อินโดนีเซีย และไทย เป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีส่วนแบ่งตลาดในกลุ่มนี้มากที่สุด (ตารางที่ 3.19)

กลุ่มประเทศเอเชียเหนือ

ส่วนแบ่งตลาดไทยในกลุ่มประเทศเอเชียเหนือมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะมีการปรับลงบ้างในปีพ.ศ. 2535 แต่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของมูลค่าการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศเหล่านี้ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมาในอัตราร้อยละ 39.81 ต่อปี โดยมีส่วนแบ่งตลาดในสัดส่วนร้อยละ 3.04 ในปี พ.ศ. 2537 ขยับตัวจากลำดับที่ 13 ในปีพ.ศ. 2531 เป็นลำดับที่ 5 ในปีพ.ศ. 2537 เนื่องจากตลาดหลักส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้ของไทย คือ ไต้หวัน เกาหลีใต้ และฮ่องกงมีอัตราการขยายตัวมาตลอดในช่วงดังกล่าว โดยการนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ในประเทศกลุ่มเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากประเทศในกลุ่มมากที่สุดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 37.71 โดยเป็นการนำเข้าจากญี่ปุ่นมากที่สุด (ตารางที่ 3.20)

จีน

ส่วนแบ่งตลาดของเส้นใยประดิษฐ์ไทยในจีนในช่วงปีพ.ศ. 2531-2537 มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวขึ้นลงค่อนข้างมากอยู่ในอัตราร้อยละ 0.4-4.5 ซึ่งเมื่อพิจารณามูลค่าการนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์จากไทยของจีนแล้วมีการขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.50 ต่อปีเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดแล้วไทยมีการขยายตัวของส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างมากจากเพียงร้อยละ 0.46 ในปีพ.ศ. 2531 เป็น

⁵ กลุ่มประเทศเอเชียใต้ ในการศึกษานี้ประกอบด้วย อินเดีย ปากีสถาน ศรีลังกา

ร้อยละ 2.76 ในปีพ.ศ. 2537 ทำให้ลำดับส่วนแบ่งตลาดของไทยในประเทศจีนขยับขึ้นเป็นลำดับที่ 9 ในปีพ.ศ. 2537 โดยประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดในจีนมากที่สุดคือ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ในสัดส่วนร้อยละ 25.80 และ 20.99 ในปี พ.ศ. 2537 ตามลำดับ ในขณะที่เดิมสหรัฐอเมริกามีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด และจะเห็นได้ว่าอินโดนีเซียเริ่มมีแนวโน้มของการขยายตัวของส่วนแบ่งตลาดในตลาดนี้ค่อนข้างมากจากร้อยละ 0.34 ในปี พ.ศ. 2531 เป็น 2.53 ในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งอาจเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในตลาดนี้ได้ในอนาคต (ตารางที่ 3.21)

กลุ่มประเทศอาเซียน

การนำเข้าเส้นใยประดิษฐ์ในกลุ่มประเทศอาเซียนเป็นการนำเข้าจากกลุ่มประเทศเอเชียเหนือ โดยเป็นการนำเข้าจาก ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29.72 และ 12.21 ตามลำดับ สำหรับในตลาดอาเซียนนี้ส่วนแบ่งตลาดของไทยค่อนข้างผันผวนคือมีการปรับตัวขึ้นลง โดยในช่วง 7 ปีที่ผ่านมาอยู่ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 18-5.7 มีการเปลี่ยนแปลง 2 ช่วง โดยในช่วงแรกในปี พ.ศ. 2531-2533 มีการปรับตัวสูงขึ้นจากร้อยละ 2.44 ในปีพ.ศ. 2531 เป็นร้อยละ 5.72 ในปี 2533 แต่หลังจากนั้นก็มีการปรับตัวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.79 ในปี พ.ศ. 2537 (ตารางที่ 3.22)

ตารางที่ 3.19 ส่วนแบ่งตลาดเส้นใยประดิษฐ์ในเอเชียใต้ในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
เกาหลีใต้	31.61%	26.00%	28.22%	26.78%	21.97%	34.56%	31.30%
ญี่ปุ่น	26.17%	23.30%	18.83%	21.03%	25.44%	19.26%	14.12%
อินโดนีเซีย	0.70%	1.31%	0.32%	0.81%	1.06%	5.04%	8.51%
ไทย	1.50%	5.65%	7.14%	6.06%	3.53%	4.54%	6.64%
อิตาลี	5.60%	7.28%	5.66%	6.34%	9.27%	4.88%	4.84%
สหรัฐอเมริกา	0.31%	1.41%	3.13%	2.79%	1.41%	2.22%	4.06%
เยอรมนี	1.39%	2.20%	3.75%	3.97%	3.53%	2.28%	3.96%
สหราชอาณาจักร	7.15%	6.45%	6.51%	6.25%	10.76%	6.21%	3.80%
ตุรกี	1.18%	0.52%	0.55%	0.86%	0.62%	0.07%	1.78%

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.20 ส่วนแบ่งตลาดเส้นใยประดิษฐ์ในเอเชียเหนือในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ญี่ปุ่น	34.91%	32.09%	35.17%	28.85%	34.52%	32.36%	27.19%
สหรัฐอเมริกา	16.42%	14.13%	11.89%	16.40%	13.18%	17.87%	20.05%
เกาหลีใต้	7.35%	7.44%	6.73%	12.68%	9.70%	7.88%	9.18%
ออสเตรเลีย	0.02%	0.18%	0.27%	0.11%	0.24%	4.61%	3.74%
ไทย	0.68%	1.29%	2.69%	0.00%	1.71%	2.64%	3.04%
แคนาดา	3.38%	5.43%	6.51%	4.81%	3.58%	2.08%	1.92%
สหราชอาณาจักร	0.50%	0.72%	0.91%	1.18%	2.01%	1.17%	1.76%
โปแลนด์	0.00%	0.00%	0.00%	0.08%	0.01%	1.56%	1.65%
เยอรมนี	1.17%	1.02%	1.16%	5.62%	1.89%	1.21%	1.51%
จีน	2.90%	6.88%	2.88%	2.21%	1.50%	0.87%	1.34%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.21 ส่วนแบ่งตลาดเส้นใยประดิษฐ์ในจีนในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
เกาหลีใต้	1.07%	4.04%	10.07%	8.54%	16.13%	27.84%	25.80%
ญี่ปุ่น	22.65%	18.94%	19.86%	17.24%	16.47%	21.71%	20.99%
สหรัฐอเมริกา	14.03%	17.23%	22.18%	20.66%	3.63%	4.20%	8.27%
อิตาลี	18.61%	14.37%	10.23%	15.96%	14.68%	4.81%	5.40%
ฮ่องกง	4.97%	7.48%	2.86%	2.66%	7.49%	5.26%	4.07%
เม็กซิโก	2.74%	1.40%	0.76%	1.90%	4.64%	1.21%	3.94%
ไทย	0.46%	3.40%	2.62%	2.63%	4.49%	2.73%	2.76%
จีนโคเนเชีย	0.34%	0.29%	0.00%	0.25%	0.28%	0.29%	2.53%
เยอรมนี	4.88%	2.69%	3.33%	3.71%	4.42%	3.53%	2.09%
มาเลเซีย	0.68%	0.97%	0.51%	0.32%	1.00%	1.74%	1.49%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.22 ส่วนแบ่งตลาดเส้นใยประดิษฐ์ในอาเซียนในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ญี่ปุ่น	32.82%	29.47%	28.99%	31.26%	28.15%	30.02%	29.72%
เกาหลีใต้	5.56%	9.09%	5.84%	8.99%	12.20%	12.06%	12.21%
สหรัฐอเมริกา	10.58%	9.26%	8.37%	10.34%	8.63%	8.54%	8.52%
มาเลเซีย	4.17%	6.45%	4.65%	4.49%	6.04%	5.25%	4.89%
เยอรมนี	1.12%	0.22%	0.07%	0.21%	0.52%	1.75%	3.95%
แคนาดา	3.20%	2.58%	4.35%	4.24%	3.88%	3.97%	2.48%
อิตาลี	0.91%	1.01%	1.69%	1.63%	2.96%	2.92%	2.10%
ไทย	2.44%	2.84%	5.72%	3.73%	2.02%	2.53%	1.77%
สหราชอาณาจักร	1.26%	1.30%	1.47%	1.27%	1.13%	0.77%	0.89%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

เส้นด้าย

กลุ่มประเทศเอเชียเหนือ และประเทศ จีน

ตลาดเส้นด้ายในกลุ่มประเทศเอเชียเหนือ ผู้ครองส่วนแบ่งตลาดส่วนใหญ่ก็คือประเทศในกลุ่มด้วยกัน โดยเป็นการนำเข้าจากจีนมากที่สุด โดยมีส่วนแบ่งตลาดในปี พ.ศ. 2537 ถึงร้อยละ 15.53 รองลงมาเป็นการนำเข้าจากกลุ่มประเทศเอเชียอื่นๆ เช่น เอเชียใต้ ร้อยละ 13.82 อาเซียนร้อยละ 10.10 โดยจะเห็นได้ว่าการนำเข้าเส้นด้ายของกลุ่มนี้ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศในแถบเอเชียเป็นส่วนใหญ่ สำหรับประเทศไทยนั้นแต่เดิมส่วนแบ่งตลาดของไทยในกลุ่มนี้ค่อนข้างน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 1 ในปีพ.ศ. 2531 แต่มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเห็นได้จากในปีพ.ศ. 2537 ส่วนแบ่งตลาดได้ปรับสูงขึ้นเป็นร้อยละ 2.06 (ตารางที่ 3.23)

กลุ่มประเทศอาเซียน

ตลาดอาเซียนนับเป็นตลาดเส้นด้ายที่มีแนวโน้มการเติบโตที่ดีของไทย โดยส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดนี้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตลอดจากร้อยละ 0.75 ในปีพ.ศ. 2531 เป็นร้อยละ 2.87 ในปีพ.ศ. 2537 แต่อย่างไรก็ตามการบริโภคเส้นด้ายในตลาดนี้ยังคงเป็นการนำเข้าจากประเทศในกลุ่มเอเชียเหนือเป็นหลัก โดยประเทศที่ครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด คือ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน ในขณะที่ตลาดที่มีส่วนแบ่งตลาดค่อนข้างมากในอดีตเช่น สหรัฐอเมริกา เริ่มมีส่วนแบ่งตลาดลดลงอย่างเห็นได้ชัดจากร้อยละ 11.57 ในปี พ.ศ. 2531 เหลือร้อยละ 8.52 ในปี พ.ศ. 2537 (ตารางที่ 3.24)

ตารางที่ 3.23 ส่วนแบ่งตลาดเส้นด้ายในเอเชียเหนือในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
จีน	23.15%	20.96%	18.55%	20.83%	15.68%	15.79%	15.53%
ปากีสถาน	14.47%	15.97%	17.94%	20.77%	15.74%	15.45%	10.95%
ญี่ปุ่น	10.90%	11.10%	10.37%	7.99%	9.04%	8.47%	8.01%
เกาหลีใต้	7.41%	7.43%	7.25%	5.67%	5.02%	7.11%	6.85%
สหรัฐอเมริกา	4.84%	4.49%	4.93%	3.92%	7.13%	4.62%	4.50%
ฮ่องกง	4.52%	4.54%	4.51%	4.88%	12.66%	4.87%	4.18%
อินโดนีเซีย	1.00%	0.73%	0.53%	1.05%	2.06%	3.09%	3.86%
มาเลเซีย	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	2.16%	3.27%
อินเดีย	2.10%	1.51%	1.35%	3.18%	2.15%	1.65%	2.78%
ไทย	0.64%	0.42%	0.69%	0.95%	0.90%	0.95%	2.06%

ที่มา กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.24 ส่วนแบ่งตลาดเส้นด้ายในอาเซียนในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ญี่ปุ่น	24.05%	18.42%	17.12%	22.93%	23.26%	22.94%	19.81%
เกาหลีใต้	3.89%	5.39%	7.93%	10.55%	14.04%	8.99%	8.60%
สหรัฐอเมริกา	11.57%	14.14%	16.09%	14.46%	12.51%	8.54%	8.52%
จีน	9.49%	14.87%	9.02%	6.69%	5.51%	7.12%	8.24%
ปากีสถาน	0.37%	0.48%	0.15%	0.36%	0.67%	8.47%	7.47%
มาเลเซีย	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	4.87%	5.00%
อินโดนีเซีย	1.63%	1.19%	0.28%	0.84%	1.75%	2.94%	4.49%
อินเดีย	0.67%	0.68%	0.36%	1.03%	1.03%	2.89%	3.88%
ฮ่องกง	3.54%	3.27%	2.85%	2.86%	2.07%	3.12%	3.08%
ไทย	0.75%	1.07%	1.01%	1.23%	1.54%	2.27%	2.87%

ที่มา กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

กลุ่มสหภาพยุโรป

ตลาดสหภาพยุโรปเป็นตลาดภายใต้ข้อตกลง ดังนั้นประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดเส้นด้ายในตลาดนี้มากที่สุดส่วนใหญ่จึงเป็นประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปด้วยกัน โดยในปี พ.ศ. 2537 เยอรมนี อิตาลี เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 18.01 11.27 7.82 และ 7.73 ตามลำดับ รองลงมาเป็นประเทศในกลุ่มเอเชียใต้ และอาเซียน สำหรับประเทศไทยนั้นตลาดสหภาพยุโรปเป็นตลาดเส้นด้ายที่สำคัญลำดับที่ 2 ในตลาดส่งออกของไทยมีส่วนแบ่งตลาดอยู่ในลำดับที่ 21 ในตลาดนี้ โดยมีส่วนแบ่งตลาดขึ้นลงอยู่ในช่วงอัตราร้อยละ 0.5-1.0 โดยในปี พ.ศ. 2537 ส่วนแบ่งตลาดของไทยอยู่ในอัตราร้อยละ 0.87 ลดลงจากปีพ.ศ. 2531 ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดในสัดส่วนร้อยละ 1.18 เนื่องจากทางสหภาพยุโรปมีนโยบายที่จะนำเข้าสินค้าจากประเทศในกลุ่มมากขึ้น (ตารางที่ 3.25)

ตารางที่ 3.25 ส่วนแบ่งตลาดเส้นด้ายในสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
เยอรมนี	20.52%	20.21%	19.59%	17.85%	18.14%	18.52%	18.01%
อิตาลี	10.55%	11.31%	11.34%	11.25%	11.67%	13.05%	11.27%
เนเธอร์แลนด์	7.84%	8.62%	8.45%	8.22%	8.88%	8.23%	7.82%
เบลเยียม	5.87%	5.81%	5.73%	5.97%	5.84%	7.18%	7.73%
ฝรั่งเศส	5.74%	6.26%	5.67%	5.67%	5.83%	5.94%	6.55%
สหราชอาณาจักร	6.06%	6.61%	7.31%	6.89%	6.71%	5.59%	5.12%
สวีเดน	7.30%	7.24%	7.01%	5.88%	5.73%	5.68%	4.65%
สเปน	2.47%	2.53%	3.25%	3.08%	3.29%	3.96%	4.23%
ออสเตรเลีย	1.10%	1.04%	0.93%	1.13%	1.29%	3.36%	3.11%
ไทย	1.18%	0.51%	0.89%	0.69%	0.54%	0.79%	0.87%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผ้าผืน

กลุ่มสหภาพยุโรป

ตลาดสหภาพยุโรปนับเป็นตลาดผ้าผืนที่สำคัญของไทยตลาดหนึ่ง โดยไทยมีส่วนแบ่งตลาดในกลุ่มประเทศนี้ไม่มากนักอยู่ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.10 ในปีพ.ศ. 2537 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเป็นตลาดในข้อตกลงทางการค้า ดังนั้นการนำเข้าผ้าผืนจากไทยในตลาดกลุ่มนี้จึงถูกกำหนดโดยโควตา แต่อย่างไรก็ตามการที่ตลาดในกลุ่มนี้เริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมและเรื่องความปลอดภัยของผู้บริโภคในการใช้ผลิตภัณฑ์ จึงจะเป็นมาตรการที่ผู้ประกอบการควรตระหนักและให้ความสำคัญใน

การที่จะส่งออกผลิตภัณฑ์ผ้าผืนเข้าไปยังตลาดกลุ่มนี้ในอนาคต สำหรับประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดในกลุ่มนี้มากที่สุด 6 อันดับแรกยังคงเป็นตลาดในกลุ่มสหภาพยุโรปด้วยกัน โดยอิตาลีมีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด รองลงมาคือ เยอรมนี ฝรั่งเศส และเบลเยียม (ตารางที่ 3.26)

ตารางที่ 3.26 ส่วนแบ่งตลาดผ้าผืนในสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2533-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2533	2534	2535	2536	2537
อิตาลี	20.00%	20.70%	22.00%	21.40%	21.80%
เยอรมนี	16.30%	15.80%	15.10%	12.90%	11.50%
ฝรั่งเศส	9.90%	9.70%	10.10%	8.80%	8.90%
เบลเยียม	6.60%	6.70%	6.80%	7.10%	7.80%
สหราชอาณาจักร	4.00%	4.20%	4.20%	4.30%	4.30%
เนเธอร์แลนด์	4.10%	4.20%	7.10%	3.80%	3.50%
อินโดนีเซีย	1.90%	2.20%	2.50%	3.20%	3.00%
สวิตเซอร์แลนด์	3.30%	2.90%	2.80%	3.00%	2.80%
สเปน	2.10%	2.40%	2.40%	2.60%	2.80%
ไทย	0.80%	0.70%	0.80%	1.00%	1.10%

ที่มา กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นตลาดผ้าผืนที่สำคัญของไทยที่มีการนำเข้าผ้าผืนจากไทยถึงร้อยละ 10.21 ของมูลค่าการส่งออกผ้าผืนของไทยในปีพ.ศ. 2538 โดยส่วนแบ่งตลาดของไทยในสหรัฐอเมริกาอยู่ ณ ระดับร้อยละ 2.2-3.5 แต่จะเห็นได้ว่าส่วนแบ่งตลาดของไทยมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดจากร้อยละ 3.50 ในปี 2534 เหลือร้อยละ 2.90 ในปี 2537 นอกจากนี้ประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดในตลาดนี้ เช่น อิตาลี เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ก็เริ่มมีส่วนแบ่งตลาดลดลง ในขณะที่ประเทศในกลุ่มการค้าเสรีอเมริกาเหนือด้วยกันไม่ว่าจะเป็นเม็กซิโก หรือ แคนาดา มีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นในช่วงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นผลมาจากข้อตกลงในการรวมกลุ่มการค้าเสรีอเมริกาเหนือที่จะมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศในกลุ่มโดยเสรีมากขึ้น (ตารางที่ 3.27)

ตารางที่ 3.27 ส่วนแบ่งตลาดผ้าผืนในสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2533-2537

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	2533	2534	2535	2536	2537
อิตาลี	13.70%	12.90%	11.80%	13.40%	12.70%
เกาหลีใต้	12.70%	10.60%	12.00%	10.70%	11.70%
ญี่ปุ่น	13.10%	12.30%	11.10%	11.00%	7.60%
แคนาดา	2.60%	3.40%	3.70%	5.10%	6.50%
จีน	8.30%	8.10%	8.30%	6.90%	6.30%
อินเดีย	4.00%	4.80%	4.80%	4.90%	6.00%
ไต้หวัน	6.50%	6.20%	5.90%	5.00%	5.00%
ปากีสถาน	3.10%	3.40%	3.30%	3.90%	4.40%
เม็กซิโก	1.40%	1.00%	1.20%	1.50%	4.10%
ไทย	2.20%	3.50%	3.50%	3.00%	2.90%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

กลุ่มเอเชียเหนือ

ในตลาดเอเชียเหนือนั้นไทยมีส่วนแบ่งตลาดอยู่ในลำดับที่ 10 ในปีพ.ศ. 2537 โดยมีส่วนแบ่งตลาดเพียงร้อยละ 0.69 ในปีพ.ศ. 2537 เท่านั้น โดยส่วนแบ่งตลาดของไทยมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงในอยู่ในช่วงร้อยละ 0.4-0.7 ในช่วงปีพ.ศ. 2531-2537 ในขณะที่ประเทศในแถบอาเซียนด้วยกัน เช่น อินโดนีเซีย มีส่วนแบ่งตลาดในตลาดในกลุ่มนี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สำหรับประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดในตลาดนี้มากที่สุดคือจีน รองลงมาคือ ฮองกง ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ โดยจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่นำเข้าในตลาดกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากประเทศในกลุ่มมากที่สุด (ตารางที่ 3.28)

กลุ่มประเทศอาเซียน

การนำเข้าผ้าผืนในตลาดอาเซียนนั้นส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากกลุ่มประเทศเอเชียเหนือ โดยเกาหลีใต้ มีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด รองลงมาคือ จีน ฮองกง และญี่ปุ่น ในสัดส่วนร้อยละ 20.06 12.10 11.58 และ 10.58 ในปีพ.ศ. 2537 ตามลำดับ โดยส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดกลุ่มนี้มีการเคลื่อนไหวขึ้นลงจากที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดร้อยละ 2.54 ในปี 2536 และต่ำที่สุดในสัดส่วนร้อยละ 1.74 ในปีพ.ศ. 2537 (ตารางที่ 3.29)

ตารางที่ 3.28 ส่วนแบ่งตลาดผ้าฝ้ายในเอเชียเหนือในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
จีน	22.49%	23.87%	20.02%	21.78%	24.02%	22.76%	26.94%
ฮ่องกง	29.51%	26.89%	27.77%	27.14%	20.24%	21.30%	22.70%
ญี่ปุ่น	14.26%	13.09%	12.24%	13.31%	13.74%	11.72%	14.42%
เกาหลีใต้	7.77%	9.12%	10.79%	11.08%	15.09%	15.15%	23.06%
อิตาลี	1.63%	1.90%	2.10%	1.86%	1.73%	1.41%	1.73%
อินโดนีเซีย	0.66%	0.88%	0.79%	1.11%	1.51%	1.18%	2.24%
ปากีสถาน	0.28%	0.56%	0.68%	0.97%	1.42%	1.51%	2.46%
สหรัฐอเมริกา	1.34%	1.38%	1.57%	1.37%	1.19%	1.43%	1.64%
เยอรมนี	1.27%	1.22%	1.18%	0.91%	0.93%	0.72%	0.78%
ไทย	0.53%	0.55%	0.40%	0.50%	0.57%	0.42%	0.69%

ที่มา กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 3.29 ส่วนแบ่งตลาดผ้าฝ้ายในอาเซียนในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
เกาหลีใต้	10.87%	15.35%	15.49%	18.40%	22.74%	20.90%	20.06%
จีน	10.39%	10.36%	9.12%	9.09%	9.72%	11.64%	12.10%
ฮ่องกง	19.04%	14.09%	14.75%	15.72%	12.02%	12.85%	11.58%
ญี่ปุ่น	15.22%	14.01%	13.20%	12.31%	11.33%	11.20%	10.49%
มาเลเซีย	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	5.28%	5.35%
เกาหลีเหนือ	0.90%	0.02%	1.31%	2.13%	1.32%	1.58%	1.96%
อินเดีย	0.63%	0.93%	0.70%	0.72%	0.70%	0.92%	1.88%
สหรัฐอเมริกา	1.36%	1.48%	1.46%	2.09%	2.21%	1.77%	1.84%
ไทย	2.43%	1.87%	2.06%	1.95%	2.15%	2.54%	1.74%
เยอรมนี	0.84%	0.87%	1.01%	1.04%	1.27%	1.29%	1.25%

ที่มา กรมส่งเสริมการค้าส่งออก รวบรวมโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

เครื่องนุ่งห่ม

จากการที่การส่งออกเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่เป็นการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป ดังนั้นในการศึกษาถึงส่วนแบ่งตลาดของเครื่องนุ่งห่มในครั้งนี้จึงพิจารณาจากส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดส่งออกที่สำคัญเป็นหลัก

กลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ

ตลาดอเมริกาเหนือเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยที่มีแนวโน้มการเติบโตที่ดีมาโดยตลอด ส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดนี้ขึ้นลงตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศในกลุ่มนี้ โดยครองส่วนแบ่งตลาดอยู่ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.8-2.7 ซึ่งในปี พ.ศ. 2537 โดยประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดในตลาดกลุ่มนี้มากที่สุด คือประเทศผู้ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูปรายใหญ่ของโลก คือ จีน และฮ่องกง ซึ่งส่วนแบ่งตลาดเริ่มมีแนวโน้มลดลงในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่ประเทศในกลุ่มอเมริกาเหนือด้วยกันโดยเฉพาะเม็กซิโก มีส่วนแบ่งตลาดมากขึ้นจากร้อยละ 0.19 ในปี พ.ศ. 2531เพิ่มเป็นร้อยละ 4.83 ในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นผลจากการร่วมมือทางการค้าภายใต้เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ที่ส่งผลให้สินค้าจากเม็กซิโกสามารถจำหน่ายภายในกลุ่มได้โดยเสรีมากขึ้น (ตารางที่ 3.30)

ตารางที่ 3.30 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปในอเมริกาเหนือในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
จีน	9.90%	12.02%	13.77%	14.64%	15.87%	17.11%	14.71%
ฮ่องกง	21.19%	18.18%	17.49%	17.19%	15.77%	13.45%	13.20%
เกาหลีใต้	15.30%	11.85%	9.91%	8.14%	6.64%	6.16%	5.47%
เม็กซิโก	0.19%	2.23%	2.53%	3.19%	3.51%	3.89%	4.83%
สาธารณรัฐโดมินิกัน	0.28%	2.69%	2.74%	3.48%	3.75%	4.07%	4.19%
สหรัฐอเมริกา	4.38%	1.07%	1.21%	1.37%	1.54%	2.88%	3.97%
อินเดีย	2.69%	2.50%	2.76%	2.80%	3.20%	3.45%	3.87%
ฟิลิปปินส์	2.02%	3.62%	4.15%	3.97%	3.93%	3.86%	3.76%
อินโดนีเซีย	1.41%	2.64%	2.76%	2.42%	2.91%	3.18%	3.07%
ไทย	2.09%	1.84%	1.97%	2.22%	2.56%	2.70%	2.71%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ญี่ปุ่น

การนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศญี่ปุ่นส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากจีนมากที่สุดกว่าร้อยละ 58.06 ในปี พ.ศ. 2537 รองลงมาเป็นการนำเข้าจาก เกาหลีใต้ และ อิตาลี สำหรับประเทศไทยนั้นส่วนแบ่งตลาดในญี่ปุ่นในช่วงปี พ.ศ. 2531-2535 มีการขยายตัวที่ดี โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2535 ที่ไทยมีส่วนแบ่งในตลาดนี้มากที่สุดถึงร้อยละ 3.35 แต่หลังจากนั้นเริ่มมีแนวโน้มลดลงเหลือร้อยละ 2.67 ในปี พ.ศ. 2537 ในขณะที่ประเทศที่มีระดับการพัฒนาในสินค้าเครื่องนุ่งห่มใกล้เคียงกับไทย เช่น อินโดนีเซีย เวียดนาม เริ่มมีส่วนแบ่งตลาดในญี่ปุ่นมากขึ้นในช่วงระยะหลังซึ่งจะเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในตลาดนี้ (ตารางที่ 3.31)

ตารางที่ 3.31 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปในญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
จีน	24.85%	29.55%	32.36%	39.31%	48.55%	54.48%	58.06%
เกาหลีใต้	39.22%	32.85%	25.95%	22.38%	16.20%	13.48%	11.39%
อิตาลี	6.89%	8.64%	13.39%	11.09%	8.32%	6.22%	7.18%
สหรัฐอเมริกา	2.17%	2.13%	3.51%	4.98%	5.08%	6.78%	5.90%
ไทย	1.94%	2.80%	2.88%	3.09%	3.35%	2.95%	2.67%
อินโดนีเซีย	0.20%	0.60%	1.58%	2.12%	2.89%	2.93%	2.45%
ฮ่องกง	5.38%	5.15%	4.22%	3.60%	3.15%	2.35%	1.91%
เวียดนาม	0.03%	0.04%	0.18%	0.43%	0.93%	1.57%	1.87%
ฝรั่งเศส	1.56%	2.02%	2.40%	1.84%	1.68%	1.35%	1.53%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สหภาพยุโรป

เนื่องจากตลาดสหภาพยุโรปเป็นตลาดในซีกโลกในสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทย ดังนั้นส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดนี้จึงมีการเคลื่อนไหวอยู่ในช่วงแคบๆ โดยในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา อยู่ในสัดส่วนร้อยละ 1.4-1.6 จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไม่มากนักเนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านโควตา การนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปในตลาดนี้ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปด้วยกันมากขึ้น โดยอิตาลีประเทศผู้นำแฟชั่นของโลกเป็นผู้ครองส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด รองลงมาคือ จีนและฮ่องกง ในขณะที่ไทยครองส่วนแบ่งตลาดอยู่ในลำดับที่ 20 ในปี พ.ศ. 2537 (ตารางที่ 3.32)

ตารางที่ 3.32 ส่วนแบ่งตลาดเสื้อผ้าสำเร็จรูปในสหภาพยุโรปในปี พ.ศ. 2531-2537

หน่วย : ร้อยละ

ประเทศ	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
อิตาลี	8.69%	8.71%	8.65%	10.40%	10.00%	8.25%	10.74%
จีน	2.60%	2.63%	3.00%	6.67%	6.33%	7.06%	8.91%
ฮ่องกง	8.49%	8.02%	6.80%	7.40%	6.63%	7.80%	8.40%
ตุรกี	1.89%	2.20%	2.19%	4.84%	5.35%	5.94%	6.94%
เยอรมนี	11.82%	11.46%	11.26%	6.31%	6.26%	4.89%	5.21%
โปตุเกส	4.99%	5.33%	5.58%	4.84%	4.90%	4.24%	5.07%
ฝรั่งเศส	6.10%	6.44%	6.87%	5.25%	5.27%	4.60%	4.96%
ญี่ปุ่น	1.95%	2.21%	2.66%	2.39%	2.61%	2.92%	4.17%
โปแลนด์	0.56%	0.55%	0.71%	1.78%	2.22%	2.91%	3.91%
ไทย	1.49%	1.57%	1.51%	1.55%	1.38%	1.36%	1.63%

ที่มา : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

สรุปได้ว่าส่วนแบ่งตลาดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยในแต่ละตลาดส่งออกที่สำคัญส่วนใหญ่ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมาอยู่ในอัตราไม่เกินร้อยละ 3-4 ซึ่งถือว่ามีส่วนแบ่งตลาดไม่มากนัก ซึ่งการรักษาส่วนแบ่งตลาดนี้ให้คงไว้ทำได้ไม่ยากนัก ถ้าหากผู้ประกอบการของไทยมีการพัฒนาทั้งทางด้านผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพดีขึ้น การลดต้นทุนการผลิต และการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดในเชิงรุก การส่งมอบสินค้าที่ตรงเวลา เพื่อให้สามารถที่แข่งขันในตลาดโลกที่เปิดเสรีมากขึ้นได้ แม้ว่าจะมีคู่แข่งที่สำคัญไม่ว่า อินเดีย เวียดนาม หรือ อินโดนีเซีย ที่มีส่วนแบ่งตลาดในระดับที่ใกล้เคียงกับไทย และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวสูงขึ้นก็ตาม

3.2.4 ความสำคัญของตลาดผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศ

โดยทั่วไปแล้วถ้าหากพูดถึงตลาดของผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับตลาดส่งออกว่าเป็นตลาดหลักที่มีผลต่ออุตสาหกรรมโดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่ม ส่วนใหญ่จะพิจารณาตามสภาวะการส่งออกว่าถ้ามูลค่าการส่งออกชะลอตัวหมายความว่าความถึงอุตสาหกรรมนี้ต้องซบเซาตามไปด้วย แต่ถ้าหากพิจารณาให้ดีแล้วยังมีอีกตลาดหนึ่งที่มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือ “ตลาดในประเทศ” เนื่องจากตลาดในประเทศเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ที่มีมูลค่า 110,500 ล้านบาทในปี 2538 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 52.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์

ผลิตได้ในประเทศ หรือมีมูลค่ามากกว่าตลาดส่งออกกว่า 2 หมื่นล้านบาท ประกอบกับความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศยังคงมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร ระดับรายได้ฯ ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่ายังคงมีศักยภาพของความต้องการ (POTENTIAL DEMAND) อยู่จำนวนมาก ซึ่งถ้าหากผู้ประกอบการสามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดนี้ไว้หรือสามารถขยายตลาดในประเทศให้ได้แล้ว อุตสาหกรรมนี้ก็สามารที่จะเติบโตได้แม้ว่าตลาดส่งออกจะไม่ขยายตัวก็ตาม เนื่องจากเป็นตลาดที่มีมูลค่าตลาดมากกว่าครึ่งของมูลค่าตลาดรวม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าตลาดในประเทศเป็นตลาดที่สำคัญของผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไม่น้อยไปกว่าตลาดส่งออกที่เป็นตลาดหลักดังที่เข้าใจกัน (ตารางที่ 3.33)

ตารางที่ 3. 33 มูลค่าตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มปี พ.ศ. 2538

หน่วย : ล้านบาท

ตลาด	มูลค่าตลาด	ร้อยละ
ตลาดในประเทศ*	110,500	52.6%
ตลาดต่างประเทศ	99,720	47.4%
สหรัฐอเมริกา	28,100	13.4%
สหภาพยุโรป	13,633	6.5%
ญี่ปุ่น	11,385	5.4%
ตะวันออกกลาง	11,107	5.3%
ยุโรปตะวันออก	6,073	2.9%
รวม	210,220	100.0%

หมายเหตุ : * ประมาณการโดย ฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ที่มา กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

3.3 เปรียบเทียบอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ

ในกลุ่มสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่ไทยส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เครื่องนุ่งห่มเป็นรายการที่มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 66.6 ในปี 2538 ทำให้ภาคสิ่งทอได้เปรียบดุลการค้าถึงประมาณ 100,000 ล้านบาท ซึ่งเป็นตัวเลขที่สำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาที่ต้องพึ่งการส่งออกเช่นไทย ดังนั้นในการเปรียบเทียบอุตสาหกรรมสิ่งทอไทยกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ จึงจะเปรียบเทียบกับประเทศที่เป็นคู่แข่งทางการค้าเครื่องนุ่งห่มของไทยในตลาดที่สำคัญ อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งก็ไม่พ้นประเทศที่ผู้ผลิตเพื่อการส่งออกกล่าวอ้างถึงอยู่เสมอ คือ จีนและอินโดนีเซีย เพราะทั้ง 2 ประเทศนี้มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานถูกกว่า และสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพทัดเทียมกับของไทยในระดับราคาเดียวกัน นอกจากนี้ก็มีประเทศเวียดนาม ซึ่งกำลังไล่ตามมาเนื่องจากมีข้อได้เปรียบอยู่ หลาย ๆ ประการไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ค่าจ้างแรงงานที่ถูก จำนวนประชากรที่มากและชยัน ในการศึกษาครั้งนี้จะดูว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอของทั้ง 3 ประเทศนี้เป็นอย่างไรบ้าง และเมื่อเปรียบเทียบกับไทยแล้วมีข้อได้เปรียบเสียเปรียบประการใด และท้ายสุดจะได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจากอดีตถึงปัจจุบันของฮ่องกง ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มชั้นนำของโลก เพื่อเป็นแนวคิดในการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย

3.3.1 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจีน^{*}

ปัจจุบันจีนเป็นผู้จำหน่ายเครื่องนุ่งห่มสู่ตลาดต่างประเทศรายใหญ่ที่สุดของโลก และเป็นผู้จำหน่ายที่มีอิทธิพลมากขึ้นเรื่อย ๆ ในด้านผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ด้านขบวนการผลิตจีนเป็นผู้นำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรายใหญ่ของโลกเช่นกัน นอกจากนี้จีนยังเป็นแหล่งดึงดูดโครงการลงทุนสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจากต่างประเทศด้วย โดยมีการผลิตไม่เฉพาะเพื่อการส่งออกแต่เพียงอย่างเดียวแต่ตอบสนองตลาดในประเทศที่มีขนาดใหญ่และเริ่มมีกำลังซื้อมากขึ้นด้วย

การพัฒนาของอุตสาหกรรมสิ่งทอของจีนจนถึงทุกวันนี้ เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายอย่างถอนรากของรัฐบาลจีนในช่วงปลายทศวรรษ 2513 ซึ่งเป้าหมายตามระบบสังคมนิยมจีนที่รับทอดจากประธานเหมาเจ๋อตงได้เปลี่ยนมาเป็นระบบเศรษฐกิจตลาดแบบเปิด อย่างไรก็ตามความ

* ข้อมูลตัวเลขที่ใช้ประกอบในหัวข้ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจีน จากบทความเรื่อง "Textile and Clothing in China" ในหนังสือ Textile Outlook International, March 1995 หน้า 10-36 และ "Business in China" ในหนังสือ JTN Monthly, June 1993 หน้า 47-66.

เจริญก้าวหน้าของประเทศก็ยังคงถูกขวางกั้นด้วยระบบกฎหมายสังคมนิยมของจีนอยู่ ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศจีนนั้นจีนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศจำนวนมากในรูปของรายได้จากการส่งออกและการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ ซึ่งหมายความว่า การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจจะต้องมีการส่งออกเป็นต้นนำ และต้องมีการพึ่งเทคโนโลยีและผู้ชำนาญจากต่างประเทศ ซึ่งก็เหมือนประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เช่นไทย ด้วยนโยบาย “เปิดประตู” (Open Door Policy) ของจีน ในปี พ.ศ. 2522 ได้กำหนดให้ภาคสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นอุตสาหกรรมหลักในการเริ่มต้นขบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งขณะนั้นจีนมีอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ค่อนข้างสมบูรณ์อยู่แล้ว แม้ว่าจะยังไม่มีประสิทธิภาพเทียบเท่ามาตรฐานสากล ส่วนอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มของจีนนั้นยังอยู่ในระดับเริ่มต้นมาก ๆ

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจีนตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อสภาวะแวดล้อมของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจตามนโยบายเปิดประตู กล่าวคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอในอดีตระหว่างปี พ.ศ. 2496-2521 เติบโตโดยเฉลี่ยร้อยละ 7 ต่อปี มาในช่วงปี พ.ศ. 2522-2528 ขยายตัวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงร้อยละ 14 ส่วนการเติบโตของอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มนั้นค่อนข้างประมาณได้ยาก แต่อาจกล่าวได้ว่าก่อนปี พ.ศ. 2522 มีการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปน้อยมาก เสื้อผ้าที่ผลิตทั้งหมดเป็นเสื้อผ้าพื้นฐานและเครื่องแบบที่จะมีการแจกจ่ายหรือแบ่งส่วนโดยรัฐเท่านั้น มิได้เป็นไปโดยโครงสร้างระบบการค้าปลีกเหมือนในประเทศทุนนิยมทั่วไป แม้แต่ระยะหลังในปี พ.ศ. 2532 ประมาณว่าผลผลิตเครื่องนุ่งห่มมีเพียงร้อยละ 35 ของความต้องการรวมของประชากรทั้งประเทศ นโยบายเปิดประตูประกอบกับตลาดขนาดใหญ่ในประเทศได้จูงใจให้นักลงทุนต่างชาติและชาวจีนเองผลิตเครื่องนุ่งห่มขายในตลาดในประเทศด้วยนอกเหนือเพื่อการส่งออก ซึ่งปัจจุบันนี้ระบบการค้าปลีกตามแบบสากลก็ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาขึ้นในประเทศจีนอย่างจริงจังเช่นกัน

โครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจีน

1. การปั่นด้าย

ณ สิ้นปี พ.ศ. 2535 จีนมีกำลังผลิตที่เป็นแกนปั่นด้ายเส้นใยสั้น คิดเป็นร้อยละ 24.9 และเส้นใยยาว คิดเป็นร้อยละ 18.7 ของกำลังผลิตรวมของโลกถึงแม้จะมีกำลังผลิตค่อนข้างสูง แต่เครื่องจักรอุปกรณ์ส่วนใหญ่ยังล้าสมัย ในปี พ.ศ. 2534 มีเพียงร้อยละ 10 ของกำลังการปั่นด้ายรวมเท่านั้นที่มีความสามารถทัดเทียมกับมาตรฐานสากล ทำให้อุตสาหกรรมปั่นด้ายของจีนโดยรวมไม่มีประสิทธิภาพ โดยปัญหานี้รุนแรงมากในอุตสาหกรรมปั่นขนสัตว์

2. การทอผ้า

ณ สิ้นปี พ.ศ. 2535 จีนมีเครื่องทอผ้า คิดเป็นประมาณร้อยละ 34 ของเครื่องทอผ้ารวมทั้งโลก ทั้งนี้เครื่องทอผ้าส่วนใหญ่เป็นแบบกระสวย ซึ่งกำลังผลิตคิดเป็นร้อยละ 45 และส่วนน้อยเป็นแบบไร้กระสวยคิดเป็นร้อยละ 38 ของกำลังผลิตรวมของเครื่องทอแต่ละประเภทในโลก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมทอผ้าของจีนก็ยังล้าสมัยอยู่

3. การดักผ้า

ความต้องการเครื่องนุ่งห่มแบบดักในจีนได้เปลี่ยนไปในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังปี พ.ศ. 2535-2536 เมื่อผู้บริโภคตื่นตัวจากเศรษฐกิจที่เจริญและมีรายได้เพิ่มขึ้น ความต้องการนี้ขยายตัวอย่างมากโดยเฉพาะทางตอนใต้ที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีน จีนมีโรงงานดักผ้าทั้งสิ้นประมาณ 14,000 โรง กว่าร้อยละ 50 เป็นกิจการตั้งอยู่ในเมืองเล็ก ๆ มีขนาดไม่ใหญ่นัก ประสิทธิภาพในการผลิตยังต่ำ เสื้อผ้าดักจำนวนมากของจีนผลิตจากทางตอนใต้ในมณฑลกว่างตุง

4. การย้อมและพิมพ์ผ้า

อุตสาหกรรมย้อมและพิมพ์ผ้าของจีนยังคงด้อยพัฒนาโดยเปรียบเทียบจำนวนโรงงานมีทั้งสิ้นประมาณ 270 โรงทั่วประเทศ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้โรงงานผ้าที่จะให้บริการ เสื้อผ้าดิบที่จีนผลิตได้ส่วนหนึ่งยังต้องนำไปแต่งสำเร็จที่ฮ่องกง ทั้งนี้เป็นเพราะโรงงานฟอกย้อมและพิมพ์ของจีนขาดวัตถุดิบจำพวกสารเคมีและสีย้อม และขาดผู้ชำนาญงานเฉพาะด้าน ดังนั้นจึงปรากฏให้เห็นว่าในแต่ละปีผลผลิตผ้าฟอกย้อมและพิมพ์ของจีนมีปริมาณค่อนข้างน้อย

5. เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

จีนมีกิจการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มขนาดใหญ่และขนาดกลางประมาณ 22,000 ราย และกิจการที่อยู่ในเมืองเล็ก ๆ และหมู่บ้านอีกจำนวนมากกว่า 50,000 ราย ถึงแม้ว่ากิจการผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่จะเป็นแบบครัวเรือนซึ่งมีขนาดค่อนข้างเล็ก แต่ผลผลิตรวมคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 75 ของทั้งหมดทีเดียว ภาคอุตสาหกรรมเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มของจีนมีการใช้แรงงานเข้มข้นมาก เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานอุตสาหกรรมในประเทศอื่น ๆ อย่างไรก็ตามสิ่งนี้ไม่ได้เป็นปัญหาต่อต้านทุนการผลิตเพราะแรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่จีนมีมากและราคาถูก แต่มีผลต่อคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ผลิตไม่มากนัก ดังจะเห็นได้จากสินค้าเครื่องนุ่งห่มของจีนที่จำหน่ายในตลาดโลกส่วนใหญ่อยู่ในระดับล่าง ราคาถูก คุณภาพและมาตรฐานไม่ดีนัก

ตารางที่ 3.34 ปริมาณผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของจีนปี พ.ศ. 2535-2537

หน่วย : พันตัน

ผลิตภัณฑ์	2535	2536	อัตรา เพิ่ม(%)	2537 (ม.ค.-มิ.ย.)	อัตราเพิ่มจาก ม.ค.-มิ.ย.36 (%)
เยื่อเส้นใยเคมี	243	267	9.8	145	9.9
เส้นใยประดิษฐ์	1,993	2,029	1.8	1,198	17.4
ใยผสม	249	272	9.1	158	16.0
ใยสังเคราะห์	1,744	1,757	0.7	1,040	17.7
ไหมดิบ	69	86	23.8	38	-0.3
เส้นด้าย	4,586	4,600	0.3	2,268	-0.5
ผ้าผืน (ล้านเมตร)	15,296	15,235	-0.4	7,188	-3.8
ฝ้าย 100%	8,818	8,862	0.5	3,614	-16.2
ผสมโพลีเอสเตอร์	5,108	4,689	-8.2	3,513	11.8
ไหม	2,407	2,718	12.9	1,374	3.2
ขนสัตว์	227	202	-11.0	98	-1.1
ผ้าที่ย้อมและพิมพ์	7,548	7,541	-0.1	3,161	-17.4
เส้นด้ายขนสัตว์ถักด้วยมือ	232	208	-10.5	105	-4.6
ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายถัก	729	686	-5.9	268	-23.3
ผ้าห่ม (ล้านผืน)	23	25	7.0	11	-8.6
ถุงกระสอบ (ล้านใบ)	462	498	7.6	224	-9.6
เครื่องนุ่งห่ม (ล้านชิ้น)	3,827	4,505	17.7	n.a.	n.a.
ผลิตโดยธุรกิจชนบท	2,850	3,477	22.0	n.a.	n.a.
ผลิตโดยรัฐวิสาหกิจ	976	1,028	5.3	n.a.	n.a.
มูลค่ารวมของผลผลิต (ล้านหยวน)	239,218	259,073	8.3	130,356	4.6

ที่มา : Textile and Clothing in China : Competitive Threat or Investment Opportunity ? , Special Report No.2638, based on from China Textile Express ; Ministry of Textile Industry ; and Quarterly Bulletin, OETH.

การลงทุนจากต่างประเทศ

ในปี พ.ศ. 2536 ประมาณว่ามีกิจการร่วมทุน 3,000 ราย ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจีน โดยเฉพาะภาคเครื่องนุ่งห่มมีประมาณร้อยละ 50 กิจการถักผ้าร้อยละ 15 ส่วนที่เหลือร้อยละ 35 เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสิ่งทออื่น ๆ ต่างชาติที่มาร่วมทุนด้วยได้แก่ ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เป็นต้น

แหล่งผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มทางภูมิศาสตร์

การผลิตสิ่งทอกระจายอยู่ทั่วไปในประเทศจีน ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพทางการส่งออก จากต้นทุนค่าขนส่งที่สูง และสินค้าที่มีมาตรฐานไม่เท่ากัน อย่างไรก็ตามประมาณร้อยละ 50 ของการผลิตสิ่งทอรวมกระจุกตัวอยู่ในมณฑลชายฝั่งทะเล 4 แห่ง คือ เจียงซู ซานตง ซีเจียง และเซี่ยงไฮ้ หลาย ๆ มณฑลซึ่งอยู่ส่วนในของประเทศผลิตสิ่งทอน้อยมาก เช่น ทิเบต

สำหรับ 3 มณฑลที่ผลิตเครื่องนุ่งห่มรวมกัน มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของทั้งหมด ได้แก่ กวางตุ้ง ซีเจียง และเจียงซู และการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในภูมิภาคนี้จะเห็นได้ชัดในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา

ในด้านการลงทุนของต่างชาติจะกระจุกตัวอย่างมากใน 4 มณฑลที่อยู่ชายฝั่งทะเลเช่นกัน อันได้แก่ เจียงซู ซานตง ซีเจียง และเซี่ยงไฮ้ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการมีอิสระเสรีของกิจการต่างประเทศที่สามารถประกอบกิจการได้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเหล่านี้ เพื่ออาศัยโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานโดยเฉพาะความพร้อมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหนือกว่าพื้นที่อื่น

ความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

การส่งออกสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไปจำหน่ายแข่งขันในตลาดโลกของจีนนั้น มีปัจจัย 3 ประการที่เกื้อหนุนให้ขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว

1. ปัจจัยหลักที่ทำให้สินค้าของจีนจำหน่ายในต่างประเทศได้มากขึ้นก็คือ ภาคชนบทที่มีความโน้มเอียงส่งออกเพิ่มขึ้น และการตัดสินใจของรัฐบาลที่ให้มีการกระจายอำนาจการทำการกรรมส่งออกออกไปไม่ใช่วบไว้ที่ส่วนกลางอย่างเมื่อก่อน ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2533 ตามรายงานของธนาคารโลกกล่าวว่า มูลค่าการส่งออกของภาคธุรกิจชนบทจีนในทุกอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น 10 เท่าตัว ในปี พ.ศ. 2531 กิจการในเมืองเล็ก ๆ และหมู่บ้านส่งออกสิ่งทอคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.5 ของมูลค่าการส่งออกสิ่งทอรวม การส่งออกของจีนได้หยุดชะงักชั่วคราวในปี พ.ศ. 2531-2534 ด้วยเหตุที่รัฐบาลมีการรวบอำนาจอีกครั้งเพื่อควบคุมภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวสูงเกินไป หลังจากนั้นการส่งออกก็เฟื่องฟูขึ้นอีกครั้ง

2. การลดค่าเงินหยวน เป็นปัจจัยหลักอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การส่งออกขยายตัวอย่างขนานใหญ่ในช่วงทศวรรษ 2523 โดยรัฐบาลใหม่ของจีนได้ถือว่าการลดค่าเงินเป็นหนึ่งในมาตรการที่จะให้การฟื้นฟูเศรษฐกิจเมื่อตอนเข้าสู่อำนาจในช่วงปลายทศวรรษ 2513

3. ต้นทุนการผลิตของจีนที่สามารถแข่งขันได้ ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบประการหลัก ในฐานะที่เป็นผู้จำหน่ายสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรายใหญ่ของโลก คือ ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำ การขยายตัวทางเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกง ก่อปรกับการขึ้นค่าจ้างแรงงานในประเทศเรื่อยมา ได้ทำให้ประเทศเหล่านี้เสียเปรียบด้านต้นทุนการผลิตต่อจีน อย่างไรก็ตามผู้ผลิตรายใหญ่อื่น ๆ บนเวทีการค้าโลกก็ยังคงมีความได้เปรียบด้านค่าจ้างแรงงานเหมือนจีน เช่น อินโดนีเซีย อินเดีย และปากีสถาน นอกจากนี้ก็ยังมีประเทศอื่น ๆ ที่มีการปฏิรูปเศรษฐกิจ จากระบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจเสรีที่ไล่ตามหลังจีนอีก เช่น เวียดนามและกัมพูชา ซึ่งสามารถแข่งขันกับจีนได้ในแง่ค่าจ้างแรงงาน

ยิ่งไปกว่านั้นค่าจ้างแรงงานของจีนไม่ได้เท่ากันทั่วประเทศ ค่าจ้างแรงงานในเมืองใหญ่สูงเป็น 2 เท่าของเขตชนบท เช่นเดียวกันกับในมณฑลทางใต้ เช่น กวางตุ้ง มีการลงทุนของชาวต่างชาติสูง ความต้องการแรงงานเพื่อใช้ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ทำให้อัตราค่าจ้างสูงกว่าในปักกิ่งถึงร้อยละ 20 แรงงานที่มีทักษะสูงและขยันจะย้ายไปสู่เขตที่เจริญกว่าเพื่อหาผลตอบแทนที่สูงขึ้น ผู้จัดการในโรงงานต่าง ๆ จึงต้องขึ้นค่าจ้างให้สูงขึ้นเพื่อรักษาคณงานที่เหลือเอาไว้ เพราะฉะนั้นค่าจ้างแรงงานของจีนในอนาคตก็มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นกัน ถ้าไม่มีการแทรกแซงโดยรัฐบาล

ปัจจัยค่าจ้างแรงงานถูกของจีนได้ให้ประโยชน์ต่อภาคเครื่องนุ่งห่มมากกว่าสิ่งทอ ระดับค่าจ้างแรงงานที่ถูกของจีนเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการผลิตสินค้าเครื่องนุ่งห่ม ที่ต้องอาศัยแรงงานเป็นหลักในการผลิต การผลิตสิ่งทอซึ่งใช้ปัจจัยทุนมากกว่าการผลิตเครื่องนุ่งห่มตามโครงสร้างต้นทุนการผลิตจะได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงทางด้านเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการลงทุนของต่างชาติตามการเปิดโอกาสให้ของรัฐบาลจีนจะมุ่งไปที่อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มมากกว่าสิ่งทอ

ข้อเสียเปรียบของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจีน

ทั้ง ๆ ที่จีนมีความได้เปรียบในด้านค่าจ้างแรงงานที่ถูก แต่อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มก็ยังมีปัญหาสำคัญอยู่หลายประการที่ทำให้ประสิทธิภาพการผลิตต่ำอย่างมาก และปัญหานี้มีความรุนแรงมากในภาคกิจการที่เป็นรัฐวิสาหกิจ คือ

1. เทคโนโลยีการผลิตที่ล้าสมัย

ความล้าสมัยของเครื่องจักรจำนวนมากเป็นปัญหาใหญ่ และมีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตของภาคสิ่งทอโดยตรง เทคโนโลยีที่ล้าสมัยได้ลดผลิตภาพของแรงงานทั้งสินค้าที่ผลิตได้ยังมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานสากลอีกด้วย สิ่งนี้ได้ผลักดันให้จีนต้องขายสิ่งทอในราคาต่ำเพื่อครอบครองตลาดและระบายสินค้าคงคลัง จนกระทั่งเกิดการขาดทุนขึ้นโดยเฉพาะในกิจการรัฐวิสาหกิจ แต่ปัญหาที่เกิดจาก

เทคโนโลยีที่ล้ำสมัยไม่กระทบมากนักกับอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มที่ใช้แรงงานเป็นหลัก ซึ่งรัฐบาลจีนเองก็ได้รับรู้ปัญหานี้มานานแล้วดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี (พ.ศ. 2534-2538) ฉบับที่ 8 ว่าจะต้องมีการปรับปรุงและทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอนี้ทันสมัย

2. ปริมาณเส้นใยมีจำกัด

อุตสาหกรรมสิ่งทอได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ใน 2-3 ปีที่ผ่านมา จากความยากลำบากในการหาเส้นใยมาป้อนโรงงานเพราะปริมาณความต้องการมีมากกว่าการขยายตัวของปริมาณการตอบสนอง โรงงานปั่นด้ายฝ้ายได้รับผลอย่างมาก -หรือแม้แต่การผลิตไหมและขนสัตว์ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ด้วยเหตุนี้อุตสาหกรรมสิ่งทอจึงถูกจำกัดการเติบโต แต่ไม่รวมถึงกิจการที่ใช้ทุนของต่างประเทศ

3. กฎระเบียบของรัฐ

ทั้ง ๆ ที่กิจการสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีอิสระในการดำเนินธุรกิจ เพราะจีนได้ออกจากระบบเศรษฐกิจแบบควบคุมแล้ว แต่การดำเนินของธุรกิจยังคงถูกแทรกแซงโดยระบบราชการ ตัวอย่างเช่น ผู้จัดการจะสั่งปลดคนงานที่ไม่มีประสิทธิภาพออกจากงานไม่ได้ ซึ่งสิ่งนี้มีผลต่อผลิตภาพของแรงงาน นอกจากนี้กำไรของกิจการยังต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงแทนที่จะนำไปลงทุนต่อได้ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของรัฐที่เข้ามาแทรกแซงมากเกินไปดังกล่าว จึงมาขัดขวางการใช้ความสามารถเต็มที่ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการ

4. รัฐบาลโดยบุคคลมากกว่ากฎหมาย

การปฏิบัติงานของภาครัฐยุ่งยากซับซ้อนเกิดจากระบบแบบแผนราชการโบราณ การตัดสินใจในการบริหารบ่อยครั้งใช้ตัวบุคคลมากกว่ากำหนดโดยกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้นยังได้รับอิทธิพลจากการพิจารณาไตร่ตรองทางการเมืองและความขัดแย้งระหว่างระดับต่าง ๆ ของราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างรัฐบาลกลางและการบริหารราชการส่วนจังหวัด ทั้งนี้ภาครัฐวิสาหกิจได้รับผลนี้รุนแรงมากกว่าภาคเอกชนอื่น ๆ สิ่งนี้ได้สร้างบรรยากาศของความไม่แน่นอนซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในระบบทุนนิยม

5. ปัญหาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มได้รับผลเสียจากโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนกิจกรรมระดับต่าง ๆ อันจะนำพาจีนไปสู่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาด ไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง การจ่ายพลังงานไฟฟ้า และน้ำประปา และปัญหานี้จะรุนแรงมากสำหรับธุรกิจในเขตจังหวัดส่วนใหญ่ในประเทศ

6. อัตราแลกเปลี่ยนผันผวน

การส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มถูกกระตุ้นจากการลดค่าเงินหยวนลงเรื่อย ๆ ระหว่างปี 2532 ถึง 2536 อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวของเงินตรานี้ทำให้การนำเข้าวัตถุดิบที่จำเป็นแพงขึ้นด้วย โดยเฉพาะผู้ผลิตเครื่องนุ่งห่มร่วมทุนที่ขายสินค้าให้ตลาดภายในประเทศค่อนข้างลำบากที่จะหลีกเลี่ยงการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน การปรับค่าเงินหยวนขึ้นร้อยละ 30 ในปี 2537 ได้ให้ประโยชน์ที่เป็นการลด ต้นทุนวัตถุดิบตลอดสายโซ่การจำหน่าย ขณะเดียวกันก็ทำให้สินค้าส่งออกจีนแพงขึ้นด้วย

แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจีน

เริ่มต้นจากแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี (พ.ศ. 2539-2543) ฉบับที่ 9 และเป้าหมายระยะยาวถึงปี 2010 รัฐบาลกลางประกาศว่าจีนจะรักษาระดับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ร้อยละ 8 ต่อปี และอัตราการเพิ่มของการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรร้อยละ 30 นอกจากนี้จะใช้นโยบายตัดทอนรายจ่ายที่เป็นเงินหยวนและเงินตราต่างประเทศด้วย ในขณะที่อยู่ในระดับการเติบโตนี้ก็จะพยายามปรับรูปแบบการเติบโตทางเศรษฐกิจจากการแผ่ขยายออก (Extensive) เป็นการจำกัดขอบเขตหรือเน้นเฉพาะ (Intensive) และจากเดิมที่เคยเน้นการเติบโตที่รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวมาเป็นมุ่งที่คุณภาพและประสิทธิภาพด้วย

ด้วยแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคของจีน Ms. Wu Wen Ying ประธานสภาสิ่งทอแห่งชาติจีน ได้ชี้ให้เห็นเป้าหมายโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมสิ่งทอจีนในช่วงแผนฉบับที่ 9 ว่าจะมีการมุ่งใช้ความพยายามมากขึ้นในการปรับปรุงและปฏิรูป เพื่อจะเปลี่ยนระบบอุตสาหกรรมสิ่งทอจีนจากการแผ่ขยายมาจำกัดขอบเขตภายในสิ้นศตวรรษนี้ โดยมีแนวทางดังนี้คือ:

1. จากเดิมที่จีนเป็นผู้ป้อนหรือจำหน่ายวัตถุดิบแต่อย่างเดียว โดยไม่ได้คิดอะไรมาเป็นลักษณะที่มีแผนการตลาดของสินค้าแต่ละประเภท
2. จะมีการตั้งกรอบพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่มีมาตรฐานมากขึ้น และจะได้นำระบบกลไกแบบตอบสนองรวดเร็ว (Quick Response) มาใช้กับระบบอุตสาหกรรมสิ่งทอ
3. จะสร้างกลุ่มธุรกิจชุดหนึ่งที่มีความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ เพื่อว่าธุรกิจเหล่านี้จะได้สามารถแสดงบทบาทเป็นแกนนำทางธุรกิจในการพัฒนาการผลิตสิ่งทอ การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการค้าการขาย
4. ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาและปรับปรุงอุตสาหกรรมสิ่งทอและเส้นใยประดิษฐ์ ขณะเดียวกันก็เพิ่มผลผลิตด้วยการขยายขนาดกำลังผลิต และยกระดับความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เส้นใยประดิษฐ์ชนิดใหม่ ๆ อีกด้วย

5 ทำให้อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรสิ่งทอทันสมัย และทัดเทียมกับระดับความก้าวหน้าในทศวรรษ 2533 โดยตั้งเป้าหมายให้อุตสาหกรรมนี้สามารถป้อนเครื่องจักรอุปกรณ์แก่ความต้องการของโรงงานในอุตสาหกรรมนี้ในประเทศให้ได้ถึงร้อยละ 70 ของความต้องการรวม

6 จะปฏิบัติงานด้านการปรับปรุง เคลื่อนย้าย และปฏิรูปอุตสาหกรรมสิ่งทอแบบดั้งเดิมให้เป็นอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ทันสมัยให้สำเร็จ ซึ่งจะมีความสมดุลโดยรากฐานระหว่างกำลังผลิตและผลผลิตที่ต้องการ

7 จะวางโครงสร้างการประสานงาน และการจัดจำหน่ายสินค้าให้เป็นระบบมากขึ้น

3.3.2 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มอินโดนีเซีย

รัฐบาลอินโดนีเซียเช่นเดียวกับจีนได้ใช้อุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศรองจากอุตสาหกรรมน้ำมัน อุตสาหกรรมสิ่งทออินโดนีเซียได้มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่มุ่งเน้นอยู่ที่ตลาดภายในประเทศเป็นมุ่งเน้นที่ตลาดส่งออก ตั้งแต่แผนพัฒนาประเทศ 5 ปี ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2527-2532) อินโดนีเซียสามารถเปลี่ยนสภาพการมุ่งเน้นดังกล่าวได้สำเร็จ เนื่องจากอินโดนีเซียมีโครงสร้างของอุตสาหกรรมที่สมบูรณ์ตั้งแต่อุตสาหกรรมขั้นต้น ตลอดจนถึงอุตสาหกรรมขั้นปลาย ดังนี้คือ

อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์

จากสถานการณ์ที่มีการส่งออกสิ่งทอและผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ส่งผลให้มีการเพิ่มของความต้องการใช้เส้นใยสังเคราะห์ โดยในปี พ.ศ. 2529 มีปริมาณการใช้ 200,000 ตัน เพิ่มขึ้นเป็น 400,000 ตัน ในปี พ.ศ. 2537 ความสำเร็จในการขยายตัวของอุตสาหกรรมเส้นใยสังเคราะห์อินโดนีเซียเป็นผลจากการที่อินโดนีเซียสามารถหาวัตถุดิบได้ในประเทศจากการทำงานของรัฐบาลที่ให้มีการก่อตั้ง Aromatic Centre ซึ่งเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบหลัก คือ Pure Terephthalic Acid (PTA) สำหรับใช้ในการผลิตเส้นใยโพลีเอสเตอร์

อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยโพลีเอสเตอร์สั้นและยาว

อินโดนีเซียเริ่มอุตสาหกรรมนี้เมื่อปี พ.ศ. 2513 โดยมีบริษัทต่างชาติหลายรายได้รับอนุญาตให้ลงทุนในอุตสาหกรรมนี้ ปัจจุบันมีโรงงานผลิตเส้นใยโพลีเอสเตอร์ทั้งสิ้น 12 โรงงาน ในปี พ.ศ. 2537 สามารถผลิตเส้นใยสั้นและใยยาวได้เป็นปริมาณ 257,267 และ 297,637 ตัน ตามลำดับ

อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยในลอนยาว

ด้ายในลอนเริ่มผลิตในอินโดนีเซียเมื่อปี พ.ศ. 2516 โดยบริษัท Indonesia Toray Synthetic จำกัด และผลิตต่อโดยบริษัท PT. Indaci จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในเขต Purwakarta และ West Java ในปี พ.ศ. 2537 อินโดนีเซียสามารถผลิตเส้นใยในลอนยาวได้ทั้งสิ้น 23,450 ตัน

อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยเรยองสั้น

ด้ายเรยองเป็นที่นิยมในประเทศอินโดนีเซีย ในหลาย ๆ ภูมิภาคของอินโดนีเซียจะใช้ด้ายนี้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสิ่งทอ โรงงานผลิตเส้นด้ายเรยองแห่งแรกเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2525 คือ บริษัท PT Indo Bharat Rayon จำกัด และตามด้วยบริษัท PT. South Pacific จำกัด ในปีถัดมา ตั้งอยู่ในเขต West Java ทั้ง 2 บริษัทเป็นการลงทุนจากต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2537 สามารถผลิตเส้นใยเรยองสั้นได้รวม 183,185 ตัน

อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยอะคริลิกสั้น (Acrylic Staple Yarn)

ปัจจุบันอินโดนีเซียมีโรงงานผลิตเส้นใยประเภทนี้ 5 โรงงาน มีกำลังผลิตทั้งสิ้น 30,000 แกน ขณะที่มีความต้องการใช้เส้นใยอะคริลิกสั้นประมาณ 70,868 ตันต่อปี ผลผลิตจำนวนมากของเส้นใยนี้จะส่งออกในรูปของเส้นใย เส้นด้าย และเสื้อผ้าถัก

อุตสาหกรรมปั่นด้าย

โรงงานปั่นด้ายของอินโดนีเซียส่วนใหญ่ใช้ระบบการผลิตแบบ Ring Spinning ซึ่งระบบนี้จะใช้ได้เฉพาะกับเส้นใยสั้น เช่น ฝ้าย อุตสาหกรรมปั่นด้ายของอินโดนีเซียที่มีอยู่ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ก่อนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2473 ต่อมาระบบการผลิตได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นระบบเครื่องจักรกลในช่วงปี พ.ศ. 2508 อุตสาหกรรมปั่นด้ายของอินโดนีเซียได้มีการขยายตัวอย่างมาก พบว่าในช่วงก่อนมีการใช้แผนพัฒนา 5 ปี อินโดนีเซียมีแกนปั่นด้ายเพียง 481,780 แกน มีกำลังผลิต 129,719 เบล แต่ในปี พ.ศ. 2537 จำนวนแกนปั่นด้ายได้เพิ่มขึ้นเป็น 6,632,319 แกน และมีกำลังผลิต 6,874,857 เบล การขยายตัวของอุตสาหกรรมปั่นด้ายอินโดนีเซียขยายตัวอย่างรวดเร็ว และสามารถเป็นอุตสาหกรรมชั้นนำในที่สุด

การพัฒนาอุตสาหกรรมปั่นด้ายของอินโดนีเซีย

การพัฒนาอุตสาหกรรมปั่นด้ายของอินโดนีเซียสามารถพิจารณาได้จากช่วงเวลาที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2503 โรงงานปั่นด้ายเกือบทั้งหมดของอินโดนีเซียปั่นด้ายจากเส้นใยสั้น เช่น ฝ้ายและเรยอง ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2513 อุตสาหกรรมปั่นด้ายนี้ได้มีการพัฒนามากขึ้นในการผลิตด้ายใยประดิษฐ์ และด้าย

ใยผสม เช่น โพลีเอสเตอร์กับฝ้ายหรือโพลีเอสเตอร์กับเรยอง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการผลิตด้ายในระบบ Open End Rotor Spinning (O.E) อันส่งผลให้มีกำลังผลิตเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตด้ายเบอร์ต่ำ ตลอดจนยังมีการใช้ระบบการผลิตที่ทันสมัย โดยการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น การใช้เครื่องปั่นด้ายประเภท Air Jet

การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในอุตสาหกรรมปั่นด้ายของอินโดนีเซียสามารถสนองความต้องการในด้านคุณภาพให้แก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพโดย SNI (Indonesia National Standard) หรือตามมาตรฐานนานาชาติ

จำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมปั่นด้ายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจาก 127 โรงงาน ในปี พ.ศ. 2533 เป็น 152 โรงงาน ในปี พ.ศ. 2537 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ในช่วงเพียง 5 ปี การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ประกอบการและกำลังผลิตในอุตสาหกรรมนี้ ถูกกระตุ้นโดยการเพิ่มขึ้นของยอดขายทั้งตลาดในและต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2537 อินโดนีเซียสามารถส่งออกด้ายมูลค่าถึง 5.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีก

จากภาพทั้งหมดของการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอของอินโดนีเซียจะไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะตลาดภายในประเทศเท่านั้นแต่มุ่งไปสู่ตลาดส่งออกด้วย ทั้งนี้อุตสาหกรรมปั่นด้ายเป็นอุตสาหกรรมขั้นต้นที่สามารถใช้วัตถุดิบที่ผลิตได้เองในประเทศราคาต่ำ กอปรกับเป็นสินค้าขั้นต้นของอุตสาหกรรมขั้นปลาย จึงทำให้จำหน่ายได้ในประเทศและส่งออกได้มากอีกด้วย

อุตสาหกรรมทอผ้า

อุตสาหกรรมทอผ้าเป็นขบวนการสอดประสานกันระหว่างเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับโครงสร้างและการออกแบบอุตสาหกรรมทอผ้าในประเทศอินโดนีเซีย เริ่มด้วยการใช้เครื่องมือประเภทเครื่องทอมือ (Hand Loom) ในที่สุดปี พ.ศ. 2473 ได้มีการนำเครื่องจักรกลมาใช้ในอินโดนีเซีย และเป็นที่นิยม มีการใช้เพิ่มมากขึ้นในอุตสาหกรรมทอผ้า เป็นเหตุให้จำนวนเครื่องทอผ้าประเภททอมือมีจำนวนการใช้ลดลง แต่ยังคงมีการใช้งานการทอที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศ

เครื่องทอผ้าจักรกลของอินโดนีเซียส่วนใหญ่เป็นเครื่องทอผ้าแบบใช้กระสวย ซึ่งมีการควบคุมการใช้แบบด้วยมือและอัตโนมัติ นอกจากนี้แล้วเทคโนโลยีที่ทันสมัยคือการใช้เครื่องทอผ้าแบบไร้กระสวย ขณะนี้มีอยู่ไม่มากนักประมาณ 17,400 เครื่อง

ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2511 อุตสาหกรรมทอผ้าของอินโดนีเซียผลิตเฉพาะผ้าฝ้ายและผ้าเรยอง แต่ในปัจจุบันนี้สามารถผลิตผ้าได้หลายชนิด และได้มีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ทั้งมาตรฐาน SNI และของนานาชาติ ในปี พ.ศ. 2537 อินโดนีเซียมีผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมทอผ้าทั้งสิ้น 682 ราย ซึ่งกระจายโรงงานในจังหวัดต่าง ๆ ประกอบด้วยเขต West Java ร้อยละ 57 และเขต Central Java ร้อยละ 27 ที่เหลือเป็นเขตอื่น ๆ จำนวนเครื่องจักรที่ใช้ได้เพิ่มขึ้นจาก 138,244 เครื่องในปี พ.ศ. 2523 เป็น 203,768

เครื่องในปี พ.ศ. 2537 จำนวนเครื่องจักรที่เพิ่มขึ้นเป็นการสะท้อนถึงปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของความต้องการทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ สำหรับความต้องการของตลาดต่างประเทศจะเกี่ยวข้องกับการยอมรับในคุณภาพของผ้าทอที่อินโดนีเซียผลิต

ช่วงเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2537 มูลค่าการส่งออกผ้าทอได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก จาก 1.05 พันล้านเหรียญสหรัฐ เป็น 1.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 52 ซึ่งมูลค่าการส่งออกผ้าผืนของอินโดนีเซียนี้มีมูลค่ามากเป็นอันดับ 2 รองจากการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป

มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้อุตสาหกรรมทอผ้าของอินโดนีเซียสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตได้ปัจจัยหลักก็คือการปรับโครงสร้างการผลิตใหม่ โดยการทดแทนเครื่องจักรเก่าที่ล้าสมัยด้วยเครื่องจักรใหม่ที่ทันสมัย

อุตสาหกรรมดักผ้า

อุตสาหกรรมดักผ้าของอินโดนีเซียได้มีมานานหลายศตวรรษแล้ว อุตสาหกรรมนี้เกี่ยวข้องกับความต้องการใช้ผ้าของประชากร และการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพและปริมาณ อุตสาหกรรมดักผ้ามีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมสิ่งทอ กล่าวคือ ผ้าดักจะเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งคุณภาพของเครื่องนุ่งห่มถูกกำหนดโดยคุณภาพของผลผลิตในอุตสาหกรรมดักผ้าด้วย

ในปี พ.ศ. 2537 อินโดนีเซียมีโรงงานดักผ้าทั้งสิ้น 218 โรงงาน สามารถผลิตผ้าดักได้ 161,315 ตัน อุตสาหกรรมดักผ้าของอินโดนีเซียมีการพัฒนาในด้านเทคโนโลยีโดยใช้เครื่องจักรที่ใหม่ และทันสมัยส่งผลให้สามารถผลิตผ้าผืนและผลิตภัณฑ์ผ้าที่มีคุณภาพได้หลายประเภท ได้แก่ ผ้าผืนดัก เสื้อยืด กางเกง สเวตเตอร์ ผ้าม่าน แหวน เป็นต้น

คุณภาพของผ้าดักเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ ตลาดต่างประเทศที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม

อินโดนีเซียได้เริ่มต้นอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในช่วงต้นของแผนพัฒนา 5 ปี ฉบับแรก อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศทั้งจากตลาดภายในและต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2533 อุตสาหกรรมนี้ ผลิตเครื่องนุ่งห่มได้ทั้งสิ้น 58 ล้านโหล สามารถส่งออกได้เป็นมูลค่า 1.7 พันล้านเหรียญสหรัฐ ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 สามารถผลิตได้เพิ่มขึ้นเป็น 96 ล้านโหล และส่งออกได้เป็นมูลค่า 2.97 พันล้านเหรียญสหรัฐ จากจำนวนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่จำนวน 674 ราย และจำนวนจักรอุตสาหกรรม 234,892 จักร ทั้งนี้อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มของอินโดนีเซียจะกระจุกตัวอยู่บริเวณเกาะชวา และเกาะบาหลี

เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมนี้ของอินโดนีเซียมีหลายประเภท แต่โดยทั่วไปแล้วจะใช้จักรอุตสาหกรรมเป็นหลักซึ่งถือว่าเทคโนโลยีที่ใช้ไม่ทันสมัยมากนัก โดยการใช้คนงานฝีมือส่วนใหญ่เป็นแรงงานสตรี อย่างไรก็ตามทุกวันนี้อินโดนีเซียได้พัฒนาขึ้นโดยมีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ CAD และ CAM สำหรับช่วยในการออกแบบให้มีความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ตลอดจนยังช่วยให้การใช้วัตถุดิบต่าง ๆ ในกระบวนการผลิตเป็นไปอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยเฉพาะขั้นตอนการตัดผ้า

ยอดการส่งออกของอินโดนีเซียที่เพิ่มขึ้นทุกปีแสดงให้เห็นได้ประการหนึ่งว่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์และเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ

ความช่วยเหลือของรัฐบาลในอุตสาหกรรมสิ่งทอ

การประกอบกิจการสิ่งทอให้ยุคนี้ สำหรับประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ ต้องมีการยกระดับ และปรับปรุงให้ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอไม่ว่าจะเป็นแกนปั่นด้าย เครื่องทอผ้า หรือเครื่องฟอกย้อมและพิมพ์ผ้า รัฐบาลอินโดนีเซียตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงให้การสนับสนุนด้วยการลดภาระต้นทุนด้านการเงินของผู้ผลิตโดยการตั้งกองทุน 18,000 ล้านบาท เพื่อให้เงินกู้แบบผ่อนปรน (Soft Loan) แก่กิจการขนาดเล็กและขนาดกลางในอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มีปัญหา นอกจากนี้รัฐบาลอินโดนีเซียยังได้ไปติดต่อกับบริษัท ซู ซัง แปซิฟิค จำกัดของเกาหลีใต้ ให้เข้ามาถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการด้านสิ่งทอให้แก่ผู้ผลิตโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ผู้ผลิตจะซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ของบริษัทหรือไม่ก็ได้ การให้ความรู้แก่ผู้ผลิตนี้ครอบคลุมถึงการอบรมให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารโรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมคุณภาพ ตลอดจนถึงความรู้ทางด้านเทคนิคการตลาดในลักษณะที่เป็น Package Knowledges

สาเหตุสำคัญที่อุตสาหกรรมสิ่งทออินโดนีเซียมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก็คือ รัฐบาลให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนตลอดมา ตั้งแต่เริ่มการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแผนฉบับแรก โดยอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสิ่งทอในลำดับต้นด้วยการเล็งเห็นถึงประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม และอีกประการหนึ่งคือ อินโดนีเซียมีสถาบันสิ่งทอที่ตั้งมากกว่า 30 ปีแล้วคอยให้การปรึกษา แนะนำ คั่นคว้าวิจัย และสร้างบุคลากรให้แก่อุตสาหกรรมด้วย

3.3.3 อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของเวียดนาม

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของเวียดนามเป็นอุตสาหกรรมสาขาหนึ่งที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในปัจจุบันมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 12 ของมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมรวมทั้งประเทศและคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.2 ของมูลค่าการส่งออกรวมของทั้งประเทศ นับเป็นอุตสาหกรรมที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตค่อนข้างมาก เนื่องจากเวียดนามมีแรงงานจำนวนมากและค่าจ้างแรงงานต่ำเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ รวมทั้งไทยด้วย การจ้างงานในอุตสาหกรรมสาขานี้มีประมาณ 200,000 คน และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 500,000 คนในปี พ.ศ. 2543 ตามแผนการพัฒนา

รัฐบาลเวียดนามตื่นตัวมากในเรื่องอุตสาหกรรมสิ่งทอ คือเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 ที่ผ่าน มา กระทรวงอุตสาหกรรมได้วางแผนร่วมกับกระทรวงวางแผนและลงทุนที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ในประเทศได้อย่างเพียงพอ และส่งเสริมให้มีการส่งออกอย่างเต็มที่ในอีก 1-2 ปีข้างหน้า

สถานภาพสิ่งทอเวียดนาม

กำลังผลิตในปี พ.ศ. 2539

1. เวียดนามมีแกนปั่นด้ายประมาณ 800,000 แกน ผลิตเส้นด้ายได้รวม 90,000 ตันต่อปี ซึ่งร้อยละ 22 เป็นเส้นด้ายละเอียด ร้อยละ 40 เป็นเส้นด้ายค่อนข้างละเอียดและหยาบ ร้อยละ 36 เป็นเส้นด้ายใยผสม และอีกร้อยละ 2 เป็นเส้นด้ายชนิดอื่น ๆ

2. เครื่องทอผ้ามีประมาณ 42,200 เครื่อง ร้อยละ 70 ของจำนวนนี้เป็นเครื่องทอผ้าแบบใช้กำลัง(Power Loom) สามารถผลิตผ้าผืนได้ 380 ล้านตารางเมตรต่อปี แต่ปริมาณที่ผลิตได้มีเพียงร้อยละ 75 เท่านั้น ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่มีคุณภาพพอส่งออกได้

3. กำลังผลิตผ้าดก 22,000 ตันต่อปี

4. อุตสาหกรรมฟอก ย้อม และตกแต่งสำเร็จของเวียดนามสามารถรองรับผ้าดิบได้ 380 ล้านตารางเมตร ผ้าดก 22,000 ตัน และผ้าเช็ดตัวอีก 25,000 ตันต่อปี

5. กำลังผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป 400 ล้านชิ้นต่อปี

* ข้อมูลตัวเลขที่ใช้ประกอบในหัวข้อนี้ ได้มาจากบทความ "อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปในเวียดนาม" วิรัตน์ ดันเตชานุรักษ์, คัลเลอร์เวย์ ฉบับเดือน มี.ค.-เม.ย. 2539 และ พค.มัย. 2539

เทคโนโลยีและเครื่องจักรอุปกรณ์

1. ในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่ที่ไม่ใช่โรงงานร่วมทุนกับต่างชาติจะมีเครื่องจักรที่เก่ามาก อายุประมาณ 20-25 ปี เป็นเครื่องธรรมดาประสิทธิภาพต่ำ ใช้ผลิตได้แต่ผลิตภัณฑ์สิ่งทอคุณภาพต่ำ
2. เส้นด้ายชนิดละเอียด สำหรับการทอและปักผ้าคุณภาพสูงหาได้ยากมาก คือคิดเป็นเพียงประมาณร้อยละ 2-3 ของปริมาณเส้นด้ายที่ผลิตได้ทั้งหมด ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2536-2538 แผนกปั่นด้ายของโรงงานหลายแห่งจึงได้มีการยกเครื่องปรับปรุงฟื้นฟูกันอย่างขนานใหญ่ เพื่อยกระดับการผลิตเส้นด้ายให้มีคุณภาพดี และเบอร์ด้ายเฉลี่ยให้สูงขึ้นด้วย
3. จากเครื่องทอผ้าที่มีปรากฏและใช้งานอยู่ในโรงงานทอผ้าทั้งหมดนั้นร้อยละ 80 เป็นเครื่องทอผ้าหน้าแคบ คือมีความกว้างไม่เกิน 54 นิ้ว มีเครื่องทอเพียงประมาณร้อยละ 15 เท่านั้น ที่ให้อยู่ในโรงงานสิ่งทอของรัฐเป็นแบบไร้กระสวย เครื่องทอที่ใช้ในโรงงานทอผ้าเอกชนส่วนใหญ่เป็นแบบโบราณล้าสมัย
4. เครื่องปักผ้า ส่วนใหญ่เป็นเครื่องเก่า และบางส่วนได้เลิกใช้แล้ว
5. เทคโนโลยีการตกแต่งสำเร็จผ้า ยังอยู่ในระดับต่ำ

แผนการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

รัฐบาลเวียดนามได้วางนโยบายอย่างกว้าง ๆ ในอันที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มโดยเร่งด่วนดังนี้คือ

1. ให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทออย่างรวดเร็ว เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ภายในให้เพียงพอ
2. ขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์สิ่งทอให้เพิ่มมากขึ้น
3. ติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ เพื่อเข้าสู่ตลาดในภูมิภาคและทั่วโลก

ข้อได้เปรียบของเวียดนาม

1. เวียดนามมีประชากรมากถึง 75 ล้านคนที่เป็นตลาดรองรับการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอ
2. เวียดนามเป็นประเทศที่ดึงดูดความสนใจของนักลงทุนต่างชาติมากโดยเฉพาะในด้านการย้ายฐานการผลิตจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ในหลาย ๆ อุตสาหกรรมด้วยเหตุผลที่เวียดนามมีนโยบายเศรษฐกิจแบบเปิด แรงงานมีฝีมือและกึ่งฝีมือจำนวนมากและราคาถูก ทั้งที่เป็นตลาดใหญ่สำหรับสินค้าต่าง ๆ
3. สหรัฐอเมริกาได้ยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรทางการค้ากับเวียดนาม ซึ่งปัจจุบันทั้ง 2 ประเทศมีความสัมพันธ์กันระดับปกติ

4. เวียดนามเป็นสมาชิกของอาเซียนซึ่งเป็นกลุ่มการค้าการลงทุนขนาดใหญ่

การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ

เวียดนามมีศักยภาพอย่างมากทั้งในด้านการผลิตและการตลาดเนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติมาก มีแรงงานที่ขยันและพร้อมที่จะเรียนรู้ กลุ่มคนระดับบริหารมีการศึกษาดี และอัตราค่าจ้างแรงงานยังอยู่ในระดับต่ำ ตลาดภายในประเทศมีขนาดใหญ่ด้วยมีจำนวนประชากรสูงถึง 75 ล้านคน นอกจากนี้ยังอยู่ในทำเลที่ติดต่อกับต่างประเทศได้สะดวกเพราะมีแนวชายฝั่งติดทะเลเป็นเส้นทางยาวกว่า 3,000 กิโลเมตร พร้อมท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ จากเหนือจรดใต้หลายแห่ง หากได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง คาดว่าเวียดนามจะเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญไม่น้อยในเวทีเศรษฐกิจโลก

หลังจากการปฏิรูปเศรษฐกิจในปลายปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา เวียดนามมีการขยายตัวของการลงทุนอย่างรวดเร็วในภาคเกษตรอุตสาหกรรมและบริการรวมทั้งมีการศึกษา สำรวจ และนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์มากขึ้น ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยการปรับโครงสร้างขบวนการอนุมัติการลงทุนในโครงการจากต่างประเทศ ลดขั้นตอนการยื่นขออนุมัติการลงทุน และข้อจำกัดอื่น ๆ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุน ตลอดจนมีการลดค่าเช่าและราคาที่ดินลง นอกจากนี้ ก็ได้จัดตั้งกระทรวงวางแผนการลงทุนเพื่อดำเนินงานด้านการวางแผนและการลงทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการส่งเสริมและเอื้ออำนวยดังกล่าวและการประกาศกฎหมายการลงทุนของต่างชาติในเวียดนาม ทำให้มีการยื่นขออนุมัติการลงทุนในสาขาอุตสาหกรรมสิ่งทอถึง 87 โครงการ โดยเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับทางปั่นด้ายและทอผ้าถึง 43 โครงการ และมีถึง 75 โครงการที่ดำเนินธุรกิจตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยมีปริมาณเงินลงทุนรวมทั้งหมด 1,140 ล้านดอลลาร์สหรัฐ นักลงทุนต่างชาติที่มาลงทุนด้านสิ่งทอและเสื้อผ้าสำเร็จรูปส่วนใหญ่เป็นนักลงทุนจากไต้หวัน เกาหลีใต้ ฮองกง สิงคโปร์ และญี่ปุ่น

สถาบันที่เกี่ยวกับสิ่งทอ

รัฐบาลเวียดนามได้จัดตั้งองค์กร VINATEX (Vietnam National Textile and Garment Corporations) ขึ้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2538 โดยมีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

- 1 ดูแลในด้านการลงทุน การผลิต จัดหา นำเข้า ส่งออก ของผู้ผลิตทั้งนี้ต้องให้เป็นไปตามกฎหมายเวียดนาม
- 2 ดูแลในด้านการจัดเตรียมความร่วมมือและการร่วมทุนระหว่างองค์กรของเวียดนามและต่างชาติ

3. กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการตลาดทั้งในและต่างประเทศ พร้อมทั้งให้แนวทางแก่มาชิกในเรื่องดังกล่าว

4. ทำการศึกษาวิจัย และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่สำหรับการผลิต ตลอดจนการพัฒนาชิ้นส่วนของเครื่องจักรต่าง ๆ

5. ให้บริการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตร ทั้งในด้านการจัดการด้านเทคนิคแก่บุคลากรของโรงงานและช่างฝีมือ

ปัจจุบัน VINATEX มีสมาชิกทั้งหมด 52 ราย ในจำนวนนี้ 44 รายเป็นผู้ผลิตใน อุตสาหกรรมสิ่งทอ VINATEX มีสำนักงานใหญ่ที่เมืองฮานอย สาขาย่อยที่โฮจิมินห์ซิตี้ ไฮฟอง ดานัง บริษัททางการค้าอีก 2 แห่งในฮานอย และโฮจิมินห์และสำนักงานผู้แทนในอีกหลายประเทศ

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่สำคัญ 2 หน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อ VINATEX คือ สถาบันวิจัยสิ่งทอ (Textile Research Institute) และสถาบันออกแบบแฟชั่น (Fashion Design Institute)

สถาบันวิจัยสิ่งทอตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2512 เพื่อเป็นองค์กรการค้นคว้าวิจัยในด้านอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยมีภาระกิจหลักดังนี้

1. ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งทอ
2. ศึกษาการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งทอของโลก ให้เกิดผลดีแก่อุตสาหกรรมสิ่งทอในเวียดนาม
3. ศึกษาการใช้ประโยชน์ของวัตถุดิบทางสิ่งทอและวิจัยการพัฒนาวัตถุดิบ ตลอดจนศึกษาถึงวิวัฒนาการสมัยใหม่ทางด้านเครื่องจักรอุปกรณ์สิ่งทอ

4. ให้บริการฝึกอบรมแก่คนงานจากภาคอุตสาหกรรม และบริการอื่น ๆ

สถาบันวิจัยสิ่งทอคล้ายคลึงกับกองอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย โดยจะประกอบด้วยแผนกต่าง ๆ เช่น ปั่นด้าย ทอผ้า ฟอกย้อมพิมพ์ และตกแต่งสำเร็จ ห้องปฏิบัติการทดสอบ ตรวจสอบ และแผนกข่าวสารข้อมูล แต่จะแตกต่างกันที่สถาบันวิจัยสิ่งทอเวียดนามจะมีแผนกออกแบบเครื่องมืออุปกรณ์และแผนกผลิตชิ้นส่วนเครื่องจักร และมีสาขาย่อยที่เมืองโฮจิมินห์ซิตี้ด้วย

ในขณะนี้สถาบันวิจัยสิ่งทอเวียดนามมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนากระบวนการฟอกย้อมและตกแต่งสำเร็จให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เนื่องจากเวียดนามตระหนักดีว่าอุตสาหกรรมนี้ยังเป็นจุดอ่อน

อีกหน่วยงานหนึ่งคือ สถาบันออกแบบแฟชั่น สถาบันนี้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2525 แต่เดิมชื่อสถาบันออกแบบ จนกระทั่งมีการพัฒนาเศรษฐกิจกว้างขวางขึ้น ลูกค้าน่ามากขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2538 จึงได้เปลี่ยนชื่อโดยเพิ่มคำว่าแฟชั่นเข้าไปด้วย พร้อมให้มีการปรับปรุงโครงสร้างใหม่ ปฏิบัติภาระกิจด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาวิจัย คิดค้น แบบแฟชั่นใหม่ทั้งสำหรับตลาดในประเทศและต่างประเทศ

2. ศึกษาถึงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่สอดคล้องกับการออกแบบแฟชั่นและแนะนำแก่ผู้ประกอบการ

3. ทำการประชาสัมพันธ์สิ่งทอเวียดนามให้เป็นที่รู้จักแก่ต่างประเทศ

4. ฝึกอบรมบุคลากรภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในด้านการออกแบบการตัดเย็บเสื้อผ้า

การออกแบบแฟชั่นในอดีตไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะคู่ค้าเป็นประเทศยุโรปตะวันออกและรัสเซียเป็นหลัก เสื้อผ้าจะเป็นแบบธรรมดา ๆ แต่ปัจจุบันเวียดนามเริ่มสร้างเครือข่ายทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงได้หันมาพัฒนาด้านนี้เป็นอย่างมาก ปัจจุบันสถาบันนี้ใช้หนังสือแบบแฟชั่นจากประเทศไทย นิตยสารต่าง ๆ ของวัยรุ่น และวัยกลางคน จะมีจากไต้หวันและฮ่องกงบ้าง

เวียดนามได้รุกและพัฒนาโดยตลอดระยะเวลา 3-5 ปีที่ผ่านมา ดังนั้นประเทศไทยเองคงอยู่เฉยอยู่ไม่ได้ จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาต่อไปเพื่อหนีการไล่ตามของเวียดนาม

3.3.4 ข้อได้เปรียบและเสียเปรียบ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนามกับไทยแล้ว สามารถสรุปเป็นประเด็นข้อได้เปรียบและเสียเปรียบต่อไทยที่สำคัญได้ดังนี้

ข้อได้เปรียบต่อไทย

1. ค่าจ้างแรงงาน

อัตราค่าจ้างแรงงานต่อชั่วโมงในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนามถูกกว่าไทย โดยที่ในปี 2537 อัตราค่าจ้างแรงงานต่อชั่วโมงของจีน อินโดนีเซีย และเวียดนามต่ำกว่าไทยถึง 2.94 3.06 และ 3.61 เท่า ตามลำดับ ขณะเดียวกันอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของค่าจ้างแรงงานของไทยก็ยังสูงกว่าอีกด้วย ซึ่งย่อมส่งผลให้ประเทศทั้ง 3 นี้มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มที่ใช้แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตหลัก (ตารางที่ 3.35)

2. จำนวนทรัพยากรคน

ประเทศจีน อินโดนีเซีย และเวียดนามมีจำนวนทรัพยากรคนมากกว่าไทย กล่าวคือ ในปี 2537 จีนมีประชากรถึง 1,208.8 ล้านคน ในปี 2538 อินโดนีเซีย และเวียดนามมีจำนวน 181.4 ล้านคน และ 140 ล้านคน ตามลำดับ ขณะที่ไทยมีประชากรเพียง 60.2 ล้านคน และเมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของแรงงานในแต่ละประเทศแล้วก็ได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ช้าบางประเทศเช่น เวียดนาม ประชากรยังได้รับค่า

ยกย่องว่ามีความขยันขันแข็งเป็นพิเศษอีกด้วย ดังนั้นอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของทั้ง 3 ประเทศนี้จึงมีศักยภาพที่จะเติบโตในเชิงขนาดสูงกว่าไทย (ตารางที่ 3.36)

ตารางที่ 3.35 อัตราค่าจ้างแรงงานรวมสวัสดิการในภาคอุตสาหกรรมสิ่งทอของประเทศคู่แข่งและไทย

หน่วย : เหรียญสหรัฐ ต่อชั่วโมง

ประเทศ	2527	2533	2534	2536	2537	อัตราเพิ่มเฉลี่ย (%)
จีน	0.23	0.37	- 0.34	0.36	0.48	7.63
อินโดนีเซีย	0.20	0.25	0.28	0.43	0.46	8.68
เวียดนาม	n.a.	n.a.	n.a.	0.37	0.39	5.41
ไทย	0.58	0.92	0.87	1.04	1.41	9.29

ที่มา : Werner International Managing Consultants

ตารางที่ 3.36 จำนวนประชากรของประเทศคู่แข่งและไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2538

หน่วย : ล้านคน

ประเทศ	2534	2535	2536	2537	2538
จีน	1,170.1	1,183.6	1,196.4	1,208.8	n.a.
อินโดนีเซีย	181.4	184.5	187.6	190.7	193.7
เวียดนาม	67.8	69.4	71.0	72.5	74.0
ไทย	56.9	57.8	58.6	59.4	60.2

ที่มา : International Financial Statistics 1996, Key Indicators of Developing Asian and Pacific Countries 1996

3. ต้นทุนวัตถุดิบของอุตสาหกรรมขั้นต้น

ความสำเร็จในการขยายตัวของอุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์สิ่งทออื่น ๆ และเครื่องนุ่งห่มของอินโดนีเซีย ประการหนึ่งมาจากอินโดนีเซียสามารถจัดหาวัตถุดิบในการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ราคาถูกได้ภายในประเทศ จากโครงการ Aromatic Centre ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมแตกแขนงจากอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นปริมาณมากในบริเวณหมู่เกาะอินโดนีเซีย นอกจากนี้อินโดนีเซียยังปล่อยให้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีเข้าประเทศได้โดยเสรีคือไม่เก็บภาษีนำเข้า ทำให้ได้วัตถุดิบนี้ในราคาตลาดโลก ส่วนประเทศเวียดนามก็เช่นกันมีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอยู่มาก หากถ้าการพัฒนาโครงการปิโตรเคมีในประเทศประสบความสำเร็จก็จะทำให้ผลิตภัณฑ์วัตถุดิบของเส้นใยนี้มีราคาต่ำ ในการด้านเก็บภาษีนำเข้าวัตถุดิบประเภทนี้เวียดนามก็เก็บในอัตราต่ำเพื่อเป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมสิ่งทอขั้นต้น ขณะที่จีนถึงแม้จะไม่เด่นในอุตสาหกรรมปิโตรเคมีแต่ก็เก็บภาษีนำเข้า

เข้าผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีในอัตราต่ำเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าต้นทุนวัตถุดิบของอุตสาหกรรมขั้นต้นของคู่แข่งได้เปรียบไทย

4. กำลังความสามารถในการผลิตป้อนตลาด

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของจีน อินโดนีเซีย เวียดนาม และไทย จะเห็นว่าประเทศจีนมีความสามารถในการผลิตสูงสุดโดยสามารถผลิตเส้นใยประดิษฐ์ได้เป็นปริมาณถึง 2,029 พันตัน ขณะที่อินโดนีเซียและไทยผลิตได้ 832 พันตัน และ 497 พันตัน ตามลำดับ ผลผลิตของอุตสาหกรรมอื่นก็เช่นกันไม่ว่าจะเป็นเส้นด้าย ผ้าผืน การฟอกย้อมพิมพ์และแต่งสำเร็จ และเครื่องนุ่งห่มจีนก็ผลิตได้มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ อินโดนีเซีย ไทย และเวียดนาม ซึ่งความได้เปรียบในประเด็นนี้ทำให้จีนและอินโดนีเซียมีโอกาสในการครองตลาดต่างประเทศสูงกว่าไทย

ตารางที่ 3.37 เปรียบเทียบปริมาณการผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของจีน อินโดนีเซีย เวียดนาม และไทย

ผลิตภัณฑ์	ประเทศ			
	จีน ¹	อินโดนีเซีย ²	เวียดนาม ³	ไทย ⁴
เส้นใยประดิษฐ์ (พันตัน)	2,029	832	n.a.	497
เส้นด้าย (พันตัน)	4,600	1,500	90	754
ผ้าผืน (ล้านเมตร)	15,235	12,360	300	4,310
ฟอกย้อมพิมพ์แต่งสำเร็จ (ล้านเมตร)	7,541	n.a.	316	n.a.
เครื่องนุ่งห่ม (ล้านชิ้น)	4,505	1,152	400	2,327

หมายเหตุ : 1. ปริมาณการผลิตในปี 2536 2. ปริมาณการผลิตในปี 2537
3. ปริมาณการผลิตในปี 2539 4. ปริมาณการผลิตในปี 2537

ที่มา ตารางที่ 3.33 : วารสาร Textile Asia, Textile Flash 1995, คัลเลอร์เวย์ ฉบับเดือน เม.ย.-มิ.ย. 39 , สถิติสิ่งทอไทย 2538/39 , รวบรวมและคำนวณโดยฝ่ายวิจัย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

5. การให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ

ประเทศคู่แข่งให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมากไม่ว่าจะเป็นจีน อินโดนีเซีย หรือเวียดนาม กล่าวคือ ได้ใช้อุตสาหกรรมนี้เป็นอุตสาหกรรมแกนนำในการพัฒนาอุตสาหกรรม และหารายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศตั้งแต่เริ่มแรกของการพัฒนาประเทศ เพราะ

ฉะนั้นการทุ่มเทใช้งบประมาณและมาตรการความช่วยเหลือต่าง ๆ ต่ออุตสาหกรรมนี้จึงค่อนข้างเต็มที่ มาโดยตลอด ขณะที่รัฐบาลไทยที่ผ่านมาให้ความสนใจกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไม่มากนัก เนื่องจากผู้ผลิตมีความแข็งแกร่งอยู่แล้ว รัฐบาลจะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ในบางครั้งเท่านั้น ตัวอย่างเช่นตั้งแต่ปี 2538 ที่ผ่านมา ที่ภาวะการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยเริ่มตกต่ำ รัฐบาลได้ออกมาตรการต่าง ๆ ช่วยเหลือผู้ประกอบการเพื่อแก้ไขปัญหา

6. สถาบันเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ

สำหรับสถาบันอิสระที่ให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ คำนวณวิจัย อบรมบุคลากร เพื่อให้แก้ไขปัญหาและส่งเสริมให้อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มพัฒนารุดหน้าขึ้น ประเทศอินโดนีเซีย และเวียดนามมีสถาบันนี้มานานแล้ว ส่วนประเทศจีนก็มีกระทรวงอุตสาหกรรมสิ่งทอและสภาสิ่งทอแห่งชาติจีนคอยช่วยเหลือและกำกับดูแลการพัฒนาของอุตสาหกรรม ขณะที่ประเทศไทยเพิ่งมีสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอเมื่อเดือนตุลาคม 2539 ที่ผ่านมานี้เอง จึงค่อนข้างจะเสียเปรียบประเทศคู่แข่งทั้ง 3

7. แผนแม่บทในการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ในยุคที่มีการแข่งขันสูงในเวทีการค้าระหว่างประเทศเป้าหมายกลยุทธ์และแผนการพัฒนามุ่งเป็นสิ่งจำเป็น เพราะสิ่งนี้เปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะชี้และนำทางไปสู่จุดหมาย ประเทศคู่แข่งทุกประเทศมีแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่เป็นรูปธรรม สำหรับประเทศไทยนั้นยังไม่มีแผนแม่บทในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่กำหนดร่วมกันระหว่างภาคเอกชนและรัฐบาล ซึ่งทำให้เป็นการยากในการพัฒนาก้าวเดินต่อไป

ข้อเสียเปรียบต่อไทย

1. เทคโนโลยีและประสิทธิภาพในการผลิต

ทั้งประเทศจีนและเวียดนามมีปัญหาเทคโนโลยีการผลิตล้ำสมัยในอุตสาหกรรมสิ่งทอค่อนข้างรุนแรงกว่าไทยไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมเส้นใย ปั่นด้าย ทอผ้า หรือฟอกย้อมพิมพ์และแต่งสำเร็จ เนื่องจากยังคงอยู่ในระยะของการปรับเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแบบสังคมนิยมที่มีความล่าช้าและไร้ประสิทธิภาพเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเปิดแบบทุนนิยม ขณะที่อินโดนีเซียมีระดับเทคโนโลยีและประสิทธิภาพใกล้เคียงกับไทยหรือสูงกว่าไม่มากนัก

2. กฎระเบียบของรัฐ

ประเทศทุนนิยมใหม่เช่นจีน และเวียดนามมีข้อเสียเปรียบในเรื่องของกฎระเบียบของรัฐและขั้นตอนระเบียบทางราชการที่ยังไม่อำนวยความสะดวกพอหรือแม้กระทั่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานทางธุรกิจของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ทำให้ผู้ประกอบการต้องล่าช้าในการทำธุรกิจและการพัฒนาไม่ก้าวหน้าไปเร็วเท่าที่ควร

3. รัฐบาลโดยบุคคลมากกว่ากฎหมาย

การปฏิบัติงานของภาครัฐจีนและเวียดนามยุ่งยากซับซ้อน เนื่องจากต้องมีการพิจารณาไตร่ตรองทางการเมืองเกิดความขัดแย้งระหว่างระดับต่าง ๆ ของราชการ ทำให้การตัดสินใจในการบริหารงานบ่อยครั้งใช้ตัวบุคคลมากกว่ากำหนดโดยกฎหมาย สิ่งนี้ได้สร้างบรรยากาศของความไม่แน่นอนในการดำเนินธุรกิจและการลงทุน ซึ่งย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

4. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราผันผวน

ทั้งจีนและเวียดนามมีอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราผันผวนทำให้เกิดความยากลำบากต่อการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งถ้าปรับตัวไม่ทันกาลอาจเกิดภาวะขาดทุนจากการที่อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นผลอันเนื่องมาจากธุรกรรมด้านการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ หรือนำเข้าสินค้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ

5. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินเฟ้อ

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้และเงินเฟ้อของประเทศคู่แข่งค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับไทยส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ และไม่เอื้อบรรยากาศให้เกิดการลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรม การลงทุนส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจะเน้นการหาประโยชน์จากค่าจ้างแรงงานที่ถูกมากกว่าการลงทุนในเครื่องจักรและเทคโนโลยีระดับสูง (ตารางที่ 3.38)

3.3.5 การพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของฮ่องกง

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของฮ่องกงเริ่มพัฒนาอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 โดยมุ่งผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลักและพัฒนาต่อมาเรื่อย ๆ จนเป็นผู้ผลิตชั้นนำของโลก มีชื่อเสียงด้านผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีทั้งสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ตารางที่ 3.38 อัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยของประเทศจีน อินโดนีเซีย เวียดนาม และไทย

หน่วย ร้อยละ

	2534	2535	2536	2537	2538
จีน					
อัตราเงินเฟ้อ	3.5	6.3	14.6	24.2	16.9
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	8.64	8.64	10.98	10.98	12.06
อินโดนีเซีย					
อัตราเงินเฟ้อ	9.4	7.6	9.6	8.5	9.4
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ *	n.a.	24.03	20.24	17.10	17.64
เวียดนาม					
อัตราเงินเฟ้อ	83.1	37.8	8.3	9.4	n.a.
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ *	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
ไทย					
อัตราเงินเฟ้อ	5.7	4.1	3.4	5.1	5.8
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	19.00	17.54	15.60	14.38	15.00

หมายเหตุ : * อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 6 เดือน ม.ค. 2540 ประมาณร้อยละ 14.50

ที่มา : International Financial Statistics 1996, Key Indicators of Developing Asian and Pacific Countries 1996

ความสำเร็จในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของฮ่องกง อาจกล่าวได้ว่า เป็นผลมาจากแรงผลักดัน 4 Qs ได้แก่ โควต้า (Quota-driven) ปริมาณ (Quantity-driven) คุณภาพ (Quality-driven) และการตอบสนองเร็ว (Quick-response-driven)

1. โควต้า

ในปีพ.ศ. 2500 ญี่ปุ่นจำเป็นต้องตกลงทำสัญญาการจำกัดปริมาณส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraint : VER) กับสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของญี่ปุ่นถูกต่อต้านจากรัฐที่เป็นผู้ผลิตสิ่งทอของสหรัฐอเมริกา เป็นผลให้การส่งออกของญี่ปุ่นสู่ตลาดสหรัฐอเมริกาถูกจำกัดปริมาณลง ดังนั้นจึงเกิดช่องว่างในตลาดเครื่องนุ่งห่มของสหรัฐอเมริกา ฮ่องกงเป็นประเทศแรกที่ได้ฉวยโอกาสนี้ จนกระทั่งสินค้าฮ่องกงแพร่หลายในตลาดสหรัฐฯ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ผลิตชาวอเมริกัน ผลก็เป็นดังเช่นที่ญี่ปุ่นประสบคือ สหรัฐอเมริกาขอทำสัญญา VER กับฮ่องกง ในที่สุดฮ่องกงต้องยอมทำข้อตกลง ในปี พ.ศ. 2504 GATT ได้ออกมาตรการระยะสั้นในการจัดระเบียบการค้าสิ่งทอฝ้าย (Short-Term Arrangement Regarding Trade in Cotton Textiles : STA) ในช่วงเวลานั้นฮ่องกงจึงต้องเผชิญกับปัญหาการจำกัดการนำเข้า ทั้งของสหรัฐอเมริกาและชาติในยุโรป ส่งผลให้มีการยกเลิกค่า

สิ่งซึ่งเป็นจำนวนมหาศาลกระทบต่ออุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มฮ่องกงจนเกือบล้มละลาย ในที่สุดฮ่องกงก็ต้องยอมรับมาตรการ STA และได้เจรจาระดับของปริมาณการส่งออกที่เหมาะสมกับประเทศผู้นำเข้า

หลังจากที่อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของฮ่องกงต้องรู้สึกรู้สีกว่าเหมือนถูกมัดมือ กลุ่มนักอุตสาหกรรมฮ่องกงจึงคิดหาวิธีการแก้ไขและก็ได้กลยุทธ์โดยเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมไปใน 2 ทิศทาง คือ ภายในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่อยู่ในฮ่องกง และการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มนอกประเทศฮ่องกง ในส่วนของภายในอุตสาหกรรมฮ่องกงได้มีขั้นตอนที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย ด้วยการทำการพัฒนาทั้งทางแนวตั้งและแนวนอน ตั้งแต่การปั่นด้ายฝ้าย ทอผ้า จนถึงฟอก ถักม ผิพพ์และแต่งสำเร็จ และขยายการผลิตผลิตภัณฑ์จากเดิมที่เป็นฝ้ายแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ด้วย จากการปั่นด้ายที่มีรอบต่ำเป็นรอบสูงขึ้น จากการพิมพ์ผ้าฝ้ายแบบธรรมดาเป็นการพิมพ์ผ้าที่มีความละเอียดสวยงามมากขึ้น และจากเครื่องนุ่งห่มแบบทั่ว ๆ ไปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นแฟชั่น เป็นต้น

ด้านการไปลงทุนตั้งโรงงานในต่างประเทศ ฮ่องกงได้เข้าไปร่วมทุนตั้งกิจการผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในประเทศต่าง ๆ ทั้งในทวีปเอเชีย แอฟริกา ยุโรป และอเมริกา ด้วยวิธีการการลงทุนในต่างประเทศที่ต่อเนื่องนี้ (Dynamic Approach) ได้ทำให้อุตสาหกรรมสิ่งทอของฮ่องกงเป็นปฏิบัติการที่มีเครือข่ายทั่วโลกและมีการดำเนินธุรกิจแบบระดับนานาชาติ แต่ประเทศฮ่องกงยังคงเป็นสำนักงานใหญ่ ศูนย์กลางข่าวสาร การวิจัยทางเทคโนโลยี และการติดต่อทางธุรกิจทั้งหมด

2. ปริมาณ

ผลจากการที่ฮ่องกงเป็นผู้ค้าสิ่งทอรุ่นบุกเบิกและรายใหญ่ในตลาดซ้อดกลง ดังนั้นจึงได้โควตาในปริมาณสูง และอัตราการขยายตัวของโควตาดังร้อยละ 6 ซึ่งเป็นที่พอใจของผู้ผลิตฮ่องกง โดยเฉพาะคำสั่งซื้อจากผู้นำเข้าสหรัฐอเมริกาที่มีปริมาณมากได้ผลักดันให้ผู้ผลิตขยายกำลังผลิตในโรงงานของตนเอง แทนที่จะไปจ้างรายย่อยผลิตต่อ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาส่งมอบ ส่งผลให้อุตสาหกรรมฮ่องกงขยายขนาดและพัฒนาขึ้น

3. คุณภาพ

ด้วยการมีข้อจำกัดทางปริมาณการส่งออกตามซ้อดกลง ผู้ผลิตสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจึงมีความสำนึกว่าจะต้องใช้ทุกหน่วยของโควตาให้มีคุณค่ามากที่สุด และประโยชน์ต่อมากได้เป็นคำขวัญของกลุ่มผู้ผลิตในขณะนั้น และการปฏิบัติตามคำขวัญนี้ให้ได้ผลก็คือ ส่งเสริมการยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งขณะเดียวกันมูลค่าเพิ่มในตัวผลิตภัณฑ์ก็สูงขึ้นด้วย โดยวิธีการผลิตเสื้อผ้าที่เป็นแฟชั่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแฟชั่นเสื้อผ้าระดับสูง (Haute Couture) ตอบสนองตามความนิยมของตลาดในแต่ละ

ช่วงเวลา และตั้งแต่นั้นแฟชั่นผลิตภัณฑ์สิ่งทอคุณภาพสูงของฮ่องกงก็ถือกำเนิดขึ้น จนถึงปัจจุบันผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มของฮ่องกงมีชื่อเสียงมากในด้านคุณภาพและรูปแบบ

4. การตอบสนองเร็ว

ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของแฟชั่นได้บังคับให้อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มต้องรับเอาแนวความคิดการตอบสนองเร็ว (Quick Response) และการส่งมอบทันเวลา (Just-In-Time Delivery) มาใช้ เพื่อบรรลุความต้องการของลูกค้า และฮ่องกงก็ทำได้สำเร็จ โดยการสร้างชื่อเสียงที่ดีในด้านการทำได้ตามคุณภาพที่ลูกค้าต้องการ และส่งมอบได้ตรงเวลา ด้วย 4 Os นี้เองที่ทำให้ฮ่องกงผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์สิ่งทอระดับชั้นนำของโลกในปัจจุบัน รายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ที่เป็นแฟชั่นส่วนใหญ่มาจากแบบเสื้อผ้าสตรีที่เป็นแฟชั่นระดับสูงสไตล์ฝรั่งเศส (Couture Garment Collections) ซึ่งฮ่องกงได้สิทธิการผลิตสินค้าเหล่านี้โดยการซื้อลิขสิทธิ์ชื่อฝรั่งเศสและข้อตกลงการร่วมลงทุน

จากการใช้กลยุทธ์เปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ทำให้ฮ่องกงประสบความสำเร็จในการค้าผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดยในปี พ.ศ. 2516 ฮ่องกงก็ได้เป็นผู้ส่งออกเครื่องนุ่งห่มอันดับหนึ่งของโลก ฮ่องกงรักษาดำแหน่งนี้ต่อเนื่องมาถึง 5 ปี โดยมีอิตาลีเป็นคู่แข่งที่สำคัญตามมาติด ๆ และในปี พ.ศ. 2522 นี้เองที่ฮ่องกงได้รับแรงกดดันจากประชาคมเศรษฐกิจยุโรปด้วยการตัดโควตาฮ่องกงลง ซึ่งหมายความว่าฮ่องกงถูกจำกัดปริมาณส่งออกเข้าสู่ประเทศนำเข้าในยุโรปอีก นอกจากนี้ยังถูกบีบจากการแข่งขันที่รุนแรงของประเทศผู้ผลิตสิ่งทอเกิดใหม่ที่มีค่าจ้างแรงงานถูกกว่า จนเกือบทำให้ฮ่องกงเลิกให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มและหันไปตามแบบสิงคโปร์ที่มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงแทน ในที่สุดฮ่องกงก็เลือกอุตสาหกรรมที่ตนถนัดและทำได้ดีมาตลอดแทนที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับของเดิม ซึ่งต้องการการวิจัย การเตรียมการและการวางแผนมาก ฮ่องกงนับเป็นตัวอย่างที่ดีของความมุ่งมั่นพัฒนาอุตสาหกรรมรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศอย่างไม่ลดละ และไม่ยอมทิ้งตำแหน่งผู้ส่งออกเครื่องนุ่งห่มชั้นนำของโลก ทั้ง ๆ ที่ฮ่องกงต้องเผชิญกับการแข่งขันจากผลิตภัณฑ์คู่แข่งภายนอกอย่างเต็มที่เพราะฮ่องกงไม่มีกำแพงภาษีนำเข้าคุ้มครอง หลังจากเลิกระบอบการนำเข้าแล้วฮ่องกงก็ได้พัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มให้ทันสมัยอย่างไม่หยุดยั้ง ตลอดจนมีความหลากหลายในด้านของผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถถือเป็นแบบอย่างได้สำหรับประเทศที่มีอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเป็นแกนหลัก แต่กำลังประสบปัญหาการแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดโลก และปัจจัยที่บั่นทอนขีดความสามารถในการแข่งขันต่าง ๆ เช่นประเทศไทย

บทที่ 4

นโยบายรัฐบาล มาตรการการค้าและกลุ่มการค้าที่มีผลกระทบ ต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย

ในอนาคตการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในตลาดโลกจะมีการแข่งขันกันเสรีมากขึ้นภายใต้กฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก (WTO) ตลาดการค้าในประเทศต่างๆทุกประเทศจะเปิดกว้างมากขึ้น ดังนั้นธุรกิจที่จะอยู่รอดได้จะต้องมีความแข็งแกร่งและสามารถแข่งขันได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้นโยบายของรัฐบาลในประเทศ มาตรการการค้าและกลุ่มการค้าที่เกี่ยวข้อง ย่อมมีผลกระทบต่อการประกอบการอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไม่มากนักน้อย ดังนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงและวิเคราะห์ในเรื่องเหล่านี้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับตัวของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม

4.1 นโยบายรัฐบาลและผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

4.1.1 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ในช่วงเริ่มแรกของอุตสาหกรรมสิ่งทอ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมสิ่งทอให้ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ต่อมาเมื่อการผลิตมีปริมาณมากกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศ จึงได้มีการปรับนโยบายมาสนับสนุนอุตสาหกรรมสิ่งทอให้ผลิตเพื่อส่งออก รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งทางด้านการควบคุมดูแลให้มีปริมาณการผลิตที่เหมาะสม การคุ้มครอง และการส่งเสริมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. นโยบายทางด้านการควบคุมดูแล

รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการระงับหรือการอนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานตามภาวะการผลิตและการส่งออก เช่น

ปี พ.ศ. 2514 มีการห้ามตั้งหรือขยายโรงงานทอผ้าและดักผ้าทุกประเภทเป็นเวลา 2 ปี และลดให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมสิ่งทอ เนื่องจากอุตสาหกรรมสิ่งทอมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้มีผู้ประกอบการรายใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้กำลังการผลิตมีมากกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศและการส่งออก ต่อมาในปี พ.ศ. 2515-2520 การส่งออกสิ่งทอมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น จึงอนุญาตให้ตั้งหรือขยายกำลังการผลิตเฉพาะโรงงานทอผ้าที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการส่งออกเท่านั้น ส่วนโรงงานทอผ้าอื่นๆที่ไม่ได้รับการส่งเสริม จะขยายกำลังการผลิตได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของกำลังการผลิตเดิม

ปี พ.ศ. 2521 ได้มีการระงับการตั้งหรือขยายโรงงานผลิตเส้นใยสังเคราะห์ ปั่นด้าย ทอผ้า ฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ยกเว้นผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนก่อนวันที่ 10 มีนาคม 2521 เนื่องจากภาวะการตกต่ำของตลาดภายในประเทศรวมทั้งการส่งออกด้วย

ปี พ.ศ. 2522 อนุญาตให้โรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปตั้งหรือขยายได้ โดยจะต้องมีจักรเย็บผ้า รวมกันไม่เกิน 30 เครื่อง หรือถ้าจะขยายโรงงานโดยจะขยายจักรเย็บผ้าเกินกว่า 30 เครื่องจะต้อง ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ได้รับการจำกัดโควตาส่งออกเท่านั้น

ปี พ.ศ. 2524 ับพิจารณาโรงงานผลิตเส้นใยสังเคราะห์ ที่เริ่มต้นผลิตจาก Polymerization เท่านั้น และต้องวางเงินค้ำประกันจำนวน 10 ล้านบาท และมีการอนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานฟอก ย้อม พิมพ์ผ้าและแต่งสำเร็จ และโรงงานผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปแต่มีเงื่อนไขว่าอุตสาหกรรมสิ่งทอทุกประเภทที่ ได้รับอนุญาตจะต้องติดตั้งเครื่องจักรใหม่ซึ่งรวมทั้งอุปกรณ์ อะไหล่ และชิ้นส่วนต่างๆด้วย ส่วนโรงงาน ปั่นด้ายและโรงงานทอผ้ายังระงับการตั้งหรือขยายอยู่เช่นเดิม

ปี พ.ศ. 2527 อนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานปั่นด้ายและโรงงานทอผ้าเฉพาะที่ผลิตสินค้าเพื่อ การส่งออกทั้งสิ้นได้เป็นการชั่วคราว

ปี พ.ศ. 2530 อนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานปั่นด้าย และ/หรือ โรงงานทอผ้าที่ผลิตเพื่อการส่ง ออกทั้งหมดหรือเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ โดยจะได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือไม่ก็ตามให้เป็นไป ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งมีสาระสำคัญ คือต้องตั้งโรงงานในเขตอุตสาหกรรมส่งออกหรือ จัดตั้งคลังสินค้าทัณฑ์บนในกรณีโรงงานที่ผลิตเพื่อการส่งออก และต้องตั้งโรงงานในเขตส่งเสริมการลงทุนในกรณีโรงงานที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ ต้องใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ยังมีเทคโนโลยีการผลิต ที่ทันสมัยโดยจะต้องได้รับการตรวจสอบประสิทธิภาพจากคณะผู้ชำนาญการที่กระทรวงอุตสาหกรรม แต่งตั้งและต้องวางเงินค้ำประกันสำหรับเครื่องปั่นด้ายในอัตรา 200 บาทต่อแกน และเครื่องทอผ้าใน อัตรา 5,000 บาทต่อเครื่อง

ปี พ.ศ. 2534 กระทรวงอุตสาหกรรมมีนโยบายให้มีการตั้งและขยายโรงงานในอุตสาหกรรมสิ่ง ทอทุกประเภท เช่น โรงงาน เส้นใยประดิษฐ์ ปั่นด้าย ทอผ้า ถักผ้า ฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ และ ตัดเย็บเครื่องนุ่งห่มได้อย่างเสรี ทั้งนี้กระทรวงอุตสาหกรรมจะเข้มงวดเฉพาะโรงงานขนาดใหญ่หรือโรง งานที่อาจมีปัญหาล้างแวล้อมหรือก่อความรำคาญแก่ชุมชน ซึ่งตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ได้กำหนดจำแนกโรงงานออกเป็น 3 จำพวก (ตารางที่ 4.1) คือ

-โรงงานจำพวกที่ 1 จัดเป็นโรงงานขนาดเล็ก การประกอบกิจการไม่ก่อปัญหามลพิษ สิ่งแวดล้อม หรือเหตุเดือดร้อนรำคาญ โรงงานจำพวกที่ 1 นี้ สามารถประกอบกิจการได้ทันที โดยไม่ ต้องแจ้งหรือขออนุญาตต่อทางราชการ

-โรงงานจำพวกที่ 2 จัดเป็นโรงงานขนาดกลาง การประกอบกิจการอาจก่อปัญหามลพิษ หรือเหตุเดือดร้อนรำคาญเพียงเล็กน้อย ซึ่งสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ง่าย โรงงานจำพวกที่ 2 นี้ เมื่อประกอบกิจการโรงงาน ต้องแจ้งให้ทางราชการ (ผู้อนุญาต) ทราบก่อน

-โรงงานจำพวกที่ 3 จัดเป็นโรงงานขนาดใหญ่ การประกอบกิจการอาจก่อปัญหามลพิษ หรือเหตุเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งทางราชการต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด โรงงานจำพวกที่ 3 นี้ จะต้องขออนุญาตการตั้งโรงงาน จะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้

2. นโยบายทางด้านการคุ้มครองทางการค้า

ก่อนปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลได้คุ้มครองอุตสาหกรรมสิ่งทอภายในประเทศ ด้วยการกำหนดอัตราภาษีนำเข้าในอัตราที่ค่อนข้างสูง ตั้งแต่เส้นใย เส้นด้าย ผ้าผืน และเครื่องนุ่งห่ม โดยมีอัตราภาษีนำเข้าสูงถึงร้อยละ 30 30 60 และ 60 ตามลำดับ รวมไปถึงการคุ้มครองอุตสาหกรรมปิโตรเคมี โดยเฉพาะ Ethylene Glycol (EG) Pure Terephthalic Acid (PTA) Dimethyl Terephthalate (DMT) และ Carprolactam (CPL) ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเส้นใยประดิษฐ์ โดยการเก็บภาษีนำเข้าสูงถึงร้อยละ 5-7 ซึ่งสูงกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น อินโดนีเซีย ใต้หวัน ถึงแม้ว่าการคุ้มครองเหล่านี้ จะช่วยปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศให้รอดพ้นจากการแข่งขันกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ แต่ก็ไม่เป็นผลดีนักต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอทั้งระบบ เพราะการคุ้มครองอุตสาหกรรมปิโตรเคมี จะส่งผลให้การผลิตเส้นใยประดิษฐ์มีต้นทุนสูงขึ้นและจะกระทบถึงต้นทุนในการผลิตเส้นด้าย การทอผ้า การตัดเย็บเครื่องนุ่งห่ม เช่นเดียวกับการปกป้องอุตสาหกรรมสิ่งทอภายในประเทศไม่ว่าจะเป็นขั้นต้นหรือขั้นกลางก็ตาม ก็จะมีผลกระทบต่อดัชนีทุนในการผลิตสินค้าสิ่งทอขั้นต่อไปเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามจากการเจรจาเขตการค้าเสรีของประเทศไทยทุกประเทศจะต้องทยอยลดอัตราภาษีนำเข้าสินค้าสิ่งทอภายใน 10 ปี สำหรับไทยในปี พ.ศ. 2540 นี้ภาษีนำเข้าเส้นใย เส้นด้าย ผ้าผืน และเครื่องนุ่งห่ม จะลดเหลือร้อยละ 10 10 20 และ 30 ตามลำดับ การคุ้มครองอุตสาหกรรมสิ่งทอภายในประเทศของรัฐบาลจะเริ่มน้อยลง และย่อมมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการขนาดกลางลงมาที่มีการปรับตัวซ้ำ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศที่มีราคาถูกลงได้

ตารางที่ 4.1 การจำแนกประเภทโรงงานในการขอตั้งและขยายโรงงาน

ประเภท	ขนาดโรงงาน		
	โรงงานจำพวกที่ 1	โรงงานจำพวกที่ 2	โรงงานจำพวกที่ 3
เส้นใยประดิษฐ์			โรงงานทุกขนาด
ปั่นด้าย, เท็กเจอร์ไรซ์	เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า ไม่มีการฟอกย้อมสี	เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า ไม่มีการฟอกย้อมและไม่จัดอยู่ในจำพวกที่ 1	ขนาดเครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า หรือโรงงานทุกขนาดที่มีการฟอกย้อมสี
ทอผ้า	เครื่องจักรไม่เกิน 5 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 20 คน ไม่มีการฟอกย้อมสี	เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า คนงานไม่เกิน 50 คน ไม่มีการฟอกย้อมสี และไม่จัดอยู่ในจำพวกที่ 1	เครื่องจักรเกิน 20 แรงม้า หรือคนงานเกิน 50 คน หรือโรงงานทุกขนาดที่มีการฟอกย้อมสี
ถักผ้า, ถักเครื่องนุ่งห่ม, ถักผ้าลูกไม้	เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 20 คน ไม่มีการฟอกย้อมสี	เครื่องจักรไม่เกิน 50 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 50 คน ไม่มีการฟอกย้อมสี และไม่จัดอยู่ในจำพวกที่ 1	เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า หรือคนงานเกิน 50 คน หรือโรงงานทุกขนาดที่มีการฟอกย้อมสี
ฟอกย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จสิ่งทอ			โรงงานทุกขนาด
เสื้อผ้าสำเร็จรูป	คนงานไม่เกิน 20 คน	คนงานไม่เกิน 50 คนและไม่จัดอยู่ในจำพวกที่ 1	คนงานเกิน 50 คน

หมายเหตุ โรงงานจำพวกที่ 1 ตั้งได้โดยไม่ได้ขออนุญาตจากทางราชการ

โรงงานจำพวกที่ 2 ตั้งเสร็จแล้ว จึงขอมาแจ้งทางราชการ

โรงงานจำพวกที่ 3 ต้องขออนุญาตจากทางราชการ

ที่มา หน่วยงานปฏิบัติการพิเศษสิ่งทอ กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ

3. นโยบายทางด้านการส่งเสริม

3.1 ส่งเสริมด้านการลงทุน

รัฐบาลได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ทำหน้าที่ในด้านการส่งเสริมการลงทุนด้วยการให้สิทธิประโยชน์จูงใจต่างๆ ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้แบ่งเขตการลงทุนออกเป็น 3 เขต และได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการให้สิทธิประโยชน์สำหรับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนที่อยู่ในเขตต่างๆลดหลั่นกันไป โดยกิจการที่ตั้งอยู่ในเขต 3 จะได้รับสิทธิประโยชน์สูงสุดและกิจการที่ตั้งอยู่ในเขต 1 จะได้รับสิทธิประโยชน์ต่ำสุด ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตกรุงเทพฯและเขตปริมณฑล เช่น สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นนทบุรีและนครปฐม ซึ่งเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเขต 1 ซึ่งจะได้รับสิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร ดังต่อไปนี้

- ได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรกึ่งหนึ่งเฉพาะรายการที่ไม่อยู่ในประกาศกระทรวงการคลังที่ ศก 13/2533 ลงวันที่ 18 กันยายน 2533 เว้นแต่รายการเครื่องจักรที่มีอากรขาเข้าต่ำกว่าร้อยละ 10 จะไม่ได้รับการลดหย่อน แต่มีเงื่อนไขว่ากิจการนั้นจะต้องส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่ายอดขายหรือตั้งแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมหรือในเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการ

- ให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 3 ปี สำหรับโครงการส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่ายอดขายและตั้งแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมหรือในเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการ

- ให้ได้รับการยกเว้นอากรขาเข้า สำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นสำหรับส่วนที่ผลิตเพื่อการส่งออกเป็นระยะเวลา 1 ปี สำหรับโครงการที่ส่งออกไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของมูลค่ายอดขาย

สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนที่ยังคงได้รับการส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์จากใยธรรมชาติหรือใยประดิษฐ์ การพิมพ์ผ้า การผลิตถุงเท้า การผลิตพรม การผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าลายปัก การย้อมสีเส้นด้ายหรือผ้า โดยได้กำหนดขนาดการลงทุนและเงื่อนไข (ภาคผนวก ก) ส่วนรายการที่งดให้การส่งเสริม ได้แก่ การผลิตเส้นใยเรยอง การผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อการส่งออกสำหรับการผลิตโดยกรรมวิธีตัดเย็บและโดยกรรมวิธีอื่น การปั่นด้าย การทอผ้าหรือดักผ้า การผลิตผ้า TAFFETA

ในส่วนของการปรับเปลี่ยนเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตเพื่อให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจะต้องดำเนินการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ณ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้มีมติที่ประชุมอนุมัติให้การส่งเสริมแก่นักลงทุนที่นำเข้าเครื่องจักรใหม่ โดยไม่ต้อง

เสียภาษีนำเข้าและไม่จำกัดพื้นที่เขตการส่งเสริมการลงทุนเป็นการจูงใจผู้ประกอบการให้สนใจยกระดับการผลิตกันมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่นหรือ JICA (Japan's International Cooperation Agency) ก็มีแนวโน้มที่จะเข้ามาให้ความสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีการทอ絲 ตรวจสอบ คุณภาพของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

3.2 ส่งเสริมด้านภาษีอากร

3.2.1 ผู้ประกอบการสามารถขอคืนภาษีอากรวัตถุดิบตามมาตรา 19 ทวิ โดยกรมศุลกากรจะคืนภาษีอากรจากการนำเข้าวัตถุดิบให้แก่ผู้ส่งออกที่นำวัตถุดิบจากต่างประเทศเข้ามาผลิตเพื่อการส่งออก โดยผู้นำเข้าจะต้องชำระภาษีอากรนำเข้าก่อนเป็นเงินสดหรือใช้หนังสือค้ำประกันของธนาคาร และเมื่อนำวัตถุดิบนั้นมาผลิตเป็นสินค้าและส่งออกแล้ว ก็สามารถนำหลักฐานมาขึ้นขอคืนภาษีอากรจากกรมศุลกากรได้ ทั้งนี้ต้องขอคืนค่าภาษีอากรภายใน 6 เดือน นับตั้งแต่วันส่งออกแต่อาจขยายเวลาได้ ในการคืนภาษีอากรสินค้าสิ่งทอบางชนิดจะมีสูตรมาตรฐานกำหนดไว้ ส่วนสินค้าสิ่งทอที่มีการผลิตต่างจากสูตรมาตรฐานก็สามารถยื่นสูตรการผลิตเพื่อขออนุมัติจากกรมศุลกากรได้

3.2.2 การขอชดเชยภาษีอากรสินค้าส่งออก เป็นมาตรการช่วยเหลือการส่งออกสินค้าที่ผลิตภายในราชอาณาจักร เพื่อลดภาระภาษีอากรที่แฝงอยู่ในวัตถุดิบ โดยรัฐบาลจะจ่ายเงินให้แก่ผู้ส่งออกไปในรูปของบัตรภาษีสำหรับสินค้าที่ผลิตในราชอาณาจักรคลุมถึงการขายสินค้าให้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามโครงการเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และคลุมถึงการขายสินค้าให้แก่องค์การระหว่างประเทศหรือหน่วยงานที่มีสิทธินำสินค้าเข้ามาโดยได้รับยกเว้นภาษีอากร ทั้งนี้เพื่อเป็นการทดแทนค่าภาระภาษีอากรที่ผู้ผลิตได้เสียไปทุกขั้นตอนการผลิต ซึ่งค่าภาษีอากรที่ชดเชยให้ ได้แก่ ภาษีค่าการที่มีอยู่ในมูลค่าของวัสดุ อุปกรณ์ อะไหล่ เครื่องจักร เชื้อเพลิง พลังงานอย่างอื่นที่ใช้ในการผลิตสินค้า แต่ไม่รวมถึงภาษีเงินได้ ค่าภาคหลวง ภาษีอากรที่ได้ขอคืนตามภาษีอื่นแล้ว การขอชดเชยค่าภาษีอากรนี้ต้องดำเนินการภายใน 1 ปี นับแต่วันส่งออก

3.3 ส่งเสริมทางการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีนโยบายให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ส่งออก โดยมีมาตรการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงิน สำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินจากผู้ประกอบการเฉพาะที่เป็นการส่งสินค้าไปยังสหรัฐอเมริกา โดยคิดอัตรารับช่วงซื้อลดจากธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 10.5 ต่อปี และอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ไปคิดลดจากลูกค้า ในอัตราร้อยละ 13.5 ต่อปี แต่ทั้งนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้ความช่วยเหลือเพียงร้อยละ 50 ของจำนวนเงินในตั๋วสัญญาใช้เงินและอีกร้อยละ 50 กำหนดให้เป็นเงินของธนาคารพาณิชย์ที่ร่วมให้กู้ยืมแก่ผู้ประกอบการตามมาตราการนี้

3.4 ส่งเสริมทางการตลาด

กระทรวงพาณิชย์โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศร่วมกับภาคเอกชน จัดงานแสดงสินค้า เช่น งาน BANGKOK READY TO WEAR ซึ่งเป็นงานที่จะแสดงสินค้าครอบคลุมตั้งแต่สินค้าสิ่งทอจนถึงเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้าสำเร็จรูปให้กับผู้เข้าชมงานและผู้ซื้อจากต่างประเทศได้เห็นถึงขีดความสามารถของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยที่ได้มาตรฐานโลก และเป็นการเปิดโอกาสให้นักธุรกิจและผู้นำเข้าจากนานาประเทศได้พบกับผู้ประกอบการของไทย นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านอื่นๆ เช่น การเข้าร่วมงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ การส่งคณะผู้แทนการค้าไปเยือนตลาดต่างประเทศและการนำคณะผู้แทนการค้าจากต่างประเทศมาพบผู้ผลิตและส่งออกของไทย

3.5 ส่งเสริมทางด้านวิชาการ

รัฐบาลมีนโยบายช่วยเหลือและส่งเสริมทางด้านเทคนิควิชาการแก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยผ่านการดำเนินงานของกองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

- ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอทุกประเภท โดยการวิจัยและทดลองเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต รูปแบบ และคุณภาพสิ่งทอ

- สำรวจ รวบรวม และติดตามข้อมูลข่าวสาร เพื่อการศึกษาวิจัยภาวะเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมสิ่งทอ ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

- จัดบริการฝึกอบรมและสัมมนาวิชาการสิ่งทอเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการด้านสิ่งทอทั้งของรัฐบาลและเอกชน

- ให้บริการตรวจ วิเคราะห์ ทดสอบและรับรองคุณภาพสิ่งทอ ตั้งแต่เส้นใย เส้นด้าย ผ้า ผืน สารเคมี สีย้อม และเสื้อผ้าสำเร็จรูป

- ให้บริการปรึกษา และแนะนำทางวิชาการ เกี่ยวกับเทคนิควิชาการสิ่งทอ

- วิเคราะห์ปัญหาที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเสนอแนะมาตรการแก้ไข ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอต่อรัฐบาล

การดำเนินงานต่างๆ ดังกล่าวของอุตสาหกรรมสิ่งทอได้พยายามประสานงานและร่วมมือกับหน่วยงานและสถาบันทั้งภาครัฐบาลและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ สมาคมไหมไทย UNIDO USAID JETRO IDRC บริษัท JUKI ของประเทศญี่ปุ่น

4.1.2 ผลกระทบของนโยบายรัฐบาลที่มีผลต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย

ที่ผ่านมานโยบายของรัฐบาลที่มีต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย ส่วนใหญ่จะเน้นในด้านการควบคุมดูแลปริมาณการผลิตเพื่อให้เกิดความสมดุลภายในอุตสาหกรรม และการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศมากกว่าการพัฒนาคุณภาพสินค้าและการส่งเสริมอุตสาหกรรมให้มีความสามารถในการแข่งขัน

อุตสาหกรรมปั่นด้ายและทอผ้า นับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบค่อนข้างมากจากนโยบายการควบคุมจำนวนโรงงานและกำลังการผลิตโดยการระงับหรืออนุญาตให้ตั้งโรงงานในแต่ละช่วงเวลาตามภาวะการผลิตและการส่งออก ดังจะเห็นได้จาก ในปี พ.ศ.2514 มีการห้ามขยายกำลังการผลิต เพื่อจำกัดปัญหา กำลังการผลิตที่มากเกินไป ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2515-2520 การส่งออกสิ่งทอมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น จึงอนุญาตให้ตั้งหรือขยายกำลังการผลิตเฉพาะโรงงานทอผ้าที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการส่งออกเท่านั้น ส่วนโรงงานทอผ้าอื่นๆที่ไม่ได้รับการส่งเสริมจะขยายกำลังการผลิตได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของกำลังการผลิตเดิม ซึ่งเป็นการกีดกันผู้ผลิตรายใหม่ที่จะเข้ามา เพราะผู้ผลิตรายเดิมเท่านั้นที่สามารถขยายกำลังการผลิตได้ แทนที่จะเปิดให้มีการตั้งหรือขยายการผลิตได้อย่างเสรีโดยปล่อยให้ไปตามกลไกของตลาด เพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ผลิตขาดการพัฒนาสินค้า และจากการอนุญาตให้ตั้งหรือขยายกำลังการผลิตโดยมีเงื่อนไข ทำให้โรงงานทอผ้าขนาดเล็กตั้งขึ้นโดยไม่ได้จดทะเบียนกับกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการตั้งขึ้นอย่างผิดกฎหมาย โรงงานขนาดเล็กเหล่านี้นำเข้าเครื่องจักรที่ใช้แล้วจากประเทศไต้หวันและทำการผลิตป้อนตลาดภายในประเทศซึ่งในตลาดที่ยังได้รับการคุ้มครองอยู่ในระดับสูง

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2530-2535 การส่งออกสิ่งทอของไทยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนเส้นด้าย ราคาสินค้าปรับตัวเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 50 ส่งผลกระทบต่อโรงงานทอผ้าในประเทศ รัฐบาลจึงอนุญาตให้มีการตั้งหรือขยายโรงงานปั่นด้ายและโรงงานทอผ้า เป็นผลให้ผู้ประกอบการรายเดิมขยายกำลังการผลิตและมีผู้ผลิตรายใหม่เข้ามามากขึ้น ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะนำเข้าเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพต่ำ ราคาถูก เช่นเดียวกับในช่วงปี 2515-2520 เพื่อเร่งผลิตสินค้าออกมาจำหน่าย โดยเน้นในเรื่องของปริมาณสินค้ามากกว่าคุณภาพสินค้า ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในปัจจุบันลดลง เมื่อพิจารณาถึงอินโดนีเซียและปากีสถาน ซึ่งเป็นประเทศที่เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มช้ากว่าไทยเล็กน้อย แต่ประเทศเหล่านี้จะเริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการใช้เครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สินค้าของประเทศเหล่านี้ได้เปรียบสินค้าของไทยในภาวะการแข่งขันในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ารัฐบาลไม่สามารถควบคุมกำลังการผลิต เพื่อให้เกิดความสมดุลได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่สามารถควบคุมการนำเข้าเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพต่ำ

รวมทั้งไม่ส่งเสริมให้มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพสินค้า ทำให้สินค้าของไทยไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ในปัจจุบันโดยเฉพาะสินค้าที่มีคุณภาพต่ำ ราคาถูก

อุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ เป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการควบคุมกำลังการผลิตน้อยมาก แต่เป็นอุตสาหกรรมที่มีการพัฒนาเป็นไปอย่างเชื่องช้า เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่มีการคุ้มครองต่ออุตสาหกรรมเคมี เช่น สีย้อมและสารเคมีที่ใช้ในการผลิต และการคุ้มครองผ้าผืนภายในประเทศ เป็นผลให้มีโรงงานฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ ที่สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมีอยู่จำนวนน้อย และมุ่งแต่จะผลิตสินค้าคุณภาพต่ำเพื่อป้อนตลาดภายในประเทศ และผลจากการที่ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร รวมทั้งการเกิดช่วงห่างของเวลาระหว่างการลงทุนและการผลิต อันเนื่องมาจากการนำมั่งงายโรงงาน ทำให้อุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ และแต่งสำเร็จ ไม่สามารถขยายไปพร้อมกับขยายตัวของอุตสาหกรรมขั้นอื่นๆได้

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้แรงงานเป็นจำนวนมากและนโยบายของรัฐบาลจะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนี้ค่อนข้างน้อย จึงมีผลต่อโครงสร้างของอุตสาหกรรมนี้ไม่มากนัก แต่ในปี พ.ศ. 2537 อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มก็ได้รับผลเสียจากการควบคุมกำลังการผลิตเหมือนอุตสาหกรรมสิ่งทอ และหลังจากนั้นโรงงานผลิตเครื่องนุ่งห่มก็สามารถขยายกำลังผลิตหรือจัดตั้งโรงงานได้โดยเสรี

จากการควบคุมดูแลและการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศในระดับที่สูง มีผลให้การแข่งขันในประเทศไม่รุนแรงนัก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการไม่มีการพัฒนาทั้งทางด้านการผลิต การตลาด รูปแบบของสินค้า และการจัดการต่างๆอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังก่อให้เกิดความไม่สมดุลในโครงสร้างของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม กล่าวคืออุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มจะมีการขยายตัวมากกว่าอุตสาหกรรมปั่นด้าย ทอผ้า ฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์และแต่งสำเร็จมีการขยายตัวและการพัฒนาน้อยที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการควบคุมกำลังการผลิตและเก็บภาษีนำเข้าสีย้อมและสารเคมีในอัตราที่สูงทำให้อุตสาหกรรมนี้ไม่สามารถรองรับผลผลิตผ้าดิบโดยเฉพาะในด้านคุณภาพ และความหลากหลาย

ส่วนมาตรการด้านอื่นๆก็ไม่ได้ช่วยอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มอย่างจริงจัง แม้แต่ทางด้านวิชาการก็ยังมีข้อจำกัดในการให้บริการ เนื่องจากเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งไม่มีความอิสระในการบริหารและได้รับเงินสนับสนุนเพียงงานวิจัยไม่เพียงพอ ทำให้อุตสาหกรรมได้รับบริการจากหน่วยงานนี้ไม่มากเท่าที่ควร

การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในปัจจุบันได้เปลี่ยนไป ภาวะการแข่งขันมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากมีสินค้าจากประเทศคู่แข่งใหม่ๆเช่น อินโดนีเซีย จีน และเวียดนาม เข้ามาจำหน่ายในตลาดโลกมากขึ้น และประเทศเหล่านี้ ก็ได้เปรียบไทยในด้านต้นทุนการผลิต สามารถผลิตสินค้าได้ในราคาถูก

กว่าไทย เนื่องจากมีค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า ทำให้ไทยต้องหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับประเทศเหล่านี้ โดยไปแข่งขันกับประเทศในกลุ่มที่ไทยได้เปรียบในเรื่องต้นทุนการผลิต เช่น ฮองกง เกาหลีใต้ ไต้หวัน นั่นคือสินค้าไทยต้องยกระดับคุณภาพของสินค้าให้ได้ทัดเทียมกับประเทศเหล่านี้ รวมทั้งความสามารถในการผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาด และสามารถส่งมอบได้ทันเวลา นอกจากนี้ผู้ประกอบการจะต้องเตรียมตัวเพื่อรับกับสถานการณ์การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่จะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว ภายในปี พ.ศ. 2548 ดังนั้นนโยบายของรัฐบาลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนอย่างมากในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลกให้ดีขึ้น นโยบายของรัฐบาลต้องเน้นในการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมมีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้นเป็นการปูทางให้ภาคเอกชนมีความเข้มแข็งในการที่จะปรับปรุงธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับโครงสร้างภาคนำเข้าวัตถุดิบที่ยังมีการจัดเก็บในอัตราที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง ทำให้ต้องมีต้นทุนการผลิตที่สูง การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม การช่วยเหลือทางการเงินเพื่อปรับปรุงเครื่องจักรและเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุนในการผลิตสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่มีคุณภาพสูงขึ้น

4.2 มาตรการการค้าและผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

4.2.1 มาตรการการค้าที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในตลาดโลกตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้ข้อตกลงการค้าสิ่งทอระหว่างประเทศซึ่งเป็นสัญญาพหุภาคีที่เรียกว่า Multi Fiber Arrangement หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า MFA ข้อตกลงนี้เกิดขึ้นจากการที่ประเทศอุตสาหกรรม ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป แคนาดา และนอร์เวย์ มีการพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอมาก่อนเริ่มสูญเสียความได้เปรียบในการผลิตสินค้าประเภทที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) เนื่องจากอัตราค่าจ้างแรงงานในประเทศปรับตัวเพิ่มขึ้นมาก และอยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าจ้างแรงงานในประเทศกำลังพัฒนามาก เป็นผลให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าและสามารถส่งออกไปจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเสียหายกับการผลิตภายในประเทศที่นำเข้า ประเทศที่พัฒนาแล้วจึงอาศัยข้อยกเว้นในมาตรา 19 ของแกตต์ ที่ว่าด้วยการนำเข้าที่ไปทำลายการผลิตภายในประเทศผู้นำเข้า กล่าวคือหลังจากพิสูจน์ให้เห็นชัดแล้วว่าปริมาณการนำเข้าเหล่านั้น ส่งผลให้สินค้าภายในประเทศได้รับความเสียหายจริง ก็จะมีการเรียกประเทศนั้นมาเจรจาและกำหนดโควตาดำกัน ซึ่งต้องมีหลักเกณฑ์ว่าจะใช้ข้อมูลอะไรเป็นพื้นฐาน ปริมาณโควตาดำต้องไม่ต่ำกว่าเท่าใดในแต่ละปี และอัตราการขยายตัวของโควตาในแต่ละปี ซึ่งประเทศผู้ส่งออกตกลงที่จะจำกัดปริมาณการส่งออกของตนเองและมีการทำสัญญาข้อตกลงทวิภาคี (Bilateral Agreement) ระหว่างประเทศผู้นำเข้ากับผู้ส่งออกแต่ละประเทศ โดยที่สัญญาทวิภาคีนี้จะต้องอยู่ภายใต้

กรของ MFA ผลจากข้อตกลงนี้ ทำให้ประเทศผู้ส่งออกที่ผลิตสินค้าได้ในราคาที่ต่ำกว่าซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศในกลุ่มกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ไม่สามารถส่งออกได้อย่างเสรี

ดังนั้นในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยหรือแกตต์ เมื่อ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2537 ประเทศที่เข้าร่วมเจรจาเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มกลับเข้าไปอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของแกตต์ เพื่อให้การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของโลกดำเนินการอย่างเสรี โดยการลดอุปสรรคทางการค้าทั้งมาตรการภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี คือ ประเทศสมาชิกจะต้องยกเลิกการควบคุมโควตาทั้งหมดโดยค่อยๆยกเลิก MFA และดำเนินการลดภาษีนำเข้าตามข้อผูกพันของ WTO ภายใน 10 ปี นับจากวันที่ข้อตกลงสิ่งทอรอบอุรุกวัยมีผลบังคับใช้ คือวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2538-2547 และหลังจากปี พ.ศ. 2548 การค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของโลกจะดำเนินไปโดยเสรีไม่มีระบบโควตาอีกต่อไป นอกจากนี้ยังได้มีการยกฐานะของแกตต์ซึ่งเดิมเป็นเพียงความตกลงการค้าพหุภาคีที่ประเทศภาคีสัญญาให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติตามขึ้นเป็นองค์การระหว่างประเทศมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายอย่างสมบูรณ์ในระดับเดียวกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก โดยเรียกว่า องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) หรือ WTO ขึ้นมาแทนแกตต์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 และได้มีการขยายขอบเขตของความตกลงให้รวมถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าบริการด้วย

การดำเนินการที่จะนำสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม กลับเข้าสู่กฎเกณฑ์ของ WTO ภายใน 10 ปี นั้น มีรายละเอียดค่อนข้างสลับซับซ้อน ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

ประเด็นที่ 1. เรื่องความตกลงทั่วไป เช่น

- นับตั้งแต่ข้อตกลง WTO มีผลบังคับใช้ไปอีก 10 ปี ไทยจะต้องให้ข้อพิจารณาเป็นพิเศษแก่ประเทศ Small Suppliers และผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ช่องทางการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม
- ประเทศสมาชิกจะไม่ยอมรับการต่ออายุข้อตกลงของ MFA
- เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำสิ่งทอกลับเข้าสู่ WTO ประเทศสมาชิกต้องมีการปรับโครงสร้างคือจะต้องมีการแข่งขันซึ่งก็เป็นการเปิดตลาดสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

ประเด็นที่ 2. ประเทศสมาชิกจะต้องแจ้งมาตรการจำกัดปริมาณการนำเข้ารวมทั้งขั้นตอนการปล่อยเสรีและการนำสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มกลับเข้าสู่ WTO ให้ TMB (Textiles Monitoring Body) ทราบภายใน 60 วันนับตั้งแต่วันที่ข้อตกลงมีผลบังคับใช้ ถ้าไม่แจ้งหมายความว่าได้นำสินค้าเหล่านั้นกลับเข้าสู่ WTO แล้วโดยไม่มีโควตา ซึ่งในกรณีของประเทศไทยซึ่งไม่เคยมีโควตามาก่อนก็ต้องแจ้งขอสงวนสิทธิ์การใช้มาตรการควบคุมแบบโควตาไว้ และทำตารางที่จะเปิดเสรีภายใน 10 ปี เช่นเดียวกัน เพื่อที่ว่าในอนาคตถ้าต้องการใช้มาตรการควบคุมโควตาในลักษณะของ MFA จะได้สามารถใช้ได้ ซึ่งเป็นการแสดง

ความโปร่งใสที่ทุกประเทศต้องปฏิบัติตามพันธกรณีโดยประเทศผู้ส่งออก ก็ยังคงเป็นผู้บริหารโควต้ายูไว้ต่อไป

2.1 ขั้นตอนการปลดปล่อยเสรีและการนำสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มกลับเข้าสู่กฎเกณฑ์ของ WTO มีดังนี้

2.1.1 สินค้าสิ่งทอรายการที่อยู่ภายใต้โควต้า ข้อตกลงสิ่งทอสองฝ่าย (Bilateral Textile Agreement) ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2537 จะถูกควบคุมโควต้าต่อไปตลอดอายุของข้อตกลงการค้าสิ่งทอ (10 ปี) โดยมีอัตราขยายตามขั้นตอนการปลดปล่อยโดยวิธี GROWTH FACTOR หรืออาจถูกปลดปล่อยเสรีก่อน 10 ปี ตามขั้นตอนโดยวิธี INTEGRATION

2.1.2 สินค้าสิ่งทอรายการที่อยู่ภายใต้การควบคุมโควต้า โดยมาตรการฝ่ายเดียวใดๆ ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2537 จะยังคงถูกควบคุมต่อไป แต่จะควบคุมได้อย่างมากเพียง 12 เดือนเท่านั้น หลังจากนั้นก็จะสิ้นสุดลงและเริ่มต้นอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของข้อตกลงการค้าสิ่งทอต่อไป แต่สินค้าเหล่านี้จะถูกควบคุมโควต้าตักอีกได้ภายใน 10 ปี ถ้าหากพิสูจน์ได้ว่าสินค้านี้ก่อความเสียหายให้กับประเทศผู้นำเข้าถ้าหากไม่มีการควบคุม แต่สินค้านี้ก็จะถูกปลดปล่อยให้เสรีตามขั้นตอนของข้อตกลงการค้าสิ่งทอเช่นเดียวกัน

2.1.3 สินค้าภายใต้ข้อตกลง จะครอบคลุมหมวดสินค้าสิ่งทอ 4 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ เส้นด้ายและกลุ่มของเส้นใยที่ผ่านกระบวนการปั่นด้ายมาบางขั้นตอนทำให้ได้เส้นใยที่เรียงตัวและขนานตัวกันดีขึ้น หรือที่เรียกว่า TOPS ผ้าผืน เครื่องนุ่งห่ม และผลิตภัณฑ์สิ่งทอสำเร็จรูป ทั้งนี้สินค้าสิ่งทอ 4 ประเภทดังกล่าวประกอบด้วยรายการสินค้าตามพิกัดระบบ HARMONIZED SYSTEM (H.S.) ตั้งแต่บทที่ 50-63 และยังรวมสินค้าบางรายการในบทที่ 30-42 และบทที่ 64-96 โดยสินค้าที่ได้รับการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้ข้อตกลงฯ ได้แก่ สินค้าหัตถกรรมหรือผ้าผืนทอด้วยมือหรืออุตสาหกรรมและหัตถกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มพื้นเมือง ถุง กระสอบป่าน-ปอ หรือพรมที่ทำจากป่าน-ปอ ที่มีประวัติการค้าระหว่างประเทศก่อนปี พ.ศ. 2525 และสินค้าจากไหมแท้

2.1.4 การปลดปล่อยสิ่งทอเสรี ภายใน 10 ปี จะกระทำไปพร้อมๆกัน 2 ทางคือ

การปลดปล่อยสิ่งทอโดยวิธี GROWTH FACTOR วิธีนี้จะใช้เฉพาะรายการสินค้าที่อยู่ภายใต้การควบคุมโควต้าเท่านั้น โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นแรก ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2540 ประเทศผู้นำเข้าจะต้องเพิ่มอัตราการขยายตัว (GROWTH RATE) ของอัตราการขยายตัวของโควต้า (QUOTA GROWTH) ร้อยละ 16 เช่น ถ้าอัตราการขยายตัวของโควต้าเท่ากับร้อยละ 6 ในปี พ.ศ. 2537 อัตราการขยายตัวของโควต้าในปี พ.ศ. 2538-2540 จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 6.96 ต่อปี

ขั้นสอง ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2544 คือ 4 ปีถัดมา ประเทศผู้นำเข้าต้องเพิ่มอัตราการขยายตัวของอัตราการขยายตัวของโควต้าเป็นร้อยละ 25 ของปี พ.ศ. 2540 ก็คือจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 87 ต่อปี ในปี พ.ศ. 2541-2544

ขั้นสาม ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2547 เป็นช่วง 3 ปีสุดท้าย ประเทศผู้นำเข้าต้องเพิ่มอัตราการขยายตัวของอัตราการขยายตัวของโควต้าเป็นร้อยละ 27 ของปี พ.ศ. 2544 ก็คือจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11 ต่อปี ในปี พ.ศ. 2545-2547

การปลดปล่อยโดยวิธี INTEGRATION วิธีนี้จะครอบคลุมสินค้าสิ่งทอทุกรายการไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การควบคุมโควต้าหรือไม่ก็ตาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) หน้าที่ที่ข้อตกลงการค้าสิ่งทอ มีผลบังคับใช้ประเทศผู้นำเข้าจะต้องเลือกรายการสินค้าสิ่งทอตามข้อ 2 โดย INTEGRATE กลับสู่เกณฑ์ตั้งแต่วันแรกของผลบังคับใช้ถึงเดือนที่ 36 (3ปี) ในอัตราร้อยละ 16 ของมูลค่านำเข้าทั้งหมดของประเทศผู้นำเข้านั้น โดยในปี พ.ศ. 2533 เป็นปีฐาน

2) สำหรับรายการสินค้าที่เหลือจากข้อ 1. จะต้อง INTEGRATE สู่เกณฑ์ตามขั้นตอนคือ ขั้นแรก เดือนที่ 37 ถึงเดือนที่ 84 (4 ปี) ให้ INTEGRATE ร้อยละ 17 ของปริมาณนำเข้าในปี พ.ศ. 2533

ขั้นสอง เดือนที่ 85 ถึงเดือนที่ 120 (3 ปี) ให้ INTEGRATE ร้อยละ 18 ของปริมาณนำเข้าในปี พ.ศ. 2533

ขั้นสาม นับตั้งแต่เดือนที่ 121 สิ่งทอทั้งหมดจะกลับสู่เกณฑ์และยกเลิกการควบคุมโควต้าโดยสิ้นเชิง

ประเด็นที่ 3. ไทยต้องแจ้งมาตรการที่มีใช้ภายใต้การจำกัดการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มให้ TMB ทราบภายใน 60 วันนับแต่วันที่ข้อตกลงนี้มีผลบังคับใช้ ซึ่งถ้ามาตรการดังกล่าวไม่สอดคล้องกับ WTO ก็ต้องปรับให้สอดคล้องหรือยกเลิกภายใน 10 ปี

ประเด็นที่ 4. กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีปฏิบัติ และการแบ่งประเภทของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มตามระบบฮาร์โมนี จะต้องแจ้งให้ประเทศภาคีสมาชิกทราบ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงจะต้องไม่ทำให้ประเทศภาคีสมาชิกเสียสิทธิ ซึ่งถ้าประเทศภาคีสมาชิกร้องขอให้มีการปรึกษาหารือก็สามารถทำได้ภายใน 60 วัน และถ้าไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ก็ให้แจ้ง TMB ดำเนินการ

ประเด็นที่ 5. การที่ประเทศภาคีสมาชิกเห็นด้วยกับปัญหาในด้านการแอบอ้าง และการดำเนินการที่มีขอบเขตกฎหมาย (Circumvention) ซึ่งจะมีผลทำให้การนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มกลับเข้าสู่ WTO

ได้รับผลกระทบ ดังนั้นประเทศสมาชิกต้องร่วมมือกันในการให้ข้อมูลข่าวสาร มีระบบกฎหมายเพื่อป้องกันและตรวจสอบ เพื่อหาข้อสรุปที่น่าพอใจให้ได้ภายใน 30 วัน และถ้าไม่สามารถหาข้อสรุปได้ก็ให้แจ้ง TMB ดำเนินการ

ประเด็นที่ 6. ประเทศภาคีสมาชิกสามารถใช้มาตรการป้องกัน (Safeguard Clause) เรียกเจรจาเพื่อควบคุมปริมาณการนำเข้ารายการใหม่ได้โดยใช้ข้ออ้างว่าสินค้าสิ่งทอรายการนั้นมีการนำเข้าก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อตลาดภายในประเทศตนเป็นอย่างมาก

ประเด็นที่ 7. ส่วนหนึ่งของการนำสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มกลับเข้าสู่กฎระเบียบของ WTO คือ ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการดังนี้

71 ลดมาตรการทั้งในรูปภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี รวมทั้งอำนวยความสะดวกในเรื่องพิธีการด้านศุลกากรและการขอใบอนุญาตนำเข้า

72 ใช้มาตรการการค้าที่เป็นธรรมในด้านกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่น กฎการ Anti-Dumping, การสนับสนุนเงินจากรัฐบาล (Subsidies), การเก็บภาษีตอบโต้ (Countervailing Duties) และการคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

73 หลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่เป็นธรรม (Discrimination) สำหรับการนำเข้าสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

4.2.2 ผลกระทบของการค้าเสรีที่มีต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย

การกีดกันการค้าโดยการจำกัดปริมาณการส่งออกของประเทศส่งออกต่างๆ จะส่งผลดีให้กับการค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยในตอนเริ่มแรก เนื่องจากประเทศที่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงกว่าไทย เช่น ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ และไต้หวัน ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ไม่สามารถขยายการส่งออกได้อย่างเสรี เนื่องจากถูกจำกัดปริมาณการส่งออก ทำให้ประเทศผู้นำเข้าต้องหันมาสั่งซื้อสินค้าจากไทย ซึ่งยังไม่ถูกควบคุมโควต้า จะเห็นได้จากในช่วงปี พ.ศ.2528-2531 (ตารางที่ 4.2) ไทยมีสัดส่วนของมูลค่าสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่ส่งเข้าไปในตลาดที่มีการกำหนดโควตาดำเนินการนำเข้า เช่น สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปมากกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าส่งออกสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มรวม อย่างไรก็ตามเมื่อไทยเริ่มได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถส่งสินค้าออกไปในปริมาณมากขึ้น มาตรการกีดกันการค้านี้ก็ทำให้ไทยไม่สามารถขยายการส่งออกได้อย่างเสรีเช่นกัน เนื่องจากมีการจำกัดปริมาณการส่งออก กอปรกับอัตราการขยายตัวของปริมาณโควต้าของไทยในแต่ละปีค่อนข้างต่ำซึ่งเป็นผลมาจากวิธีการจัดสรรโควตาส่งออกของประเทศผู้นำเข้าที่ใช้ฐานมาจากประวัติการส่งออกเดิม ซึ่ง

ในกรณีของไทยได้เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอมาช้ากว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้ไทยได้รับการจัดสรรปริมาณโควตาการส่งออกสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มในสัดส่วนที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ส่งผลให้สินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกปี ต้องหาตลาดใหม่ๆ ที่ไม่มีการจำกัดโควตา ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนของมูลค่าการส่งออกของไทยไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาและกลุ่มสหภาพยุโรปซึ่งเป็นตลาดที่มีการจำกัดโควตามีแนวโน้มลดลงทุกปีและลดลงต่ำกว่าร้อยละ 50 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา และมูลค่าส่งออกของไทยไปยังตลาดที่ไม่มีการจำกัดโควตามีแนวโน้มสูงขึ้น

ตารางที่ 4.2 สัดส่วนมูลค่าส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยไปยังตลาดในข้อตกลงและตลาดนอกข้อตกลง

หน่วย ร้อยละ

ปี พ.ศ.	ตลาดในข้อตกลง	ตลาดนอกข้อตกลง
2528	61.7	38.3
2529	55.1	44.9
2530	54.7	45.3
2531	50.2	49.8
2532	46.8	53.2
2533	49.8	50.2
2534	44.2	55.8
2535	45.9	54.1
2536	45.1	54.9
2537	40.6	59.4
2538	39.9	60.1

ที่มา : ศูนย์สถิติการพาณิชย์

จัดทำโดย ฝ่ายข้อมูลวิชาการ สมาคมอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มไทย

อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นไป ประเทศสมาชิกของ WTO จะต้องเริ่มดำเนินการตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย โดยแบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

1. ในช่วงปี พ.ศ. 2538-2547 เป็นช่วงที่ไทยและประเทศสมาชิกของ WTO จะต้องทยอยขยายปริมาณนำเข้าและลดภาษีนำเข้าตามข้อผูกพันของ WTO รวมทั้งการยกเลิกกฎระเบียบต่างๆ ที่เป็น

อุปสรรคทางการค้า ซึ่งจะส่งผลให้ ปริมาณโควตาของตลาดส่งออกสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่สำคัญของไทยขยายเพิ่มขึ้น ทำให้ไทยมีโอกาสขยายการส่งออกได้มากขึ้น ดังเช่น จากการศึกษาของ ศุภิช ศุภขลาชัย ในเรื่องผลกระทบของการเจรจาอุปถัมภ์ต่ออุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า ในกรณีของสินค้าสิ่งทอในตลาดสหรัฐอเมริกา (ตารางที่ 4.3) ทุกประเทศได้รับปริมาณโควตาสิ่งทอเพิ่มขึ้นทุกประเทศ แต่เมื่อเทียบกับปริมาณโควตาโดยรวมแล้ว มีประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา อาเซียนและเอเชียใต้ ที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น กลุ่มลาตินอเมริกาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 12 และ 11 ในปี พ.ศ. 2547 ในกรณีที่มี Additional Growth Factor¹ และไม่มี Additional Growth Factor² ตามลำดับ กลุ่มอาเซียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22 ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 26 และ 24 ในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ กลุ่มเอเชียใต้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14 ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 17 และ 16 ในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ส่วนประเทศไทย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8 ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 9 และ 9 ในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ

ส่วนจีนและกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น ฮังการี เกาหลีใต้ ไต้หวัน มีสัดส่วนลดลง คือ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ลดลงจากร้อยละ 26 ในปี พ.ศ. 2537 เหลือร้อยละ 17 และ 20 ในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ส่วนจีน ลดลงจากร้อยละ 15 ในปี พ.ศ. 2537 เหลือร้อยละ 11 และ 13 ในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ

ในกรณีของสินค้าเครื่องนุ่งห่มในตลาดสหรัฐอเมริกา (ตารางที่ 4.3) พบว่า กลุ่มประเทศที่ได้รับการจัดสรรปริมาณโควตามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณโควตาโดยรวมแล้ว จะมีสัดส่วนที่ลดลง คือ ลดลงจากร้อยละ 42 ในปี พ.ศ. 2537 เหลือร้อยละ 28 และ 32 ในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ส่วนประเทศที่มีปริมาณโควตามากรองลงมาและมีสัดส่วนปริมาณโควตาเพิ่มขึ้น ได้แก่ กลุ่มประเทศในอาเซียน เอเชียใต้ และลาติน อเมริกา สำหรับไทยนั้น ในปี พ.ศ. 2537 มีปริมาณโควตา 209 ล้านตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 4 ของปริมาณโควตานำเข้าเครื่องนุ่งห่มรวม และในปี พ.ศ. 2547 จะได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้นเป็น 466 และ 362 ล้านตารางเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 5 ของปริมาณโควตานำเข้ารวม

ส่วนทางด้านภาชี้นำเข้าสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ในช่วงปี 2538-2547 ภาชี้นำเข้าตามภาระผูกพันกับ WTO ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ระดับร้อยละ 30 แต่ในปี 2540 ไทยเก็บภาชี้นำเข้าในระดับที่ต่ำกว่าอัตราภาชีที่ตกลงกับ WTO อยู่แล้ว โดยเก็บภาชีนำเข้า เส้นใย เส้นด้าย ผ้าผืน และเสื้อผ้าสำเร็จรูป

¹ เป็นกรณีที่ได้รวมเอาปริมาณสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่ทยอยนำเข้ามาเปิดเสรีในช่วงระยะเวลาในการปรับตัว 10 ปี เข้ามารวมด้วย

² เป็นกรณีที่คิดเฉพาะโควตานำเข้าที่เพิ่มขึ้นเท่านั้นไม่ได้รวมการทยอยนำสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม